

Kiired kosjad.

Gesti jutt: Luofene Tallinnast.

Kirjutanud

Jakob Kõrw.

Geistkorda trükitud

Tallinnas.

Trükitud H. Mathiesen'i kirjadega.

1893.

Gesti
Kirjanduse
Selts.

Aunstatund "Postimehe" toimetusle
lahkest lahiraamatust.

Wäljaandj.

N° 172.

Kiired kosjad.

Gesti jutt: Nuofene Tallinnast.

Kirjutanud

Jakob Kõrw.

Trükitud G. Mathiesen'i kirjadega.

Tallinnas,

Trükitud G. Mathiesen'i kirjadega.

1893.

Книжка

© 1893 г. издательство "Книжка"

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 18 Сентября 1893 г.

54125

Печатано въ типографіи Г. Матизена Ревель,
Никольская улица, д. № 23.

Kiired kosjad.

Tallinna — Lindanisa! Kelle linn? Saksa? Eesti? Vene? Rootsi! „Mis Jumal on ühte pannud, seda ärgu lahutagu inimene,“ üteldakse abielu rahwast... Maast ja rahwastest wägewas ärawõitmata riigis piame ütleva: Mis ajalugu ühte liitis, seda ärgu lahutagu wastastikku waen, wihkamine, seisus, keel ega meel ega ka — usk! Et see ka suurelgi mõedul tõsi wõib olla, ehk et see kõige wähemalt mitte tuulest pole wõetud, seda tehtu omaist kohast ka järgmine lugu selgetks, mis meie üles kirjutasime. — — —

Armsaste helisewad kellad tornidest, mis weel mõnesgi linnas pühapäewa õhtut kuulutawad ehk waikist õhtu-palwe-aja lõpetust Jumala-kodades teatawad. Nende tutawad healed kumisewad nii imelikult sulle kõrwadesse ja südamesse, lõpetawad päewa-aega nagu kõrgemate, üleilmliste, pühalikude keeltega ja uinutawad lapsi hällides ja kättkorwikestest unele, nagu üleüldised suisu-laulud, mis kõigile, rikastele ja waestele ühesuguselt helisewad! Ja eks sinagi, lugeja, nendes sagedaste sügawat, troostiwat kõnet ja healt ole kuulnud? ... Ka Tallinna linna kirikute kelladel on see wõim ja see helin — kostawad nad Greeka-Sigeusu laiadest, tugewatest ehk Ewangeliumi-Luteruse kõrgetest, sirgetest tornidest... Nad kumisewad enamiste iga õhtupoolel — mõned kutsuwad inimesi palwetunnile, mõned hüiawad wäsinutele wiimse wõidise järele. — — —

Ühel ilusal Jaanikuu esimesel pühapäewal 1873 — sellamal pilgul, kust meie lugu algab — helisewad jälle Tal-

linna õhtukellad... Rõrgeft Olewiste tornist tõusis kõrge, tumisew esimene heal ühe iseäraliku matukse hauale. Cesti Jaani kiriku tornis helistati pärastlõunese palweteenistuse lahkumiseks, Greeka-Digeusu tornidest kostis ühe homse kirikupüha kuulutuselks wägew kumin. Torni kellad lõiwad kuus.

Ühe aia wärawalle Tallinna uhte Kadrintaali puiestiku osakonnas, kus ilusad majad nagu lahutatud lambakari puude wahel laiale seisawad, ilmus üks noormees, tuetas ennast sügawas mõttes peel-aia najale ja waatis ükssilmi linna poole, mille wanamoodu kõrged majad ja tornid õhtuse päikese all helendasiwad. Raua aega seisis noormees nagu naelutatud sammus ühe koha peal. Peale selle sammus ta küll rohkeste paar tundi aias edasi tagasi, tuli wiimaks jälle wärawalle ja filmitses uueste kaua, kaua linna poole, mis praegune looja minew päikese kiir kullatas ja siis kord korralt enam ja enam suwise õhtu heledasse amarikusse halli karwaliseks wärwis... Dõ oli selge ja walge, nagu ikka meie Põhjamaa Juuni ööd. Armsaste — ehk küll suwifel tumedusel, wilkusiwad taewa-tähed wana, kõrgete puude latwade wahelt alla. Gemalt kuuldus wanrite mürinat, mis rahwast linna ja linnast tagasi tõiwad. Pea wakis ka see, nagu oleks üteldud, et wanritegi müri- nal waheaeg kätte tuleks. Kellad oliwad ju ammu waikinud — üksi kaugemalt, Narwa maanteelt kuuldus weel sõidu müri- nat, mis ikka kaugemalle kuulja kõrwust kadus. Smeilus oli waikne öö!... Korruga kostis selle aruldase waikusesse, läbi õhtuse tuule õhu üks „maailma trall,“ tantsu muusika kõlin, kaugemalt eemalt, kus puude all aias, Estonia seltsis, pidutseti ja saalis tantsupalli peeti. Noormees tõstis pead ja kuulas kikki kõrwul, nagu tahaks ta pillide wiisifi oma südame sügawusesse mahutada.

„Härra Paul,“ hüidis tema tagaselja wana tuatüdruku maha, aga wäsinud heal. „Majori härra on ju magama läinud. Suhan ja mina kipume ka ju woodi peale mõtlema, kas ei taha noorhärre ka ära tuppä tulla?“

„Warsti, Leena!“

Kui tüdruk aia wärawa lukku oli pannud, tuli ta oma noorehärre juurde tagasi.

„Head ööd, noorhärta,“ ütles ta. „Urge aga unustage, kui trepist ülesse oma tuppä lähete, eeskoja uft hoolega riitwi panna... Teate, et majori härta lahtist uft ega afent magades ei falli.“

„Ja jah,“ wastas noorhärta kärfitumalt. „Head ööd!“

Paul von Li—ld oli 24 aastane noormees, natuke õrna kehaga, aga ilusa ja sirge kasuga. Ta nägu oli pisut kahwatanud, aga sõstra filmades wälkus elaw waim ja terwise tulutene, mis musta juuste ja läikiwa musta habeme tõttu noorehärrale uhtet nägu andsiwad. Tema isa, major Li—ld oli üks meimaa mõisniku sugust mees. Ta oli kroonuteenistusse astunud, mõned head aastad gardi wäes teeninud, polnud aga kõrgemale jõudnud kui majorini. Ta oli hilja abieluusse heitnud, oli aga oma kaasa warsti kautanud, kuna poeg Paul weel 6 aastanegi polnud. Et tall pärast kaasa surma ühe rikka lelle pärandus osaks oli saanud ja et ta wäeteenistuses raskete edasi jõudis, wõttis ta ennast lahti ja asus oma terwise pärast arstide nõuu peale Tallinnasse Kadrintaalisse elama. Paul oli major Li—ldi ainus laps ja teda kaswatas wanamees kõwas sõnakuulmises ja wana mõisniku sugu wiisides. „Wana major,“ nagu teda Tallinnas kutsuti, oli ihu ja hingega Baltia mõisnikkude diguste ja seisuse alal hoidwa mõtteline mees, aga et ta ka seespidist riigi elu ja Wene feltskonda ning pealirna asju tundis, oliwad need teda omete mõnesgi asjas mõtlema pannud. Üleliiga waimukas mees ta just küll polnud, aga, digust ütelda, oli tall inimliku elu ja olemise kohta süda dige koha peal ja tema auus meel ja eluwis oli kõigile tutaw. Üks asi oli temast ka tähelepanemise wäärt: ehk ta küll meimaa mõisnikkusi ja seisust just Jumalast selle maa õnnistuseks tõendas seatud olewat, ei käinud ta nendega mitte palju läbi, waid elas suuremalt osalt omas majas nagu kloostriis, ja jell mõedul kaswatas ta oma poega Pauli ainult ise. Temal oli ka see arwamine, et kõid pojad ennast ilmas kunni oma täie iani, mis tema arwates alles 26-dama aasta sees tulla, pimedispidi oma wanemate sõna ja tahtmise alla piawad andma.

Raheteistkümnne aasta wanuses oli Paul v. Li—ld Tal-

linna gümnaasiumisse pandud. „Noorhärä“ mõtles veel tänagi wärijedele selle aja peale tagasi, kus ta poole aastate lõpul waewase õppimise tunnistustega kodu oli tulnud. Sage-
daste oli ta wiis kuus tundi üleweel Doome mäel ja Kadri-
taalis ümber jooksnud, enne kui kodu ukse linki julges liigu-
tada ja isa käratsewale wihale ning tõrelemistele wastu seista.
Nii pea kui ta gümnaasiumi kursuse lõpetas, saatis isa teda
Tartu ülikoolisse seaduse tundmist õppima. Aga ta siingi
pidas käre major oma poega kõwaste ohjades. Ta ei lastnud
teda korporatsioonidesse astuda ega wähematgi muud kulutada,
kui ainult seda, mis tarwis. Ta andis oma Pauli ühe wagan-
daja sugulase naisterahwa juurde korteri ja kosti peale, kes
alati palus ja ohkas ja päewas wähemalt seitse korda Piiblit
luges. See oli nüüd tudent Pauli hinge ja ihu waht. Paul
v. Si—Id ei saanud iialgi muidu oma kambrisse, kuid pidi
ikka selle püha tädi leselikust kambrist läbi minema, ja see
asi fundis noortmest alati õhtul wara kodus olema, õõsel
wälja peafeda polnud mõeldagi. Sellepärast pole imeks panna,
et Paul v. Si—Id, ehk ta küll just hea peaga polnud, juba
nelja aasta lõpel oma eksami tegi ja tubli tunnistustega kodu
tuli. Sellest kloostrilikust kaswatusest ja tädi igawestest ho-
miku ja õhta paltwetundidest hoolimata oli Paul omete täitsa
ilmaliku meele ja mõttega mees ja kandis wäga raskesti oma
karstuse koormat. Inimese-lapsel pole mitte mangu asi, oma
ihaldusi muuta, veel wähem aga wõib seks keegi oma iseloomu
fundida, ja noor Si—Id, kui otsekõhe piame ütleva, tundis,
et selle ilma rõemud teda kangeste meelitasiwad. Tema oli
tulise werega ja ilma tundmise himuline ja wõttis Tartust
kodu tülles nõuks, neid meelelahutusi, mis talle senni ajani
keelbi, kord täiel mõedul maitsta, nii pea kui tall ohjad pisut
lõdvwemalle lastaks. Aga, kärwaku lugu! Ta pidi oma wotusi
juba esimesel kodu tulemise päewal suruma, sest Tallinn on
ju paljudelgi teada waga linnakene. Siin elatakse ka „Waeste
patuste“ uulitsasgi, ja see waim oli just wesi wana majori
weske peale. Kõigest noorerahwa lõbust ja rõemust hoidis
ta oma poega eemalle, ega kutsunud naljalt kedagi muud ene-
selle, kui kaht kolme mõisnikku, kellel elu ja laste kaswatamise

kohta seefamafugused arwamised oliwad, ja oma wana õpetajat J—ni, kelle koguduse all ta pojaga oli. Poeg tahtis nüid üht kohtu ametit wõtta, mis ju iseenesestgi mõista oleks olnud, aga isal majoril oliwad ka sellesgi asjas weel hoopis teised mõtted. Ta soomis, et poeg wähemalt weel ühe aasta aega wabalt kodus edasi tudeeriks, kunni 26 eluaasta kätte jõuaks: siis alles arwas major oma poja elule kõlblikuks ja ametille kohalikuks, ja sellest mõttest, nii pensikas kui ta muudele inimestele ja pojalegi oli, ei liigutanud teda pagangi. Tema uskus nii wäga noorte inimeste libedalle teele langemisesse enne 25-mat elu aastat, et taewa wägigi teda sellest naljalt wõis pöörda. Diete ütelda — polnud seks ka püüdjad, sest poeg oli ju õppinud, isa tahtmise alla ennast andma ja õppis ja õppis, luges ja luges, et sagedaste uimaseks jäi ja kõiki noori inimesi taetses, kellel suurem wabadus kätte antud. Mõh — ega temagi küll just mitte enam 12 aastalise jõmpfikana käsu all kodulikus wangis polnud peetud, isa lubas talle nüid küll juba wabamat liikumist päewa ajal sisse ja wälja käia, aga see polnud omete muud, kui paljas wabaduse kaju, sest major ei annud oma pojale mitte raha ega abi-nduusi, et seda waba liikumist tarwitada, ja õhtu waraselt pidi ta ikka kodus olema. Selle kõrwal oli ka see asi tähele panna, et Paul wäga wähe teiste noorte inimeste seltsis oli harjunud liikuma. Tall polnud Tallinnas, ehk ta küll siin üles kaswas, usaldawaid sõbru, ega mõistnud ta ennast seltskonnas liigutada, nagu lihtsamadgi kodanikkude pojad. — Omete läks Paulil päew päewalt igatsus seltsliku elu järele suuremaks. Püsimata ootused tõusiwad tema waimu ette ja ajasiwad südant paisuma. Talle tuliwad tulised soovid pähe ja noor jõund ja wägi ihuliku mullase hoonesse. Ta ütles sagedaste iseeneselle, et praeguses eluwiihis iga tund talle tema noorusest nagu ära warastatud olla. Ta aigutas sagedaste paksu-kerega raamatute taga ja igawus tikkus talle uksest ja aknast sisse. Alles eile oli talle Tiina Kallas, nende wana Leena õetütar, kes nende juures pesu õmblemis käis ja Leena kaitse all sagedaste siia ilmus, nagu küla poijikesel pead pesenud selle hooletuse pärast, misga noor

Li—Idi härra omad kenamad elupäewad käed süüles mööda saatwat. See kena Tiina wöttis pesu nõõri pealt aiaft maha ja heitis juttu ajades tulifid pillufi imelikku nooremehe peale, keda isa nagu kloostri elus kammitfas pidada.

„Härra Li—Id,“ ütles neiu wallatumalt ja ajas ennast nooremehe ees sirgeks. „Teil näitab tõeste ilm täis igawust olewat!“

„Tõsi küll,“ wastas Paul, „päewad lähewad ikka pikemaks.“

„No miks siis mitte? Teie ei raatfi muu ilmaga tegemistgi teha. See on aga tõeste noorte härradelle suureks patuks. Mis piawad siis waesemad inimesed tegema, kui Teie sugused härrad ju kõrwu longu lasewad? Tulge pühapäewal Estonia balli peale, mis siin Kadrintaalis rohelistes aias peetakse ja waadake kordgi ka, kuidas muud inimesed ilmas elawad ja piskugi juures löbu tunnawad.“

„Estonia balli peale?“ ütles Paul imestawal healel, aga tasakeste. Ta kartis, et isa teda kuulaks.

„Sah, senna tuleb suurigi noorihärrafi wahel ka. Ega Teilgi Eesti Seltfist tolm külge jääks, olgu pealegi, et ühe kõrge majori poeg olete. Mullu Jaanipäewa ajal oliwad hulk tudentfist Tartust ja mujalt meie balli peal ja kõik läks lõbusaste. Paarile, kes üle määra tegiwad, pandi warsti päitsjed pähe ja wiidi wälja. Noh, ega Li—Idi nooreft härrast seda karta poleks. Aga — eks T'e ole sellefuguse ballile liig uhke?“

„Kes seda mõtleks, teeks mulle ülekohut,“ wastas Paul.

„Kui mina mitte sinna ei lähe, siis tuleb see fest, et ma seal kedagi ei tunne.“

„Noh — noorehärrel poleks seal tantsijate puudust. Kui Teie homme sinna tuleksite, siis, siis...“ nende sõnade juures jäi julge neiu kogeleva.

„Siis lubaksite mulle ühe kwadrille tantsu?“ küfis Paul, kellele neiu lahtus ja otsekohesus meele järele oli.

„Miks ei, kui T'e seda soowite, härra Li—Id.“ Seda üteldes wöttis kena neiu pesu süüle, ja lõune päike paistis talle filmadesse, roosi palebelle ja ilusa walge hammastelle, mis naeratusega ilmsile tuliwad. Ta läks ära, nooremehe

otša naeratates, mis Pauli sügavasse mõttesse jättis . . . Seal ep see tujuk täna õhtu meie noore mehele oli tulnud. Zuba hommikust saadik oli ta kõiki pidi mõelnud, kuidas ta salaja kodust õhtu välja peaseb ja ballist osa võiks võtta, niisamuti oli ta ka teeldud wiljakese meelitust ja isa poolest ähwardamat pahandust, mis sest tulla võis, järele kaalunud. Üks teine mõisniku sugu noormees, kes ju lapse põlvest kõiki liikumisi küllalt maitnud, oleks wistist teenija naisterahwa kõnet ja meeletulest paljalt naernud, aga Paulile, kes piinlikuma wahil all oli üles kasvatatud, kui mõni tütarlaps, Paulile, kes wäga arwaste mingit pidu oli maitsta saanud, oli see Estonia ball nii nõiduwa külge tõmbamise wõimuline, nagu oleks ta esimene magus patt, mis ilmas tehtud ja ära nähtud piab saama. Seal ilmus tema waimu ette nagu kinni hoitud Paradiisi wäraw, mille taga meelitawad, tundmata rõemud warjul. Korruga kõwemine ja wägewamine läbi waikse õhtuse õhu tungiw muusika helin wõitis tema wiimase lahkluse. Wõimalik polnud küll mitte, aiawarawast, mille wõtmed wana Zeena ära oli wõtnud, wälja saada, ja sellepärast ronis Paul kõrge aia peeledele üles, kargas sealt pehme maa peale maha, astus salakeste mööda puude alust edasi, et teel minnes teda kodus ei nähtaks ja jõudis nõnda warsti pidu aia wärawalle. Ta laskis ennast kui wõeras sisse kirjutada, maksis pileti ja pistis häbelikult mööda aia puude alust edasi kunni tantfijateni, kelle ümber kenad emandad ehitatud pühapäewa riides istusiwad ja noorte nalja lahkes õhus pealt waatsiwad.

Waewalt oli Paul segadusest toibunud, seal nägi ta ka tena Tiina nagu teiste hulgas. Neiu näitis tõeste, kui lillekene oma roosa kleidiga ja weikese uuelise kübaraga, mille paelad õhus lipendasiwad. Tema tantfis ühe walge habemelise, lahke, naljaka näulise, suure tugewa noore härraga, kes wäga heaste tantfis ja, nagu näha, wistist esimene löwi selle balli peal oli. Tall oli laia äärtega kübar peas ja must sammet-jakk seljas. Selle musta sammet-jaki-mehe elaw liikumine, tuline kiirus ja julge, tugewa wõimuline olek paniswad pealt waatajaid imestama.

„Vaadake,“ ütles üks keelepõksja, kurtunud naisterahwas, „weise Tiina Kallas armastab ilusaid tantsumehi hel- laste; ta ei lähe tudent Lille külje-küljefigi ära!“

„Tema maksab wennale siin tembutates kätte, mis selle õde talle pussi on teinud,“ vastas üks teine wananev neu- tene, keda keegi tantsima polnud wiinud. „Selle noore tant- sukuninga õde, preili Lille, olla Tiina Kallase armutese ära näpsanud.“

„Oh oh, see pole wist tõsi. Kas siis küirakas kirjutaja- Saks, Oskar Baller, tõeste mõtte pähe on wdtnud, preili Lille, kes Tartus kõige kõrgemad naisterahwa koolid läbi on teinud ja nüüd isa juurde Tallinnasse tuli, eneselle saada?“

„Ta jookseb ikka tema järele, wõi, Jumal teab, ehk preili Lille tõmbab teda enese järele nagu oma warju. Roe- rustük aga on see Ballerist omete, sest nemad on Tiina Kal- lassega üles kaswanud, Tiina isa aitas teda kui waest last koolitada ja nemad oliwad juba aasta eest lubatud pruut- paar. Oskar Baller on ehk Saksa wõrukael, kui ta tõeste farnast mängu mängib ja...“

Tantsitaw waltis oli otsas. Muusik waikis korraga ja häbelik Paul läks püksuwa südamega weikest Tiinat teiste seast otsima. Ta pani tähele, et ka Eestoonias enamiste kõik tant- sijad tantsima hakates kindad kätte tõmbasiwad, ka Paul otsis omad taskud läbi, leidis aga ühe musta kinda-paari taskus. Von Li—lbi majas ei hoolitud palju uhkusest ja must karw riietes ja kinnastes oli seal kõige armsam wärw. Kuna nüüd Paul oma leinawärwilisi kindaid walusa meelega silmitses ja järele mõtles, kas mitte parem poleks palja-käsi tantsida, anti tantsu juhataja poolest kwadrille tantsu alguseks märki, ja nagu wälk seisis Paul oma tuttawa Tiina ees.

„Di, see on tubli,“ hüidis õmbleja mamsel rõõmsalt, „Teie olete sõna pidanud! Andke mulle käsi!“

Paul tõmbas ruttu kurtwad, mustad kindad kätte, ja Tiina, kes tema käe najal seisis, wiis teda wdidu kindluses kõige heledamalt walgustatud tantsuplatsti kohalt läbi. Tall polnud mitte wastu meelt ka kõigile näidata, et tall ilus noor- mees käe kõrwal, kes pealegi mõisniku sugust ja üks rikas

pärija oli ja temaga saab tantsima. Noormees märkas, et koidide filmad tema peale waatsiwad ja julgus kadus tall nähtawalt. Mõned tantsijad nooredmehed, kes teda tundsiwad ja teda siin just mitte sallida ei wõinud, waatsiwad naeratates tema poole ehk ajasiwad temast troppides naljatuse juttusi. Paul tundis karsitust ja hakkas juba oma „tergemeelelist tempu“ kahtsema, kui korraga muusikamehed eesmängu algasiwad. Sellisamal pilgul astus rõemus tüdent — kes, nagu meie seletuseks juurde piame lisama, mitte enam „tüdent“ ei olnud, waid Tartu ülikoolist tulew keelte-tundja (Philoloog), kes oma hiljute tehtud hea eksami auuks Sakstastatud Eesti Seltsis oli tõutanud terwed ööd läbi tantsida, üteltu sellest teisest mis tahes — Tiina juurde ja hüidis lahkel imestusel — kas pisut pilgates wõi puhtas rõemumeeles, kes seda teab: — „Kuidas nii, mu südame kuningas, Teie olete oma sõna murdnud ja pillate oma heldust ühe wõeralle!“

„Jah,“ wastas wallatu neiu kõrgel nalja tujul. „Härra v. Li — Id on esimest kord Eestoonias ja hakkajatele piab ikka julguseks kätt pakutama.“

„Ma näen, et Teie koolitajaks kõlbate ja rohkem kästida mõistate, kui mõnigi baronesse,“ wastas noormees hääl meelil naerdes, wõttis oma laia kübara peast ja ütles, Pauli ees lahkest kummardates, kes punastates huuled kokku wajutas: „Soowin Teile õnne, mu härra.“

Paul ei saanud sõnagi suust, sest tall polnud tõeSte selge, kas see noormees, kellest harjunud osawust igapidi tunda oli, wallatumal nalja tujul, kuna pea pisut soe, wõi meelega pilkamisel neid sõnu rääkinud oli.

„Lõpetage juttu, härra!“ hüidis Tiina wihaselt; siis pööris ta oma tantsija poole ja küsis, kas tall wastu-tantsijat juba on. Kui Paul „ei“ oli wastanud, hüidis neiu walge-habemelise nooremehet tagasi ja ütles: „Minge, suureline härra, tehke ühe naiSterahwalle ilus kniis ja olge meie wastutantsijaks.“

„Olen Teie käsu all, mu kõrge soowija!“ Ta kummardas naljakal wallatusel, pööris kanna pealt ümber, ja tuli warsti ühe naiSterahwaga tagasi.

Wastastikku-tants algas. Paul ei teadnud, mis Tiinale rääkida, sest et temal kõne sarnaste naisterahvastega täitsa võderas oli. Jutt jäi koguni finni ja v. Si — ldi härra pojalt näitas lugu, nagu poleks balli peal poolgi nii ilus ja õnneline asi, nagu ta sellest eneselle oli ette luuletanud. Ta värises otse kohe, kui weel ka selle peale mõtles, et ta tantsus mõnd võderiti tükki teeks. Tema suureks õnneks aga tantsiti õige wabal wiisil ja ilma piinliku hooleta, et iga algajagi, kes iialgi enne jalgu oli keerutanud, sellega walmis võis saada. Sga „tuuri“ wabel wõtsiwad härrad naisterahwaste ümbert finni ja keerutasiwad nendega murinal ümber. See näitas ka Paulile meelitam ja wõimalik olewat. Aga raskes läks talle siiski, teistele järel teha. Ühe tuuri juures oli talle täieste kimbatus käes. Ta arwas, nagu waataksiwad kõitide silmad tema peale, ta liitus arglikult edasi, filmi maha hoides ja ei teadnud, kuhu oma käsi panna. Wiimaks, kui tants jälle kergemale tuurile pööris, küsis ta Tiinalt: „Kes on see noorhärä, kellega wastastikku olime?“

„See on ju Teie naaber, — gümnaasiumi inspektori poeg. Ah ah, ma wõin kihla wadada, et Teie tema ilusat õde, Lille preilit, Amaliat, hoopis paremine tunnete!“

„Si — mina tuln hiljute Tartust ja olen siinse linna ja rahwa puhas ära unustanud.“

„Koh — küll saate kõigega jälle warsti tuttawaks. Lille preiliga küll wist kõige pealt,“ rääkis weike, kena Tiina nähtawa õhinaga edasi. „Lille preili sünnitab küllalt enesest kõnet ja juttu. Si, armas Jumal! Kui meie sugune pooltgi osa nii waba wiisi- ja kõnet näitaks ja nii palju mahedaid noorimehi wangistaks, kui see Tartust siia tulnud wõsu, siis poleks tõeste nii palju kiwa, millega neid wifataks.“

„Oh oh! Kas ta tõeste nii ilus ja kuulus on, nagu räägite?“

„Koh, see on iga mehe oma arwamise asi,“ — wastas Tiina, kawatwata ägedusega, kust kergeste Gewa tütarde sala kadestust võis aimata, — „mõned nooredmehed, keda minagi mõistlikuks mehiks olin arwanud, on teda nähes nii oma uidu peast kautanud, et neid otse narriks võiks pidada, kui muudu neid ei tuntaks. Seda meele pööritust meestele

teeb ta oma suurte filmadega, mis ta pärani laiiale piab, nagu tahaks ta nendega kõik ilma ära neelada. Ja, et keegi mees ta pühast võrgust ei peaseks, kannab ta oma üleliiga pikki juukseid nagu muistene talu tüdruk mööda olasi laiiale. Noh — Jumal teab, kui suur Saks ta ongi! Iga mees teab Tallinnas, et ta isa päris talupoja poeg Saaremaalt olla. Ema on Tallinnast ühe Saksa kaupmehe tütar. Sealt ep see suur sugu ongi. Mina omast kohast ei teaks teda suurt kiita ega laita — aga mehed on ju rumalad kui lambad: hakkavad kord üht naisterahvast ilusaks kiitma, siis laulavad kõik sedasama laulu ja jooksevad kõik oma ebajumalalle järele!”

Tantsu lõputuur tuli. Paul, kes jälle pisut julgemaks oli saanud, võttis neiu ümbert kõwaste kinni ja tormas temaga nagu teiseidgi, tulisel hool keeru, ja siis wiis ta neiu pingile istuma. See tantsu wiis tegi talle juba rõõmu. Ühte pealegi, et oma asja nii tubliste oli võinud ajada, tahtis ta uueste üht ringi kena Tiinaga hakata, kui korraga pingilt, kuhu ta neiu oli wiinud, pahanawat healt kuuldus. Paul pööris ümber. Üks teine neiu näitas Tiinale praegu wiie sõrme märkisi, mis Li—Idi noorehärri mustad kindad roosawalge kleidi peale oliwad teinud.

„Härri von Li—Id,“ hüidis pahane neiu, „Teie olete mull küll kena tantsija! Waadake, mis Teie minu kleidile olete teinud!”

Waene noormees oli nagu pilwest kuffunud ja soowis ennast maa alla. Nende ümber kogus tantsijate kogu, ja pilkawatest naermistest polnud puudust. Paul punastas, palus pomisedes andeks ja kogeles. —

„Daewa heldus,“ ütles tema seljataga ühe paksu poeselli pilkaw heal — „kui härri v. Li—Id oma pojale luba andis, balli peale minna, siis oleks ta temale omete paar kindaid maksta võinud!”

Paulil polnud kannatust. Ta pööris pilkaja wastu ümber, võttis tema kraest kinni, raputas teda pisut ja hüidis: „Nu härri, ma arwan, Teie julgete mind teutada!”

Silmapilk seisivad teised mehed müürina tema ümber, kes talle hea meelega paha pussi oleksiwad mänginud. „Wisake

teda wälja! kuferpalli!" karjusiwad nemad. „Arwatwad siis need jänesejunkrud, et nad meie balli peal weel isandad on?“..

„Tasa, tasa, mu härrad!“ kostis üks helisew heal. „Kas sedawiiši wdetakse Teil siin wderaid wastu?“ Rahe tubli öla löögiga oli eneselle härra Lille meeste ringist läbi teed teinud ja jäi nüüd lahingi-walmilt Pauli kõrwale seisma. — Käsi ähwardates rusikasse heites, kübar teise poole peal, silmitses noormees naljakal näul v. Si—lbi härra wastasi. Näha oli, et ta ka sedasarnast lugu Tartus polnud uurimata jätnud. „See on aga ka kisa küll; ühe rikutud kleidise pära!“ ütles ta. „Von Si—lbi härral saab heameel olema, kena Tiina preilile üht uut kleiti kinkida, need on tema asjad. On aga Teile sellest asja, et ennast pahandate, nagu küla murid, kui wderas tänawast läbi läheb? Teie olete mull õige imelikud näha. Teile tahaks ka üks pikk, lai wann külma weega täita ja saali ukse ette seada, et kõik sisse sulpsataksite, kui wälja astuksite: siis jaheneks palawik. Ma näen, Teile on tarwis ütelda: „Esimene, kes üht jammu minu sõbra poole astub, saab karwa pealt minu rusikatega tuttawaks.“

„Noh, Lille härra,“ wastas üks noor kaupmees naerdes, „nii hull pole asi küll mitte selle jutlusega, mis Teie peate. Aga kui v. Si—lbi härra oma kerge käe poolest meid õpetamata siit ära läheb, siis junnib see ainult Teie pära. Teie olete meile tuttaw ja olete ise ka hoopis parem, kui Teie jutlus. Jäegu sellepäraast kõik jälle rahule.“

Ra teised wditluse lustilised tegiwad pisut lahkemad näud, waatsiwad üksteise otsa, mõtlesiwad iseeneses noore „tudent“ Lille käewarte-wõimu järele ja läksiwad pomisedes uuele tantsule, sest praegu pöruatas muusika esimesi polka takti, ja paarid keerlesiwad juba uuel lustimängul.

Paul tänas südamest oma eestseisjat. See tõmbas paljalt pisut ölast ja wiis teda puude wahel kõrwale.

„Teie olete küll esimest kord sarnase balli peal?“ küsis ta ja rääkis, kui jah wastati, edasi: „Ja jah, näha on, Teie lasete ennast weel liig kergeste wihale ajada. Aga selle wastu saab abi — wiha tagasi hoidmist sarnastes pil-

tudes õpitakse aega mööda, ka sarnaste meele lahutustega piab esite inimene harinema."

Paul vastas, et see mõll tema ihaldust awalikkude bal-
lide vastu täitsa lõpetanud olla. Ta tahtis oma uut sõpra
Dumalaga jätta.

"Pidage, filmapilt!" hüüdis see, "mina ei lasa Teid
üksi. Tee on puude vahel tume ja üksik. Mull näitab,
nagu tahaksivad need jõmpskad Teile kätte maksta, et üht
julgesite puutuda. Olgu mis on, aga südikad on need mehed
ja ei unusta naljalt oma sõpru."

Läksivad. Kui nad mõne sammujärgi väljas puude all
astusivad, ütles Paul:

"Kui ma ei eksin, oleme meie naabrid. Minu nimi on
Paul v. Li—Id, ja, usun, et mull auu on, noore härra
Lillega rääkida."

"Jah," vastas tema saatja ja silitas häbet. "Minu
nimi on Markus Lille, Tartu uniwersiteetist, keelte-tundja
kandidaat. Mõn, et ka Teid Tartus olen näinud ja kuulsin
ka, kes Teie olete: see on tõik. Teid polnud üleüldse naljalt
tuule käes näha. Olete vist ahne raamatute peale. Kuulsin
ka, et tudeerimise lõpetasite ja seaduse tundja kandidaatina
siin oma aega auustatud Tallinnale pühendate."

"Andke andeks, kui teistiti tõendan," vastas Paul lahke
naeratusega, "mull rõhuvad raamatud veel aasta aega selga
käärule."

"Õh! Kuda keegi tahab. Mina ei löö ka oma aega
niiviisi iga päevi furnuks, nagu täna. Aga mull on üks
patune toimetus käes sest saadik, kui tudeerimist lõpetasin."

"Miskiugune see patu-tegevus Teil siis on?"

"Noh, et Teie mind wast paremaks ei pia, kui ma
olen, siis pian oma kohuseks, Teile teatada, et ma just oma
lusti pärast Eesti keeles midagi olen kirjutamast. Olen üks
Saksa kultuura peendralle nurja läinud wõsu, nagu eilegi
piiskop X. mulle juhtumise peal ütles, kus sellest juttu tuli,
misga mina praegu aega wiita. Et Teie aga minust eneselle
wast pahandust ei saa, sellepärast teatan Teile kohe, ma olen
nõndanimetatud "Noor-Cesilane" ja ei salga seda kuski, ka

mitte Saksa ringfondades. Sellepärast: hoidke ka Teie, mu uus sõber ja wana naaber, sest patukotist eemalle, eht lähenege temale, kuidas Teie tahtmine aga on. Mind pole ka kauaks siin Teil ega muil ristiks ees."

"Olge minu pärast mureta, noor naabrihärä. Mina käin wähe kodust wäljas. Siete ütelda, pole ma ialgi politikast ega tema „tegemisest“ hoolinud."

"See on asi kah," wastas Markus Lille naljatujul. „Siis auustan Teie mõtteid sellamal mõedul, nagu minu kallil wanataadi mõtteid. Tema ei ütle ka politikast hoolimat. Noh, ega minagi politikust pole. Aga — tõeste ütelda, keelab mulle kulla papakene kõigest wäest Gesti keele kirjandusega tegemist teha. See tegevus, kui ta ilmsiks tulla, rikkawat tema ameti seisukorda ja lõpetawat temal Saksa ametiwendade seltskonnas kõik lahkuse. Noh, eht on tall ka digus. Sellepärast wõtsin ka kutsumise Moskwasse Saksa gümnaasiumi peale wastu ja sünnitan, kui midagi Gestikeelele jõuan, omad waimulapsed teise nime all. „Suures karjas on palju kirjuid koeri,“ ütleb üks Gesti wanafõna. Sellega panin ka wanataadil suu kinni."

"Oh oh!" pomises noor Li—Id, imestates, kuidas lahke naaber isalikust auukartusest rääkis. Randidaat Lille süitas oma sigari põlema, ja tuletiku walgulsel silmitses Paul tähelepannes selle rõdemust, prisket, lihawat nägu, tema laiafi olasi, tugewat, mehisk kaswu. Tall tuli aruldane ette, et see tugew mees nii lustiline wõis olla, ja süisgi weel ühe „weikese rahwa kirjandusega“ „aega wiita,“ kuna tall, nagu ta ise ütles, warsti tähtjas kooli amet ees oli, mis küllalt tööd annab.

"Mina olen pöual, nagu Sinai kõrbe," hüidis Markus Lille, kui sigar ju suitses. „See on tõeste hale asi, et kõik märjad lohad ju kinni on...“ Selle peale pööras ta juttu jälle teisalle, kiitis uut Peterburi musta-õlut, kritiseeris hingeelu murijaid ja tähetundjaid, pidas muiste-luuletest kõnet ja hakkas wiimaks Tallinna praepannusi ülendama, kes ilma toka kunstita, ainult Jumala targa nõuu järele kallid toitusi küpsutada, nagu juba isa Abraham olla sõnnud, kuidas piibel tema

nuumvaski valmistamisest jutustada. Markuse olemine tui-
nistas nii suurel määral wallatust ja lapse-naljasi, lahke-
meelelist rõdemustust ja kunstitatud ülemäärust, et Paul ise-
eneses küsima pidi, kas tall ühe narrilasega wõi naljaham-
baga tegemist oli. Oma lobisemisega oliwad nad pea kodu-
liffude wõmajade ette jõudnud. Markus tõmbas määratuma
suure eestua wõtme taskust. „See on mu ilus, weike wõt-
mekene, mis mulle isaliku lossi lahti teeb, aga mina tahan
enne Teid kunni Teie tua ukseni saata.“

„Oho, seda pole tarwis! mina — mull pole — aia-
wärawa wõtitgi,“ kogeles Paul häbelikult, „ja ma ei tahaks
oma isat mitte äratada.“ — Ta rääkis nüid, kuidas ta üle
fõrge peel-aias oli karganud.

Markus naeris täie kehaga. „Ah, ah,“ ütles ta ja
hoidis sõhtu kinni, „mustad kindad, Teie häbelik tantsimine,
mis Teie kena, weikese Tiina kaasas üles näitafite, see sele-
tab nüid mu silmad. . . Teie olete hea noormees, ja ma
loodan, et me üks teist jälle-näeme. Ronige aga omast aia-
st jälle üle, mu sõber, ja magage magufaste!“ Ta astus wilis-
tades kodu wärawast sisse. Paul aga läks jalgtee nurgast
fõrwale, astus rohuplatsist läbi ja hakkas maja tagast üle
peel-aias ronima. Weel seisus ta kassiti ühe sammast-pee-
le otsas, kust ta ettewaatlikult alla waatas, kui üks nalja-walli-
line heal talle „brawoo“ hüidis, ja kui ta pead pööris,
nägi ta keele-tundmise kandidaati, figarid suitsetates omas
aias puu otsas istuwat, kes ju tema ronimist suurema mee-
heaga silmitses, kui kõige paremat Peterburi musta-õlle kannu
wõi Tallinna praepannu tema isa Abrami aegse pietismu-
sega. — Paul oli üle aia peasenud. Ettewaatlikult ja tasa-
leste astus ta, fiffiwarwul, trepist üles. Juba oli ta selle
korra peale saanud, kus ta isa magadis-kamber oli, juba
arwas ta ennast rahus, kui ta õnnetumal wiisil ühe tooli
külge tõukas. Selljamaal pilgul läks kambri üks lahti ja
herra von Di—ld ilmus, willase õõsargi wael, küinal käes,
ukse peale.

„Kolmatkümend! Poiss!“ hüidis ta. „Arwad Sa minu
maja mõneks wõderastemajaks? Mina ei salli, et minu ukseid

üle kella kümne lahti seisawad. Seda piaksid Sa teadma . . .”
Ja kui Paul ennast kogeletes wabandada püidis, lisas isa karedalt: „Küllalt! Tee, et magama saad. Sa wõid homme oma wabandust ette tuua!”

Teisel hommikul — oli just habeme-ajamise päew — istus major von Li—ld omas köögis sohwa peal tüdrukut, Leena, ja habeme-ajaja, Jowiani, wahel. Habeme-ajaja tegi wahtu, Leena hoidis puhast rätikut olal. Päike paistis ainalt haljastatud wast köögi-pannide ja kastrollide peale ja kiirgas sealt wastu . . . Lõbus hommik tegi iseäranis habeme-ajaja meele üli lahteks — sest major v. Li—ld maksis heaste. Jowian — taewas teab, mis ta oli — Kabakasaks, Juut, Lätlane, Saaklane wõi — Musilane — oli üks filmateender, roomaja ja fiitleja, sellega aga ka tige nagu wapsikas ja argpüks nagu jänës. Tema teadis kõige pealt kõik linna pahandused ja hullamise lugud ja mõistis neid weel tige da pilkamistega pipardada ja neile otse seesugust münti anda, kuidas nendel magu oli, kes teda tarmitasiwad. Major v. Li—ld oli ainus, kes tema juttust ei sallinud. Jowianil oli aga just selle pärast wanamehe peale sala tige dus. Tema oli ju hommiku wara woodist idustes ühe oma kaaslase käest eilest Estonia balli kära ja lugu sõna sõnalt kuulda saanud ja tahtis nüid elu eest seda majorille suurukse kawataks pak tuda, et wanamehe uhket, tagasi-hoidlikku olemist tasuda. See tahtmine oli temas nii kõwa, et ta waetwalt suud jõi dis pidada, aga ta kartis v. Li—ldi hästist wiha ja kurja sõna. Habeme-nuga wahete wahel puhtaks tõmmates, mõt les ta ühele ja teisele poole, kuidas üht tarka teed leiaks, et wõimalikuks saaks, oma koormat seljast maha puistada, ilma, et oma teenistust kautaks. Täna näis wana gardi majoril vähem kui iial enne lusti olewat, oma habeme-meistriga juttu teha. Ta oli pahameelega ju woodist tõus nud. Tema lahja nägu oli kuri, kulmud kortsus ja konu kas kulli nina oli weel terawam kui iial enne. Ta ei tei nud suudgi lahti ja jäi ka oma kase armsa kasfigi wastu kaastundmataks, kes asjata tema pikkade sääрте külge deru sitwad ja tasakeste nurristasiwad ja näukusiwad. „Kus on mu

poeg?" küsis ta häkitselt. Leena vastas, noor Pauli härra olla ju vara homniku metsa läinud, ja ütelnud, et ta ütelda ei tea, kas ta lõunaksigi tagasi jõuab. Sellepärast ärgu oodatagu sõõmaga teda. Wana major pomises kurjaste habemesse.

„Noor härra Paul“ — ütles, korraga südant wõttes, habemeajaja — „on ime ilus noormees ja saab wistist Tallinnas kõige peenemaks tantsijaks.“ —

„Kust Teie seda teate?“

„Oh — seda tean aga kuuldud jutu järele.“

„Mis tähendab Teie kuuldud jutt . . . Minu poeg pole weel tial jalga millegi balli saali läwe üle pistnud, ja ma ei usu mitte, et ta turu platsil hüppama oleks hakkanud.“

Jowian kõhatas hoidlikult, ja wiskas wahtu habeme riistasse.

„Kas baroni härra noort Lille härrat tunneb?“

„Seda tolbaikat, kes trompeeti puhub ja sagedaste minu und rikub? . . . Jumal tänatud — nii kaugelle pole weel ilm wabanenud, et ma kõiki noori mehi, kes saterkuuega käiwad, nime- ja sõna-pidi tunneksin. Ei — ma ei tunne teda, ja null pole ka wähematgi lusti, teda tundma saada.“

„Lille noorhärra on ka tubli tantsija, ja pealegi rõemus pois, julge pois, kes naljalt ei koftu.“

Majori härra liigutas rahutumalt istmelt ja Jowian tõmbas talle ruttu pintsliga lõua ja näu peale wahtu. Aga nii pea, kui wanamees wahtu all suu kinni pidi hoidma ja oma habeme meisterdaja käes nagu wangis oli, hakkas salalik Jowian jälle kõnelema: „Kõiges linnas pole praegu muud juttu, kui sellest tormist, mille wastu noor Lille härra eile Estonia palli peal seisnud. Kuulge omete, armuline härra, see Hiiglane on eile kuue tgeda „tolbaikalle“ müürina wastu seisnud, kes ühele noorele aumehale, kes sealiste wiisidega weel tundmata ja esimest kord balli peal oli, kallale kippusiwad! Kes wõiks seda uskuda? Neil nüüd tarwis ühe imeilusa noorehärraga tüli otsida, — aina sellepärast aga, et ta mõisniku seisusest on . . .“

Major v. Si—ld wõttis habemeajaja käewarrest nagu

tangidega finni ja karjus wihaga läbi wahu: „Ütelge nime! . . . See oli Paul . . . minu poeg — kas jah! Bagana päral! Jätke oma saladus kus see ja teine ja rääkige otsekohest!“

„Ni! Ni! Laske lahti!“ hoigas ehmatanud habeme-ajaja — „mina polnud seal . . . Räägiti küll ka poolkaudu Li—ldi noorest härrast, aga mina ei wõi midagi tšendada . . . Pa-lun, seisge rahul, majori härra, Teie tšukate muidu habeme-nua wastu ja saate haawatud . . .!“

„Rääkige kšid üles!“ wastas härra v. Li—ldi wihasel näul — kuna ta ise rahulikumalt istuma jäi.

Dige habeme-ajaja ei lastnud kaua paluda. Leena muigutamistest hoolimata, kes sohwa tagant ahwardates rufikaid näitas, hakkas Jowian jutustama ja kšneles karwa pealt kšid, mis ta teadis, nimelt aga arutas ta aga hoolega Pauli tantsu ilusa Tiina Kallasega ja musta kinnastega, ning lšpetas oma peatškki wšidurikka Lille wähele jšudmisega.

Härra v. Lil—ldi kuuldas tema juttu, ilma paigast liikumata. Tema nägu oli kšuri, pea longus, filmad waatšiwad maha. Wanamees näitas, nagu oleks ta fšrmalššogi saanud, ja Jowian kahetšes, et ta liig kaugelle oli lšinud. Ta tah-tis oma wigaga aga pisut parandada ja tšhendas: „olla mis tahes, aga Tiina Kallas olewat tšeste kšna neiu, ja mšnigi muu tahtwat hea meelega Pauli asemel olla.“

„Kšllalt!“ kšrgatas wihane gardi major. „Arwate fšis, et minu poeg selle tšdrukuga tegemist teeks?“

„Noh — kui see ka nii oleks“ — wastas habeme-ajaja naerdes — „nii kaua, kui üks noormees terve nahaga kodu tuleb, pole muu kšdige pšrast tarwis muretšedagi.“

„Aga tema läbi wšdiks see noor tštarlaps pšha jutu-alla saada!“ hšibis härra v. Li—ldi pšhas meeles.

„Tšhja ka! Tiina on kawal kšllalt! Pealegi on see tšdruku oma asi ja noorhšrra Paulil pole sellega tegemist.“

„Kuule — Jowian!“ karjus gardi major pšlgdusega — „see arwamine ja eluwšis wšdib Teie pudulaste juures linna alewis makšta; aga fšin, minu ũmber, walitšeb juhtnšššr, et seda kahju piab tasutama, mis tehakse. W. Li—ldi sugu-kond on ikka laitufeta elanud, ja minu poeg saab selle noore

tüdruku auu tähele panema. — „Seena, ütle Johannille, et ta mulle wdigi sadulasse paneb!“ — Nende sõnadega läks v. Li—Id wälja, Jowiani peale filmagi heitmata, kes Seena sõimamiste all nüüd üle pea kaela omad tribu krabud kofku korjas ja jalgabelle tuld andis.

Kellad löiwad seitse.

Kui wdik sadulas oli, sõitis v. Li—Id ratsul kodust ära — ja lutama, nagu temal iga homiku wiisiks oli... „Mõnda siis on Paul juba kominatanud,“ mõtles ta iseeneses. „Olen teda asjata wahi all pidanud ja tema eest kergemeelelist, Sumala kartmata ilma warjul hoidnud — ei abi kõigest!... Wilets aastasada — nurjatu põlw!“ rääkis ta ja andis wdigile, kes peremehe segameelt omaks heaks oli tarwitanud ja tee kõrvalt noori kasteheina latwu hakkas hammustama, ratsa-piitsaga tubli hoobi; siis rääkis major v. Li—Id edasi: „On aga nüüd küll põlw kätte jõudnud! Täitsa elu põhjusteta ja auukartuseteta tõusewad noored mehed ja kaswawad wanemate ristiks üles! Ütelgu nüüd omete mõni, mis sest arwata, kui üks noor rüütliwõime mees, kellel auu ja nimi ja perekond — ühes sarnatfes seltsis ennast naeruks teeb! Kas siis minu pojalt, Paulilt, mingit häbi tundmist pole?... Hirmus lugu on, kellel nüüd poegi on! Nii pea, kui neil waewalt 20 aastat seljataga, on nad nagu enne aegu hapuks läinud, enne aegu käärinud dlu, mis waadid ja riistad purustaks, kui neile järele ei waadataks... Pagana päralt, kas siis noortemeeste pead ja südamed ikka täis rumalusi on?“...

Sumalufene, jah — kõid ühesugused! Ja kui majori härra v. Li—Id, kes praegu pärnadega puiestatud teed mööda ilusast rohumaaft läbi sõitis, terasemalt ümber oleks waadatud, siis oleks ta wistift näinud, et loobuses iga ainute, ka kõige pisemgi elukas, hukkamõistetud kahetümne aastaste noortemeeste sarnane oli, ja nendesamabelle kiwsatustelle saagiks langes: — kõid loomus kandis jelle päris patu märki oma otja ees! — Mesirikas lehi- ja lillestikus ajasiwad ilusad, kõigisugused, firjendawad liblikad teine teist taga — ikka kaks ja kaks; mitmet karwa linnufesed kiigutasiwad ennast paaris otja peal ja jalgtee pingil, puude warjul, andsiwad kaks armas-

tajat teine teisele palatvalt suud ja tõutafiwad igawest truudust! Mina ei tea, kas gardi-major v. Si—ld neid asju nägi ehk kas need temas mõjustiwad, aga tema andis wõdigile jälle ratsa-piitsfaga tubli löögi, nagu oleks ruunal kõigest sellest süid. Doom pistis tulifelt traawima ja jäi alles wana Birita (Bri-gitta) kloostri rusude ees jõe parwe juures seisatama ja tulifest sõidust norstkama. Päike seisis juba kõrgel ja saatis oma kullasti kiiresti ilusa maatoha peale. Birita jõe kohal ja liiwase mereranna peal tema ääres hõljus weel terge udu. Aga kõrgemal, eemal, kuitwal maal oli kõik elu ja olu selge päewa käes suwe ilul ditsemas. Tallinna poole tagasi waadates paistis linn läbi terge mere udu nagu looriga noor naisterahwas, ja punased majade katuksed wirwendafiwad ühes haljate aiastikkudega kaugelt waataja silma; akna klaasid läikifiwad wastu päikest seie, ja kornnate suitsu wahelt tõufiwad sirged tornid uhkete finise taewa poole üles. Baremat kätt linna kõrwalt ja tagant filmis Tallinna merelaht ja sadam oma uhkete laewa mastide, lippude ja purjudega ja nende tagant taewa sõrwast muustafiwad suure mere ja lahe wahel finises õhus ilus Nais- ja Wulfisaar oma tena metsadega, mis nagu pildi raamid, enne laia mere tulemist, Tallinnamaa kohta tema lahaga sisse piirafiwad. Ka heleda päikese paistel laulfiwad linnud, sumifefiwad mesilased ja mardikad — ja sarnaste looduse laulukooridesse helifefiwad, armsa kuminaga, kaugemalt Tallinna kellad ning nende heal kostis pühalikult üle mere lahe nurga seia. Gardi-major v. Si—ld lastis wõiki puhata ja maitfes täie ifuga wälise ilma ja looduse kõne healt, mis kokku kõlas, nagu kõige kenam koori laul. See maakoht oli tema sündimise paiga naabruses. Lapsest saadik oli ta Tallinna termilist õhku hinganud, ja tema inestaz ning auustaz seda linna isamaaliku uhkusega. Sinise õhu all wirwendawad metsad, meri, saared, sadam, laewad, firtfutwad rohutirtsub, linnud ja suwine looduse laulumin, wanade kõrge Doome pealt filmawate majade nägu, hiigla kõrge, sirge Dlewiste torn ja noorest põlwest saadik kuulbud kellede kumin, kes teda ju ristimisele oliwad saatnud, tuletafiwad temale selgeste aega meelde, kus ka tema

noormees oli olnud, kus ka temal pehme, kiusatuste lahtine süda oli olnud. Ta tundis ennast waigistatud ja karastatud, nagu oleks ta warajase homikuse kaste ajal supelnud. Silmapilgul sai waljul rüütli süda pehmeks ja tema wana hingesse pööriswad lahked, inimlikud tundmised tagasi. „Edas!“ ütles ta õhkades, pööris ümber ja andis wõigile kannuksid. „Pian poisile naise wõtma . . . aeg on ammu käes!“

Paul poeg tanu walitsuse alla! See oli gardi-majori v. Si—ldi ainus mõte kodu teel ja lõunasöömal. Noormees aga hoidis ennast, isaliku wiha eest hirmudes, kodu tulemast. v. Si—ld ruttas lõunaga ja läks pärast seda ühe tuttawa lese, proua v. B—gi juurde linna. Selle lese maja oli Tallinnas kuulus oma ilusa waatekoja pärast Doome kõrgel kaldal, kust uhtete werandate ja treppide pealt tertwe merepoolne linn, Kadrintal, Ülemiste mäe kaldad, uhted metsad ja salgud, meri, sadam ja linna all seisaw sõjalaewastit nagu kõige parema peegli peal waataja silma ees seisawad. See maja, mis ju mitme aastasaja aegasi ja rüütlite wäge, ilu ja uhtust oli näinud, oli sell korral ainult mõningate ühesuguse mõtteliste mõisnikkude ja üksikute auu sees peetud Saksa-õpetatud-meeste kogumise paik, kellega major v. Si—ld läbi käia armastas. Täna oliwad jälle kõige ligemad sõbrad proua v. B—gi juures koos ja mängiswad domino, kui wana major sisse astus. Maja-proua istus, pruunis fiidi kleidis, oma kuuekümnest eluaastast hoolimata, firgeste sohwa peal. Oma musta, waltsi juustega ja tortsus näuga polnud ta enam maitugi ilus ega nähtud tema näust, et ta seda enne oleks olnud. Praegu kudus ta püsimata üht willast sukka ja ajas meestele juttu, mis armsast Tallinnast kas kodu kõõgis ehk naabruses eile kohwi ajal oli kuulnud.

Tema wastu istus St. D. õpetaja J—n toolil, pilgutas, nikutas tõendates pead ehk küsis uudishimulikult wana naisterahwa lahke jutu järele. See õpetaja oli keskmise kasuga, pakas mees, pühalik, aga kawala näu ja terawa filmadega. Ta oli ju kuuekümne ligidal. Õfimeese pilguga wõis asjatundja koha ütelda, et see waimulik mees omasuguste keskel

lobus, naljakas laua sõber, karme sõna mees ja terava waimuline poliitikus oli.

Kui major v. Li — lb sisse astus, tõusis õpetaja üles ja teretas lahkestes kumrardates — aga jarnasel wiisil, et ta kumrardamisest ja teretusest waimulikkude meest wõis ära tunda — neil on kõigil omete üks isefugune olu ja tegumood . . . Alguses räägiti lihtlabastest asjadest, siis aga läks warsti jutt poliitikasse ja igamees pidas siin oma wiisi C. N. Jakobsoni kirjade kohta kõneci, mis juba paari aasta eest Eesti Postimehes olivad ilmunud ja mille üle ühes Eesti Aleksandri kooli asjadega igas Saksas feltskonnas nii palju räägiti, et kui diete piame ütlemata, sagedaste sõnadest puudus tuli ja wiimaks ikka sedasama ühes kohas jahwatati, mis teisesgi. Aga jätame täna politika kõned puutumata ja lähme oma jutuga edasi . . . Kui ju küllalt Noor-Eestlastest oli räägitud, tulivad jälle perekondlikumad kõned, ja kui keegi koosolejatest Pauli nime oli nimetanud, küsib proua v. B—g: „Kuidas tall käsi käib? Kas peaseb juba tudeerimisest lobus lahti? Kas tõsi, et Teie teda weel mingit kohtu ametit ei tahä wastu lasta wõtta?“

„Ei,“ wastas gardi-major, „nii kaua kui tall 25 aastat selja taga pole ja nii kaua kui noorelmehel weel noff kaunis haljas, ei saa mina oma poega ametit wõtta lastma. Ra on tall weel wäga tarwis, et gasta päewi hoolega riigiseadust uurib, sest, ütleme meie mis tahes ehk teeme mis tahes — meie äraseadused saawad omete pea muudetama ja Weneriigi seadused täiel mõjul sisse seatama, tuurigu see wähe ehk kaua.“

„Taewa helbus!“ ohkas proua v. B—g. „Sumal kaitzgu meid ja meie sugu . . . Looban küll mina, et enne filmad kinni wõin panna . . . Kui kõige selle peale mõtlen, mis nüüd kuuled ja mis tulemas, siis . . . oh taewas . . . kes wõis seda enne arvata? Meie peale waadatakse ikka, nagu oleks meil ülekohus kottis . . . Rahwasgi, kõögist hakates kummiturule ja sealt waldadesse ja kihelkondadesse, maale — kõit teiste, kui enne! . . . Lähed, kuhu lähed — ikka julgemad näud ja teisemad mõtled ja elu wiisid — iga samm peal

näed, nagu poleks sull sõnu, kellega rahwa südamesse wditi-
fid mõjuda . . .

— Õpetaja S—n, kes mitte wäga wanameeleline polnud ja ikka kahesuguste arwamiste wahel omaistele julgust andis, hoidis täna politikaft meelega kõrwale, õhtas paar kord filma-
kirjats, tegi õige waga näu ja hakkas oma kuue kaitse pealt
tolmu otsima. See waimine oli proua v. B—le iseäralik. Aga ta arwas õpetajat oma koguduse hingede peale mõtlewat ja pööris oma jutu jälle senna, kust eemalle oli sattunud!

„Mis aga tahate kõige selle wahel aja Paulil teha lasta?“
küfis ta uudishimulikult.

„Tahan talle naise wdotta!“

„Nii kiireste! . . .“

„Aeg on käes,“ wastas major. — Näid rääkis ta Es-
tonia balli lugu südame lahutuseks ja oma hälise nõu-muut-
mise wabanduseks täieste üles — ja õpetaja naeratas kõige
juurde, nagu mees, kes sarnast asja ammuigi wdimatumaks
polnud pidanud. — Kui v. Li—ld Markus Lille nime nime-
tas, pani proua v. B—g käed kokku ja hüidis: „Oh Sumal
küll neid Lillefi! Seal pole iialgi wist korralikku majapida-
mist olnud. Mis perekond see küll on! Pole ka imeks panna,
wist pole ka naljalt ilmas sarnast sega-sugulist perekonda
olnud: Ja see ema ka — selgest Saksa sugust ja wdttis
lausa talupoja sugust mehe — Eesti mehe . . . Aga see oli
ka ju pool häda sunduse asi — pulmi ei wditud enam päewagi
eemalle jätta. Lapsed üteldakse nendel puhul meelewallaliseks
üles kaswanud olewat. Poeg . . .“

„Noh — olgu poeg kuidas on — aga nende wanem
tütar on waimukas neiu,“ lisas õpetaja S—n wahela.

„Waene laps! Muid on temast tõeste hale, ta on
pahaste kaswatatud! Kas tõsi on, õpetaja, et ta ühe täht-
juseta mehega, kirjutaja Balleriga, jalutamas käib ja pealegi
halasti inimesi paberi peale joonitab?“

Õpetaja filmitfes jälle oma kuue kaitse peale ja wastas
niis: „Ma tõendan Teile, armuline proua, et palju rohkem
räägitakse, kui tõsi on.“

„Nojah — Teie seisate ikka tema eest. Teil on liig pehme meel kärnaste lammaste vastu.“

„Aga, armuline proua,“ vastas õpetaja tafaselt — „ets see ole siis tõsine kristlik armastus? Pealegi on proua Lille, mis ma küll ford ka selgeste pian teatama, mulle kaugegelt sugulane. Amalie on minu ristitütär ja mängib minu õpetuse järele orelit.“

„Noh,“ vastas proua v. B—g jonnil edasi — „omete ei võeta teid kusti tähtjas perekonnas vastu!“

„Urge pange pahaks, kui Teile vastu räägin. Proua Gallert, kes ülemääragi piinlik elu wiiside pidaja on, käib preilli Lillega heal meelel läbi ja piab teid nagu oma last armaks . . .“

„Sellepärast, et ta tema tütre Klaarale joonistuse tundisi annab! Muidu mitte . . . Ah — proua Gallert on kaval naisterahwas . . .“

„Kas Teie mitte kadunud banga direktori Gallerti prouast ei räägi?“ küsis v. Li—ld ruttu wahale. „Kas temal siis üks tütar on?“

„Jah“ — vastas proua v. B—g — „üks ainus tütar ja üks ainus laps. Ring et Teie just Paulile üht kaasat otsite, siis leiate wistist sealt, mis tarwis.“

Gardi-major v. Li—ld ajas kõrwad fikki. Proua v. B—g aga, kes kosjade sünnitust elu eest armastas, hakkas jalamaid Klaara Gallerti üli wäga kiitma: kahelksateistkümnne aastane, kena, wäga heaste kaswatatud, kaakssada tuhat rubla kaasawara, — lühidelt: üks määratu hea partii.“ Härra v. Li—ld oleks küll ühe mõisniku-sugu perekonnast sedasarnast kiitust ennem kuulnud — aga wana v. B—gi proua teatas, et see sugukond enne mõisniku sugust olnud, aga waeuse pärast jätnud Gallerti wanaisa oma vonni nime maha ja lastnud ennast kodanikuks sisse kirjutada. Tema kaubelnud hoolega ja poeg saanud bangaga wiimaks rikkaks meheks. Peale selle seletas nüüd proua v. B—g majorille, et Tallinna ümberkaudu rüütli-sugu tüdrukud wäga waeled ja juba liig wananenud olla. Aga Gallerti perekond olla neist kõigist enam wäärt. Tema lubas lõpetas just ise, kui v.

Li—Id lubaks, selle kosjasobistamise enese hooleks võtta. Gardi-major jäi mõtetesse. Enne sedafarnast sammu tege-
matta oleks ta hea meelega ise enne ema ja tütarit näha
tahtnud, et siis otjustada võiks . . .

„Kuulge“ — ütles korraga õpetaja ja tõusis äramine-
miseks üles — „mis mina ette tuua tahaksin, pole küll wast
ehk mitte waimuliku mehe asi, aga ma usun, et taewas
mulle seda kõik hea otstarbe pärast andeks andma saab.
Proua Gallert ja tütar saawad homme minu juures olema,
ja mitme noore tütarlastega ühes koos Maria-kooli waeste
laste basaariks lillest walmis seadema. Tulge kella nelja
ajal minule wõersiks ja tooge Paul ühes, siis saate nende
naisterahwastega kokku ja noormees wõib meile ütelda, kas
nad tema meele järele on.“

Herra v. Li—Id oli nõuus. Õpetaja jättis Sumalaga
ja kaarti- ja shahi partii algas . . .

Shtu sööma ajal wõttis gardi-major poega rõõmsal
tujul wastu ja ei nimetanud eilestest juhtumistest küine
wäärtgi. Enne woodisse minemist ütles ta Paulile: „Homme
ei lähe Sa mitte kodust ära. Meie saame üheskoos õpetaja
S—ni wõerusse minema . . . Ja“ — lisas ta juurde —
„ka saad ja mulle seda meelehead tegema ning endale hallid
peenikesed kindad ostma — mustadest olen mina juba täis!“

See oli ainuke tähendus, mis ta Estonia ballist ja
sealsest kära-lugust pojale meelde tuletas. Muidugi wistist
sellepärast, et Paulile selgeks saaks, et isa kõik teab.

Ned, mis õpetaja S—ni elumaja pärast, oli iseära-
likum, kui muud aiad. Tema oli endise linna-walli-kraawi
asemelle asutatud — kungasline ja järguline. Õpetaja S—n
ei teadnud ega hoolinud palju aiaharimisest — sellepärast
nähti ka kõiksugusi kaswusi sega-saga, kuidas üks kord üks,
teine kord teine aednik neid oli istutanud. Seal nähti salatis
wennalikult roosidega, ja kurbikseid marjapõesastega kaswa-
mas — mitmesugusid ilu ja tulu põesaid ja puid oli roh-
kete muretsetud ja kaswude eneste hooleks jäetud, Baltia
kultuura armsas õhus meiemaa haridust kaswatada. Oma

kohta ja taimede rohktuse pärast oli aed ometi ilus. Üks uhke pärnade riastik kahel pool teed andis palawa päikese kiirte eest varju, ja kes aeda seisis kena kiwi laud armsa lehthoone wilul, kuhu lahtise teekohta poolelt jahutatav tertwine mere õht sisse ootas. Seie olivad noored neiud kogunud, kes noore, lollis juustelise, libeda, elawa filmilise kõstri juhatusel paberist lillest teatud basaari tarwis walmistasiwad. — Kui major v. Di—ld oma pojaga õpetaja maja ette tuliwad, kuulsiwad nad naisterahwa healest, mis nagu mesilaste sumin puiestatud tee kohalt lehtmajast wälja kostis.

Tuatüdruk wiis tulejad ühte kambrisse, kus nad õpetajat Gallerti prouaga jutul leidsiwad. See oli uhke ja tore naisterahwas, aga näha wõis, et ta ikka ennem kästida, kui käsku kuulda mõistis — suur, pikk, kuiwetanud naine, wäga pika ninaga, tugewa lõuaga — kõigis iseloomuline, nagu üks iseäraline sugu idlla hobuseid. Aga, näha oli, et ta noorel põlweil ilusgi olla wõinud, ega teda muidu banga direktor Saksamaalt polnud toonud. Õpetaja tutwustas omad külalised üks teisega ja härra v. Di—ld hakkas naisterahwaga jutustama. See ääri weeri mõõda jutt ja kõne tegi aga Paulile igawust ja praegu oli ta üht haigutust tagasi pidamas, kui õpetaja talle lahkestes tähendas, et ta aeda astuks, kus tall rohkem seltsi saaks leida olema. Noormees ei lastnudgi seda kaks korda ütelda, waid jättis õpetaja ja tema wõerad ja läks aeda. Siin kuulis ta lehtmajast rõdemust healte suminat ja sammus puiesteed mõõda senna poole. Kui ta senna oli jõudnud, jäi ta esiteks lehemaja lehilise sissekäigu peale seisatama, kust ta neiu si nende walgetes riietes ja noort kõsrit tema mustas ülifonnas nende tegemises wõis silmitseda. Sillede tegemine oli juba otsas ja noored inimesed naljatasiwad ja ajasiwad rõdemaste juttu, ilma, et Pauli tähele oleksiwad pannud, kes lehestiku nurga taga warjul oli. Kes selle seltsi seas seisis üks noor, õige walge näuline, ilus neiu, kelle paksud, pikad kollased juuksed wabalt üle õlade ja kena pihade laiale alla ulatasiwad; neiu hoidis praegu üht talbrekut punaste sõstra marjadega, mida ta õpetaja warajasest klaas-hoonest praegu oli noppinud, käes, ja selle

pealt pistis ta, nagu maias värblane, üht terakest teise järele suhu. „Teie maiastrate küll sõstraid enam kui teised Gewa tütreb, preili Lille,“ küsis sellsamal pilgul kõster näkkides.

„Jah — iseäranis maias olen ma neid noppima! Ja Teie, kõstri härra?“

„Mina ka. Aga mulle ei maitse mitte ainult need, mis ma ise nopin,“ wastas kõster igatsewal näul.

„Kas tahate minu omi?“

Kõster nikutas tõendusels pead, ja filmapill wõttis ilus wallatu, ilma teiste neiude pahandatwatest nägudest hoolimata, ühe suure, ilusa sõstra-kobara sõrme otsade wahela ja liigutas seda kõstri suu ees edasi tagasi. — Waene kõster läks selle wallatu tembu pärast, mis ta neiu mitte polnud ootnud, nagu wähl punasets. Ta silmitses häbenedes ilusat wilja, mida ülemeelise neiu käsi ikka edasi tagasi wiibutas; selles häbeluses jäi ta wiimaks puhast segasets ja filmas weel ainult neiu walget käewart, mis laiaft käikseft warjamata oli. Seesugune wallatus näitas talle liig. Korraga kogeles ta mõned poolikud sõnad, pööris ennaft ruttu ümber ja astus tasasel moel lehistiku teise poole peale: Lehtmaja käigi peal seisiwad Pauli tagaselja õpetaja, major v. Li—ld ja proua Gallert, kes kõid seda lugu kaasa oliwad waatnud.

— „Misugune sündmata teguwiis!“ jostistas proua Gallert õpetajale kõrwa sisse, kes pisut uuled wingu tõmbas Senni pidas noor neiu, kes uusi tulijaid tagaselja polnud näinud, kobarat ikka weel sõrme otsade wahel ja ütles, rõemutujul naerdes: „Noh, nüüd pian teda küll ise sööma“ — nende sõnadega tõmbas ta kobara läbi suu ja maitse ka ilusa wilja ise ära. Paul astus nüüd ligemalle, neiu märkas teda, liikus häkitselt pisut paigast ja tema hele-sinised filmad sattuwad nooremehe imestawa pilkudega wastastikku.

„Klaara,“ ütles proua Gallert tõsiselt ühe sinise noore neiule, „pane oma kübar pähe, aeg on, ära minna!“

Üks noor, musta juustega, punase paledega, ilusa, täielise kasuga neiu, kes filmi kombelikult alla hoidis, astus teiste feltsift wälja, kes preili Lille wallatust ehmatusega silmitsesiwad, ja läks proua Gallerti juurde.

„See on minu tütar, härra v. Li—ld,“ ütles wana naisterahwas, kuna Klaara pühalikult wana majori ees kummiardas.

„Kena neiu! üli armas laps!“ sosistas auupakkliit major proua Gallertille kõrwa sisse.

Õpetaja S—n tõmbas oma pühaliku näu pahaselt kortsu, wõttis kollase lokilise patustaja, neiu Lille, käekõrwale ja wiis pisut eemalle. „Amalie,“ ütles ta, „ma palun edespibi minu kõstrille suuremat auupakkumist üles näidata.“

„Aga, õpetaja härra,“ wastas neiu naljakal torsus sõnal, „mina auustangi teda ju määratumalt isegi. See on ju päris meestesugust pärli! Tõeste, teadmata inimene ei wõiks iialgi ütelda, et see imeilus ja waimukas mees weel paari aasta eest oma isamaal, Saksamaal, kingi tegi. Imelik uus aeg sünnitab nüüd imet imede järele. Minu wend Markus ütleb, et see kõstri-saks orelit niisama wahwaste taguda ja suruda oskab, nagu saapa nahka enne seda, kui meie Baltia paganate sekka tuli. Aga naisterahwa ees langeb tall wahwus sääرده. Oleks Te näinud, kuidas tema hirmunud lambana minu kõstratobara eest plehku pistis. . . Teda nähes tuleb muld püha Antonius pildi peal meelde, kuidas see. . .“

„Amalie! Ülemeelne tüdruk!“ tõreles waimulik sugulane kurjal näul, pööris lanna pealt ümber ja jättis neiu seisma, kes jälle teiste seltsi astus. Õpetaja oli küll osalt pahane, aga iseeneses ütles ta: „Arulbane iseloom. Poleks muld tema hea süda ja weel enam emapooline wõeriti kaswatus tutaw, siis teeksin, et ta minu majast eemalle saaks, aga ainult pikema mõistliku juhi läbi saaks taast igapidi asja. Täna aga karistan teda seega, mis ta muld kuulis, homme ja edespibi saame näha, mis temaga teha.“

Kui härra v. Li—ld ja Paul õpetaja majast wälja astusiwad, küsis wanamees: „Mis Sa arwad sellest noorest neiust!“

„Wäga kaunis,“ wastas noormees, kes nagu sügawatetest mõtetest küsimise läbi nähti ärkawat — „missugune ilus tõne, heal ja kiirgawad kollased juuksed!“

„Kollased juuksed?“ lordas isa ja jäi seisatama. „Kas mina siis pime olen? Mina arvasin teid vähemalt pruuniks.“

„Kollased juuksed, isa, pidad siidisarnased lotid, mis üle õlade maha ripputavad.“

Härra v. Di — Idil läks kulm kortsu. „Kirivase pävalt, pois, ära mine metsa! Kes sellest edem-julgest, lõwilakaga loomast räägib? Preili Gallerist on jutt.“

„Ah . . . sellest,“ ütles Paul tvenitates. „Seda sain aga waewalt näha.“

„Õdi nii! . . . Kui Sull aga weel kord aini saaks olema, selle neiuga kokku saada, siis ole nii armuline ja näe teid pisut. Mina nägin teid ja mulle poleks mitte wastumeelt, kui ta minu minijaks saaks.“

Rõdige Lilla perekonnas tundis ja armastas ainult Amalie oma isat nii, nagu laps wanemat armastama piab. Isa ja tütar auustasid teineteise tööd ja tegemist. Wanal inspektoril oli palju kooli tööd, tütar aga muretses oma nooremate wendade ja õdede riiete ja elu korraspidamise, kui ka muu maja asjade eest, sellekõrwal oli tall kõige armsam amet tseihendamine ja, nagu paljugi koolitatud tütarlapsi, õliwärtwibega maalimine. Nendes tuetas teid isa Lilla igapäidi. Täna õhtu jalutasid isa ja tütar käsi käes aias, siis andis isa tütrele armsaste suud, läks oma kooli tööde juurde ja Amalie wiis teised lapsed woodisfe. Warsti koputati tema wetanda-kambri ukse peale. „Sisse!“ hüidis neiu ja — kambriisse astus gümnaasiumi kantselei kirjutaja Oskar Baller. „Ah — Teie olete! härra Baller,“ ütles neiu nagu pool ootamata. — „Mull oli Teie auustatud isa kantseleis tegemist — tema ütles mulle, et Teie siin olete, kell on küll ju üle 8, aga ma wõtsin omete julgust, sisse astuda. Teie hingate siin lahket õhku aiaist ja wiibite ikka siin oma klaveri juures õhtuti — muusik on ka mulle suurem elu rõem, kui igaweste kirjutuste kallalt jalga wõin eemalle tõsta. Aga — ehk tulitan Teid?“

„Seda mitte, härra Baller, aga, kui Teie mõrsja, Tiina Kallas, kuuleb, et Teie siin püiate wiibida, siis . . . siis teeb see talle südame walu, mis mitte tarwis pole.“

„Kuida nii?“ hüüdis Baller. „Mina pole selle neiu külge ju mitte siutud. Oli ainult nooruse tujuga, mis mind lüüdi.“

„Sooh“ — vastas Amalie Lille walusal meel, nagu naisterahwas kunagi, kes oma sugule tehtud ülekohtu diglaselt tunneb. — „Kas Teie siis ei tea, et see neiu Teid armastab? Mulle on see tuttav. Võtke minu poolt head andu ja pidage oma sõna sell mõedul pühaks, nagu teda andsite, kui selle neiuga ennast kihlasite.“

„Ei,“ vastas kirjutaja uhkelt — „mina ei wõi, ei wõi!“

„Teie ei wõi!“

„Jah — sest saadik, kui Teid nägin, kadus Tiina Kalaspe kaju minu waimu eest.“

„Waene noormees! Teie olete ühe õnnetuma tundmuse sisse sattunud! Aga sellest piab Teid aeg ja mehe meel peastma, muud peastmist pole!“

„Mina olen Teid mõistnud,“ ütles kirjutaja Baller, kuna ta palge lahwas. „Aga ta wõttis neiu kae ja ütles kirwalt: „Kas piate mind omaks sõbraksigi?“

„Jah — siis küll,“ kui Teie oma asjata külmuist oma mõrvoja wastu maha jätate ja . . . Ah jah! Teie panete minu lahkuseta olemist küll wist pahaks? Olen täna ka muud pahan danud — päris õnnetu päew. Õpetaja S—ni majas oldi minuga küll wist digusega kuri . . . Teate? . . . seal nägin ka üht meie noort naabrit, härra v. Li—ldi. Kas tunnete teda?“

„Wähe küll — aga siiski nii palju, et teda jallida ei wõi.“

„Miks? . . . Temal on mõistlik nägu, uhke pilk, must habe, ja punastab pealegi, nagu mõni kooli-tüdruk. Nooruse häbelus ja tagasi hoide w kartus ehitab noori mehi ikka, nagu died suurt puud.“

„Paul v. Li—ld,“ vastas Oskar Baller külmalt, „on üks ilufatest noorest meestest, kes juba peenikeste kinnastega ilmale sünnitwad . . . Edew uhke, kitsa mõistusega . . . Ja, kui diete piame ütlema — mis on need jänekse junkrud muud, kui asjata ilu-taimed . . .?“

„Ka asjata ilutaimesi piab armastatama,“ vastas Ama-

lie ja naeratas. — Ohtu oli see ja liblikad, mis aiaist fiske oliwad lendanud, wuristasiwad künla ümber, mis Amaliel klaweri peal põles.

„Need ka!“ wastas kirjutaja pilkades ja näitas sõrmeega insektide peale, kes oma tiivad tulukesel juures ära tõrwetasiwad. „Meie kettel mitte v. nime ees pole, oleme neile kas tööhobusteks, ehk mängi kannideks.“ Seda saate Teiegi wast elus näha, mu auustatud neiu.“

„Teie olete täna armuta prohwet, härra Baller!“ Amalie tõufis istelt üles ja istus klaweri ette. „Laulge, härra Baller, natuke, see saab meie kurwe mõtteid lahutama.“ Neiu lõi mõned akordid nootidest üles ja näitas Patsiuse ja Abti laulude peale. Oskar Baller täitis soowi ja hakkas laulma. Temal oli wäga ilus, selge, helisew heal; toonid woolasiwad tema uuledelt ja sünnitasiwad üht mõju, mis muusika imewäge atwaldawad, mis meile nii kõrge näitab, et arwame, nagu poleksgi ta sünnest ilmast. Runa Amalie temale klaweriga kaasa mängis, wõttis see ilus laulu heale nõidus tema südant nagu wangi. — Kui Abti laul wiimaks otsas oli, pööris neiu ennast ümber ja tema silmad langesiwad Balleri sügawa, kindla waatega wastastikku.

„Teil on imeilusad juuksed,“ ütles Baller tasakeste.

„Arwate?“ wastas neiu ja heitis omad käed naljal oma lohkidesse. „Tühja kah! mis kasu mull sellest on? Ühel ilusal päewal pian neid omete moodu-järgi inetumasse juukse-wõrgusse siduma ja pian mõnes koolis koolmeistriks heitma!“

„Missugune nali?“ ütles Baller, olasi kergitates.

„Ma ei naljata mitte; meie oleme waesed, terve perefond elab ainult isa palgast, seega olen mina tüdruk ilma mingisuguse kaasawatara ja pian oma leiba ise teenima — jah . . . ka see on parem, kui siin Tallinnas wana piigana istuma jääda?“

„Teie pole mitte nendest, kes istuma jääwad!“ wastas Baller uueste palawaks minnes. „Kas Teil siis auupüüdmist pole? Kas pole Teie, keda loodus nii mitmesuguste annetega ehitas, mitte armsast kaasast ja pereist und näinud, kes õnnelik saaks olema, Teid omaks kuningaks teades?“

Neiu wäristas pead ja lüas häbelikult: „Mull on liig wallatu iseloom, kuid et heaks perenaiseks tõlbaksin.“

Kerge puna tõusis kirjutaja Balleri palgesse. „Ma olen mõistnud, mis Teie ütlesite,“ ütles ta kurwalt. Ta pidas Amalie kätt istades omas pihus. „Teie ei põlga omete wähemalt minu sõbrust?“ hüidis ta — „lubage mulle siis, et Teie mingit täielikku elumuutust ette ei võta, enne, kui minule sellest olete teatanud . . . Tõutage mulle seda!“

Neiu waatas talle imestates otsa — aga wastas siisgi: „Ma luban seda“ — pisut kartlikult. „Kas olete nüid rahul? Kas lubate aga ka, et minu nõuu mõnes asjas küsite? Ma tahan aina head.“

„Tänan Teid — luban,“ sõbistas tema ja laskis neiu käre lahti.

Sellwähel oli proua Lille linnast ühe külakäigult tagasi tulnud ja astus weranda kambrisse. Kell lõi üheksa. Baller jättis Sumalaga ja läks kodu. Tema elas ühes weikeses, näuta majas wana gümnaasiumi ligi, kus tema töö koht oli. Sügawates mõtetes astus ta oma weikesse, lihtjasse kambrisse, mille aknad gümnaasiumi aia wastu praegu lahti olitwad, et wärsket õhku sisse laske. Dskar Baller oli ühe Sakfamaalt seie tulnud trüki-laduja poeg, isa oli tall ammu surnud, ema oli teda näputööga ja pesu pesemisega kaswatanud ja koolis lasknud käia, pärast seda oli teda Tiina Kallasse isa aitanud, et kreiskooli kursuse täieste wõis lõpetada ja peale selle weel raamatupidamise ja wana keelte õpetuses tundisi wõtta. Ta oli ametis nüid ruttu edasi saanud — omas 25 aastases wanuses oli ta juba gümnaasiumi kantseleis teiseks laua esinikuks nimetatud ja ülemad pidasiwad tema usinusest ja hoolsusest lugu. Aga see Sakfamaa pesunaise poeg pidas seda püüdmist silma ees, et tõrjemate ringfondadega wõiks läbi käia ja ikka weel ülemalle astmelle tõusta. Tema muusikalikud waimu-anded olitwad talle juba mitmes tähtjas perekonnas uksi awanud, aga uhkemad ja nõndanimetatud „paremad“ olitwad talle ikka lukus. Lille perekonnas tutwaks saamisega oli aga tema auuahnus wägetwaste kaswanud. Amalie iludus ja lahke, wallatu,

heatahtlik meel oli teda täieste wangi wõtnud, ilma, et neiu, kelle ainult kaastundlikku lahkuft Baller teijite tähendas, seda oleks tahtnud. Muusameelne walla neiu Lille, märkas kohe, et Baller oma mõrjsja, Tiina Kallasse wastu külmmes, mis talle Tiina kord kaebas. Sellest wõderiti olust tahtis neiu Lille Ballerit lahkussega peasta. Kirjutaja saks käis aga wiimisel ajal nagu unistaja ja mõtles aina, kuidas neiu Lillet eneselle kaasaks wõita. „Miks mitte?“ ütles ta tänajalle iseeneses, kui kodu poole läks. „Amalie on wara poolest waene ja ei saa mitte kergeste meest leidma, kes teda ainult tema enese pärast wõtab. Mina olen waimu ja kindla tahtmise poolest teistest fuisetest noortest meestest ees. Ühe jarnase kaasaga tunnen eneset jõudu olewat, kõi Tallinna linna pea peale pöördä ja kõigist üle astuda, et oma eesmärgile jõuan. Oma endise mõrjsjaga, Tiina Kallassega, pian lahkuma. Meie armastus ja abielu nõuu oli enne kohane, kui mull teine seisuse lootus oli, — nüüd aga on aeg muutnud, nüüd ei wõi ma enam teda armastadagi — ühe teise nagu on tema kaju minu waimu eest ära peletanud.“ Nõnda wiisi mõtles Baller, kui ta oma kambriisse oli jõudnud ja sügawates mõtetes afna najale tuetama jäenud.

Tafane wee firin naabri aknast, kus keegi lillesi kastis, äratas teda mõttest. Sellisamal pilgul kostis ühe noore neiu ilus laulu heal tema kõrwu ja kena Tiina Kallasse pea pistis ennast afna kastwude wahelt wälja. „Olete juba kodu jõudnud, Oskar? Kas tere õhtut ütlete ka?“

Tiina Kallas oli Oskariga ühes üles kastwanud ja juba paari aasta eest tema lubatud mõrjsja. Ta nägi wiimasel ajal küll walusa meelega, kuidas tema peigmees tema wastu päew päewalt külmmes ja seda uškemaks läks, mida üllemalle ta ameti poolest tõusis, aga kindla ja wahwa meelne neiu ei näitnud iial awalikult ei Oskarille ega muudelle, et ta kahtles eht kannatas, waid pidas ennast Balleri wastu üles, nagu naisterahwas, kes armastust oma peigmehe käest mitte ei taha kerjata. Oma lootust aga, kirjutaja härra Balleri kaasaks saada, ei jätnud ta mitte. Sellepärast pilkas ta sagedaste oma peigmeest ja püidis sellega talle elu õpetust jägäda, mis,

nagu naisterahwa teraw film sagedaste kõige paremine tunneb, mõnelgi mehel digel ajal iseeneses puudub. Selle seisu korra peal oli nende kahe inimese wahel ka täna lugu. Oskar Baller teretas, nagu pool sunnitult, õhtut ja wastas: „Eulin praegu ja lähen woodisse.“

„Olete õige uhkeks läinud. Ja seda kõit sellest saadik, kus neiu Lille ja teisi ilusaid vaatama peasete! Need suurelised saatwad aga Teil kord pea pöörutama ajama, minu waene Oskar!“

„Oleksin Teile tänulik, kui Teie neid ja mind rahule jätaksite,“ wastas Baller pahuraste. „Head ööd!“

„Rannatage aga,“ lisas Tiina, kes ikka wiimase sõna eneselle pidas. „Kes palju usub, see palju kautab. Ka Teie saate palju õppima. Küll tulete kord paljaks niidetult tagasi, kulla kadunud lammas.“

Baller tõmbas paufudes atna finni ja läks südame täiega magama.

Gardi major v. Si—ld oli esimese tutwuse järele Gallerti prouaga wäga rahul ja wõttis kindla nõuu, et Pauli naise wõtmine piab ruttu sündima. Tema paltwe peale oliwad õpetaja S—n ja proua v. B—g Gallerti juures koputanud ja soow oli lahkestest wastu wõdetud. Selle peale laskis major v. Si—ld oma adwokati läbi raha ja waranduse asjad Gallerti prouaga wastastikku seletada ja kindlaks teha. Tema, kui tark mees, ütles: Raha asjad käigu ikka armastuse asjust lahhus. Kui see oli toimetatud, anti Paulile märku, et ta nüüd noore tütarlapse südant eneselle piab nõudma. — Wana riitel soowis, et tema poeg neiule ihaldataw oleks ja mitte wägise kaela ei saaks topitud. Tõsised kosjad pidiwad alles siis tulema, kui noored inimesed ise oma wahel ühes nõuus oliwad, ja proua Gallert wõttis selle soowituse wastu, ehk see temale küll naeruwäärt luulelik näitas olema, sest et ta oma tütre sõnakuulmisest ja Klaara ilust ning külgetõmbamise-wäest täieste julge oli — Paul wiitis nüüd igas nädalas wähemalt kaks lõuna-pealist Gallerti majas, mis Kadrintali kõige kaugemas nurgas Ülemiste järwe weelose juures oli. Noormees läks

Jenna nüüd ikka kas oma isa ehk jälle proua v. B—gi wdi õpetaja J—ni saatusel. Need pühalikud külakäigud aga läk-siwad ikka wäga kurwalt mööda. Klaara täitis kõwaste oma mamma õpetusi ja istus üksluiselt ja kõrge ninaga, maha lööbub filmadega omal toolil ja wõttis ainult targalikult ja ettewaates jutust osa. Kui Paul temaga rääkima hakkas, ldi neiu pikkamisi filmad maha ja waatas esite proua Gallerti otša, nagu lueks ta ema filmist wastust. Kui ta midagi rääkis, näitas lugu ikka, nagu lueks ta pähe õpitud asju ette. Tema oli tõeste kena neiu, ehk küll tema suured mustad filmad ennem nooruse tuld, kui waimu sügawust awal-dasiwad, siisgi andsiwad talle tema kenad liikmed, ilus nina ja priskeb, punetawad palged suurt neiulikku külgetõmbamise wäge. Aga tema oli liig palju oma ema sõna ja mõju all, oli elu tõsibusdest ja teadustest liiaste eemal hoitud, selle-pärast oli tall ka kitsas mõistuse ring, ja tema pealiskaudne lobisemine ehtetest ja riietest ja kõigist tühiseist kraamidest ei jõudnud mitte Pauli waimu ega meelt elustada ega põ-
lema süidata.

See noormees oli üks neist, kes tagasi hoidliku loomuga on ja kes ikka alles seal elusaks ja otsekoheseks saawad, kus meele äratust ja sügawat osawõtmist wastu kantakse. Tema jäi aga siin ikka jutukaks ja külmaks, ja laskis ainult õpe-tajat J—ni, v. B—gi prouat ja teisi, kes siin sisse ja wälja käisiwad, rääkida ja kõne-kohut täita. Need korralikud külakäigud Gallerti perekonnas oliwad temale üks raske teu-orjus, ta tuli ikka uniselt ja kurwalt tagasi.

Nõnda läks esimene suwe aeg mööda. Ühel Augusti õhtul tuli ta ühest sarnasest külakäigust Gallertite juurest täitsa pahal ja torfus meelel kodu. Tema oli Kadrintali puiestikust otse teed läbi tulnud ja astus praegu jalgteed mööda oma isa ja naabri maja krundi wahelt edasi, kui teda eemalt üks rõemuline kära ja naer seisatama ja ümber waatama sundis. Tema nägi kaks last, kes üht redelit eneste järele edasi weda-siwad ja aiateedes põesaste wabele jooksiwad, kui tema tule-mist oliwad märkanud.

„Tooni! Willi! Kas toote mull redeli jälle?“ hüidis üks

hõbe=hele heal, mis ülevalt kõrgelt kuulub alla kostwat. — Wallatu wõidurõemus naermine oli selle hüidmisele ainsaks wastuseks. „Päris wõerukaelad!“ hüidis jälle endine saladuse rikas heal kõrgelt. — Naabri wiljapuu aias liikusiwad korraga ühe tugewa puu lehed ja Paul filmas seal neiu Lille, kes kahe suure haru peal ülewal istus ja ühes käes suurt wõileiwa tülki hoidis, kuna ta teise käega ploomi noppis. Tema nägi wäga kena oma katmata peaga, lahtiselt alla rippuwate juustega, suurte, kiirgawate, terasete filmadega ja armsaste punetawate palgedega. Lehtede wahel piiluwad päikese kiired pistiwad talle wirtwendates kaela ja palede peale; kerge tuulekene, mis tema kleidi weert liigutas, tõi kaks weikest saapakest ja wahel koguni peenikest labajalakest nähtawalle. Kui neiu Pauli nägi, tõmbas ta armsa, neiuliku hirmuga ja kena liikumisega oma kleidi jalge ümber kindlaste kofku; siis sattusiwad tema filmad Pauli filmadega wastastikku, ja ta ei saanud naeru tungimist tagasi pidada, kui oma kõrge wangi astme peale ja häkitselt seie ilmunud noore naabri peale mõtles.

„Lubage, et Teie ühe rebeli toon, preili,“ ütles Paul, neiu teretates.

„Urge tehke eneselle waewa, herra v. Li—ld,“ wastas neiu, „lapsed saawad isegi rebeliga jälle tagasi tulema, kui näewad, et nende nalja=wigur mind ei kohuta.“

Paul nägi neiu imeilusaks rohilise lehestiku warjus. Kõige enam mõjus aga tema kõrgele tundmusesse selle naiseliku ilu=olust see, et neiu oma otsekohese, rõõmsa lahkusuga tema tagasi=hoidlikku ja kartlist meelt täieste metsa ajas. „Lubage mulle wähemalt sedagi, et Teie seltsiks olen, kunni weike Tooni ja Willi rebeli jälle tagasi toowad.“

Ta kartis, et seda palwet tagasi lükatakse. Aga neiu wastas lahkelt:

„Wäga hea meelega. Et meie pealegi naabrid oleme, tahaksin ennast Teie filma ees isegi ka parema arwamise osaliseks teha. Praegu on ju teine kord, kus Teie ees laistu olen teeninud — ja omete oleks sõstra kobaraga jändamistest kalli kõstri isandaga juba küllalt olnud.“

Noormees tahtis vastu rääkida . . .
 „Waadake,“ heitis neiu pool naljal, pool tõel Paulile sõna hakkamise wahel, — „Teie ei pia aga minu üle mitte mu ettevaatmata tegude järele kohut mõistma. Kui minu wend Markus siin oleks, saaks ta Teile ütleva, et mina täitsa mõistlik tüdruk olen, kui ka natuke üleläte läinud.“

Wiimse sõna kohta tegi Paul suured filmad.
 „Tahtsin ütelda: pisut meelewallaline,“ seletas neiu naerdes. „Di, Jumal halasta! Mina pole, kahjuks, mitte nii heaste kaswatatud naisterahwas, nagu preili Gallert! . . . Tunnete teda, arwan? . . . Kui tema ema teda, nagu Teile mind, ühe ploomi puu otsast leiaks, misugune jutluks tuleks siis? Ma kuulen teda ju ütlevat: „Tõhu omete, tüdrukut!“ — Neiu pööritas filmi, tõmbas huuled kärssu ja tegi pahanatud Gallerti prouat nii naljakalt järele, et Paul suure healega naerma hakkas. „Teil on ime ilus järele tegemise anne,“ ütles noormees.

„Mull on terve hulk sarnasi ilusaid andeid, mille pärast mind wäga pahaste kaswatatud tüdrukuks peetakse . . . Wahel püian oma ülemeelseid mõtte-tegusid puuri panna, aga unustan enamiste puuri ust kinni panemata ja kohe lendavad jälle nurjatunud linnud wälja. Otse teistest inimestest vastu otja on minu meele olu: esimene mõte ja tegu, mis ma iial teen, ei kõlba iial kuhugi, aga selle vastu wõin Teile tõendada, et mu teine ikka wäga hea on.“ — — —

„Seda arwan ma kindlaste,“ ütles Paul südame rõemus. — Peel-aia najale tuetates filmitseis ta Amaliet tõsise waimustusega. — Neiu liigutas teist kätt lehtede wahel edasi tagasi, kus ta ploomist otsis, mille roosa-kollase, juba lõhkenud naha wahelt sahwine, kuld-kollane liha paistis. Neiu maitstes neid armsa isuga ja nälpas nagu kass wahel keele otsaga üle niiske huulede, ehk hammustas tõrd jälle oma wõileiwasse. Tema kenad, weikesed, walged hambad wälkusiwad päikese käes, mille kiired lehtede wahel ka neiu walget kätewart paistutasiwad. — Paul tundis ennast nagu ümbermuudetud ja märkas eneses tundmust, millest ta senni ajani polnud aimanudgi. Need häkilised meele liigutused tõusiwad

talle pähe nagu uus wiin, ja tema tundis eneses kiusatust, et noore neiule piaks hüidma: „Mina olen igaweste wangis! Sina oled nii ilus, et pian Sinu ees palkwetama!“ . . . Wähemalt tema filmad ütlesiwad seda Amaliele, kuna uuled sõnata liikusiwad; nad ei leidnud ehk ei julgenud midagi wälja rääkida; wiimats läksiwad nad lahti. „Jah“ — korwas ta nüid sõnaga — „mina usun, et Teie niisama hea nagu ilus olete, hea, nagu kõik, mis wärsk ja waba on, hea ja ilus, nagu päike ja lilled.“

„Urge midagi ülearu ajage! Urge tooge mingi meelitusi!“ wastas neiu kindlal healel. „Pealegi lonkab Teie wõrdlus! Päike pole sugugi ikka hea; täna, näituseks, põletab ta mull käewarred ja õlad nii, et ennast lähema balli peal proua Gallerti juures waewalt tohin näidata . . . Teie teate wist küll, et seal tubliste piab tantsima! . . . Teie tantsite hea meelega, arwan?“ lisas ta juurde ja heitis üht kelmilist pilku Pauli peale. — Selle tähendusega Estonia balli kohta sai Paul punaseks ja kogeles mõned arusaamata sõnad. — „Mina,“ — rääkis Amalie edasi, — „lähaksin seitse penikoor- mat jalgse, kui aga üht kwadrille wõiksin tantsida. Mull pole ka mingi asi hirmsam, kui istuma jäämine . . . Olen püüdnud täna ennast vähem pahurast poolest näidata, et Teil mitte tarwis poleks häbeneda, kui nimetatud balli peale ka mulle ühegi tantsukese auustate“ . . . Kende juttu lõpetas üks mehijelt heledaste helisew heal, mis hüidis:

„Ära kauta kannatust ja südame rahu, Amalie: mina toon redeli ja peastan Sind wangist!“ — Markus Lille astus ühe sarapuu pölsa tagast seie ja tõi lastest ära wiidud redeli. Alles müid filmas ta Pauli.

„Supiteri nimel!“ hüidis ta, „see on minu musta kinnastega tantsu-sõber! Sina tunned siis herra v. Si—ldi, ka- wal kanakene?“

Paul seletas talle kogemata kokkujuhtumistest, kuna Amalie redeli ülemiste pulkadele astus. Tema tõmbas riided kokku, kargas rohu peale maha ja wõttis wenna käe- alt kinni. Noor v. Si—ld tahtis neiu jumalaga jätta, aga Markus pidas teda kinni. „Si,“ hüidis ta kaskiwal healel,

„Teie olete meie maa peale astunud ja meie piame Teid karistuseks tagasi . . . Täna õhtuks on minu jahisaak praaditud ja Teie piate meiega meie Põhjamaa mets- ja mere- lindude auuks kaasa sööma, sest mina tulin praegu jänekse ja pardiga õnne tundel kodu, nagu Nimrod Babeli jõgede saagi-rikkalt kaldalt. Tallinna metsa-tukad ja mere kaldad pole ju mitte vähem tähtjad — metsalinnufesed jooksewad just ise püüsi ette. Sest kaugelt ei ulataks minu tüntsid silmad neid lastma.“

Paul tahtis ära jääda, ja lahkuse eest paljalt tänada, aga Amalie pööris ümber ja palus ta omalt poolt lahkel rõemu meelel, et noor naaber neile auu teeks ja õhtusöömaks feie jäeks. Neiuliku tutsumise peale ei sündinud enam wastu panna; Paul laskis ennast kooli-inspektori majasse wiia, kus teda Markus oma emale tuttawaks tegi. Proua Lille näitas wäga uhke oma poja uue sõbra peale olewat, ja gümnaasiumi inspektor wõttis teda tõsidusega, aga lahke ja heameelega wastu, nii et ta ennast kohe nagu kodu tundis olewat. Sööma aeg oli seekord tubli; lapsed wiisakad, laua rätikud puhtad ja Markus jagas praad wäga hea. Markus, kes tubli sõõgi ja uue wõera pärast rõemjal tujul oli, hakas oma ülimääralise wabameelelise põhjusmõtteid arutama. Amalie naeris suure healega; ta wana herra Lille aga ütles wahel, kui poja noored luulelised ja jäult Noor-Gestilised kõned ja arwamised liig kaugelle lendasiwad: „Markus, mu poeg, Sina tood mulle pahandusi kaela.“ — Selle peale tõi poeg otse naljatates, aga tõsisel näul, weel wägewamaid asju ja ümberheitmise mõtteid ette, et wanameest hea südame poolest weel enam kitsikusse ajada. — Selles rõemjas ja wabameelelises süita rõemu ja heameele feltskonnas, kus tall pealegi Amalie naeratus ja waimukas pilk ikka filma ees oli, sulas Pauli süda ja meel pikkamisi omast endisest liig tagasi hoidwast wiisist ära, nagu jää kewadise päikese paistel. Kui pärast sööma theed ümber anti, oli ta juba puhas teine inimene. Ta oli jutukaks ja elawaks saanud. Ta rääkis ta iseenese lapsepõlwest, omast gümnaasiumis käimisest Tallinnas, omast tudeerimisest Tartus, kus ta püha tädi

wahi all oli olnud . . . Amalie naeris kõigest südamest. „Aga Teil on siis ju määratu kuri isa! Kui wäga pian ma temale siis ka hiljute õpetaja majas, kus õnnetuma kõst-rille sõstraid pakkusin, meelewastu olema olnud! . . . Di-
fiin on siis meie isa, meie kallid ainus papakene, omete puhas teine, — see poleks poolegi nii kõwa!“ hüidis neiu ja filitas isa palet.

„Ja jah,“ prumises wana inspektor, mind weetakse ninapidi ümber.“

„Ja pealegi nii kurjaste,“ ütles wallatu tüdruk edasi ja wõttis isa nina oma kena sõrmede wahele, „nii kurjaste, et ninagi pikaks on saanud; aga isat armastatakse wäga!“ Nende sõnadega istus ta isale ligemalle ja laskis oma roosa pale wanamehe habeme wastu. Häkitselt nähti neil hõrn tundmus wõimust wõtawat: isa ja tütar hakkasiwad südame-likult teine teise ümber, kuna Paul seda täiel liigutatud meelel waatas, kuidas halli peaga wanamees oma kollase lof-fidega last nii wäga nähti armastawat, kui wana Lille ennast wiimaks tütre kaisust lahti oli teinud, läks ta oma töökambrisse ära ja soowis kõikidelle head ööd. Proua Lille wiis lapsed magama ja Markus suitsetas aias oma pikka piipu. Amalie ja Paul jäiwad üksi ühe tominga alla, mis mustadest marjadest nõrretas. Widesiik oli kätte tulnud, rohu-tirtsud firtsutasiwad, ööliblikud lendasiwad ja muris-tasiwad lillede ümber. Amalie läks tasakeste ühe tulilillede põesakese juurde ja sai sealt ühe kena liblika kätte, kes seal diele wahele magama oli tikkunud. Ta tuli Pauli juurde tagasi, awas piibu pisut lahti, et noorele mehele kena tiiwu-
kat näidata, kes kõwaste oma punase- ja halliliste tiiwadega ümber ldi. „Kas pole ilus ja iseäralik lind oma terawa peaga ja suure filmadega, mis nagu suured mustad tee-
mantid läigiwad?“ küsis neiu.

Paul wõttis, et liblikat paremine waadata, Amalie kae ja hoidis seda pea oma uulede ees kinni. Neiu Lille tundis nooremehe hinge õhku oma sõrmede wastu. „Kui wäga ilusa wärwi-kirjadega fellel insektid tiiwad on ehitatud!“ hüidis ta.

„Mina tahaksin heameelega üht sarnast puna-halli watti

ka omale!" sõnaldas neiu hääl meelil. „Mga mull on ka suur lust, seda linnukest ühe klaasi alla kinni panna ja homme üles maalida!“

„Ei,“ vastas Paul, „olge kõrge meeleline ja näidake heldust . . . Tema on isegi kaua küll omas kurvas tuppes wangis olnud!“

„Nagu Teiegi,“ ütles neiu järele mõtlemata.

„Jah — nagu mina,“ ütles noormees lustil. „See õõ on wast ehk tema ainus pidupäew, ärge riisuge temalt seda!“

„Dige sõna,“ vastas Amalie, „lenda edasi, reisi-hulgus — lenda wabadusesse tagasi ja maitse seda rõõmsaste.“ — Tema tegi pihu lahti ja liblikas lendas lipendades ära. Paul seisis mõttes. Wast mõtles ta, et siin tema ja libliku wahel wõrdlus juba möödas oli: kuna see wabal lennul oma õõ-kastest niisutatud lille-põesastesse tagasi pööris, jäi tema süda pandina Amalie weikeste käte wahela maha . . . Kui ta oma isa majasse tagasi pööris, näitas lugu, nagu oleks kõik tema sisemine-inimene ümber muudetud: temas tõusis poole-eha-aeg, üks sarnane walguse-kuma, mis siis ennast metsade peale laiutab, kui kuu tõuseb . . .

Seft saadik tuli Paul sagedaste Markust waatama. Ühe iseäraliku terawa mõtte abil, mis armastajatel noortel iseeneses elab, ei waewanud tall need wõderuskäigid sugugi südant, waid ta pidas neid nagu selle igawuse lahutusjeks, mis teda Gallertitele wõderuseks käimisel waewas. Tema ei pidanud ka Klaarat mitte omaks mõrsjaks: ta käis senna, et oma isat mitte ei pahandaiks ega talle sõna kuulmata poleiks, aga kui ta sarnast igawat kohut täitis, tegi ta nagu selle tasumiseks ka Lilledelle ühe käigu, kus teda muidugi ikka kui noort naabrit lahkeste wastu wõdeti. Proua Lille tõreles temaga, et ta sagedamine ei tulla, ja Amalie käis temaga kui sõbraga ümber. Neiu tundis ennast selle argliku aga omete ihaliku nooremeha poole, kes, ehk küll wäheste jutuga, siiski wahel õige elawaks ja jutuwaks sai, imelikult tõmmatud. — Paul oli wäga palju lugenud ja õpetatud ja see kaswatus, mis talle isa piinliku waljuse ja wagastajate sugulaste läbi osaks

oli saanud, tegi noort meest haruldaseks taimeks — ta oli nagu üks metsa-lill, mida igas kohas ei leita. Neiu Lille aga oli jälle elavam ja wallatum. Neg ajalt aga sai ta nooremehega ka ligemalt tuttawaks, näitas talle omi joonitusi, tegi temaga klaweri peal muusikat, ja rääkis talle Peterburist, kus ta rohkem aastat ühes tähtjas Wene perekonnas koolitajaks oli olnud — ja see oli kõik Paulile uus — Wene elu oli talle nagu kinni hoitud raamat, ehk ta küll isa sootwi peale hoolega Wene keelt ja riigi seadusi oli õppinud, mis muidu Baltia noorte õpetatud meeste juures aruldane asi oli sell ajal. Amalie osaw keelte ja kirjanduste tundmine awas Paulile palju uusi mõtteid. Ta nägi ennast kõiges sellest weel täitsa rumala olewat, aga ta tundis omete, et ta kusgil juttu ja sõnu ei leia ja tall kusgil armsam pole olla, kui siin. See noor tüdruk oma elu ja oluga ldi teba täieste ümber ja ta tundis eneses korraga niisugust mehelikku julgust, südame tõstmist, mis ta iial weel eneses wõimalikuks polnud pidanud. Nende wahel polnud ka iial weel üks sõna armastusest üle uulede tulnud, jah, — ka mitte kõige vähematgi tähendust selle asja poole, muudkui wahel jäiwad mõlemad jutustamises kinni, kus kumbgi sõna ei leidnud; ka sattusiwad wahel kaks kätt korraga noodilehte ümber pöörma ja see kahe käe kokku puutumine pikendati siis nagu kogemata kaunis pikaks; Jumalaga jätmise juures nopiti mõni diekene ja anti teine teisele — see polnud ju midagi, aga siiski oli ta — oh kui õnnis! . . . Armastuse kõige magusam ja kallim tundmine seisab ka sarnastes esimestes haatustes — ja Paul maitstes südame-õnnes seda armastuse tasast eesmängu . . .

Mõni päew hiljem oli Paul Amalie juurest praegu wälja läinud, kui kirjutaja Waller neiu Lille kambrisse astus. Noor tüdruk istus klaweri ees ja mängis mitmelle korrale üht Paulile armast laulu. Arwata oleks wõinud, nagu oleks misgi asi õhus nimetatud nooremehet hiljutist siin olemist teatanud, sest Waller pööris jutu warsti noore v. Li—ldi hārra peale.

„Ta läks praegu ära,“ ütles Amalie.

„Sooh,“ vastas Baller. „Teie näete teda nüüd siis ikka?“ Siis rääkis ta tigebral tahtel edasi: „Räägitakse linnas palju tema kihlustest Klaara Gallertiga.“

Amalie kahwatas. See ootamata teadustus sünnitas tema südames piinlikku tundmist. Tall oli hea ütelda, et tall Pauli südame kohta mingit õigust pole — ta tundis aga omete libedat walu ja ei wõinud Ballerit selle paha teatuse eest mitte tänada. „Wõi nii!“ ütles ta filmakirjalikul rahul — „see pole ime; härra v. Si—ld on naisewõtmise wanaduses, ja Klaara on hea „partii.“ Aga, et Gallertitest räägime — kas teate, et nad warsti ühe balli teetwad?“

„Mistal?“ küsis Baller arglikult.

„Tulewal teisipäewal . . . Kutseskirjad on ju wälja antud; papa sai meie oma eile, ja ka Teie saate oma kutseskirja wistist kodus eest leidma.“

Baller tundis ennast nähtawalt rahutu. Ikka oli tema palatwam soow olnud, proua Gallerti juurde wõderuselle kutsutud saada, sest senna kogus Tallinna linnaline kõige parem seltskond. Senna kutsutud saamine tähendas noorele mehele, nagu antaks talle üleüldse paremasse seltskonnasse lubakaart kätte. Tema rahutu olek tuli nii nähtawalle, et Amalie talle pikema seletusega waigistust tahtis anda. — „Mina rääkisin Klaaraga Teie pärast,“ ütles neiu, „seal piab ka peenemat muusika-mängu ette wõetama, ja Teie olete nii suur muusika mees, et Teid ei wõi unustatud saada.“ — Sellegi pärast oli Baller ainult pooli-kaudu rahul. Tema ei wõinud enam paigal seista, lõpetas oma wõderuskäigi ja tormas kodu. Wärisedes pistis ta wõtme luku hauku ja keeras ukse lahti. Nii pea kui wirwendaw küinal pimedust pisut walgustas, heitis kirjutaja saks filmi oma laua peale ja igale poole — kas tallitaja kuhugi kirja polnud pannud. Aga kuskil ei näinud ta nii wäga igatsatud kutseskaarti, ja tema süda tundis piina. Uueste otsis ta ja segas kõik toolid ja riidedgi ümber. Ei ühtegi! Siis kargas ta wihaga trepist alla, et naabri ukse juurest küsida, ja poole trepi peal sai ta Tiina Kallasega kokku, kes talle ühe koku keeratud paberi tüki kätte andis. Selle tõmbas ta neiu käest, — aga oh! see oli paljalt üks

weikene Saksa ajaleht, mis puutumata oma inetuma ristpaela all seisib! „Kas teate selgeste, et mulle mitte üht kutsikirja Gallerti balli peale pole seie toobud?“

„Tädi pole midagi vastu wdtnud,“ wastas Tiina, kuna kahjurdemulif jume tema näu üle lendas. — Baller kahwatas kunni uuledeni. „See piab üks ekfitus olema,“ pomises ta finnisel healel. — „Ei — see pole mitte ekfitus,“ ütles õmbleja neuu lühidal sõnal; temal polnud sugugi wastumeelt, et tema poolwõrdumud peiuke oma peenifeseft seltskonnast juba nüid esimese ninanipsu fai. — „Noh — mis Teie sellest fiis teate, et nii selgeste finnitae, et see ekfitus polla?“ ütles Baller kurjal healel ja heitis tigeat pilku neuu otja. — „Mina tean seda,“ wastas Tiina halastamata, „sellepärast, et ma ise just Gallertil olin olin, kui preili Klaara oma emale ette pani, Teid balli päewaks senna kutsuda ja lõbusat muusikat teha — selle peale aga wastas proua Gallert: „Ei! Mina ei taha hea meelega segast seltskonda . . .“ — „Kas see Teile selge küllalt on?“ — Kirjutaja saks jäi wait. Tume wiha täitis tema südant, wiha ja häbi pisarad tungiswad tema punastest filmadest. Tiina märkas seda: neuu kahetses tõeste, et temale nii armuta hoop oli annud, ja lissas talle lahtel, armsal healel: „Mina olen Teile walu teinud, waene Dskar, aga mull on paha meel näha, et jarnased midisilikud inimesed, nagu Teie, seda wiisi ennast naeruks teewad, ja seda ei wdi ma mitte pealt waadata, ilma et Teid hoiataksin!“ — Baller jäi ikka weel wait. Tiina pani sõbralikult oma kää tema õla peale ja ütles: „Waadake — need rikkad inimesed näitawad meile sagedaste sõbralist nägu, aga nad piatwad meid fiisgi halwaks ja arwatwad ennast teisest taignast tehtud olewat. Mina tean sest laulukest laulda — teen ju nende juures päiwiti ja nädalati oma tööd ja pian filmad ja kõrwad lahti. Hoidke omasuguste seltsi, Dskar, need näewad Teid Teie eneste pärast hea meelega. Mis suur asti see ball fiis diete on? Kui Teie uubishimulik olete, teadma, mis seal sünnib, fiis saan mina Teile seda jutustama; mind telliti senna naisterahwastelle ehteid korrandama ja ehitama; ma wdin Teile pärast igast ühest ütelda, mis tall

ümber oli, ja ka iga ainfa nime piate teada saama, kes preili Villega on tantsinud." — Iga sõna, mis Tiina ütles, tungis nagu oks Dskari südamesse; wiimse sõna juures aga wärises ta walu pärast; tema liikkas õmbleja-neiu kae wihaselt tagasi ja hüidis: — „Teie piinate mind — ma olen haige ja tahan üksi olla!“ Tiina läks olasi nitutates wälja ja wiskas ulse wihaselt finni. Baller istus afna ette. Selge õõ oli ime ilus . . . Sini-selge taewas kiirgas tähtedest . . . Korraga ilmus imelik näitemäng taewa wõltil: tähe-sadu — meteorid — lendasiwad iga filmapilgul üle taewa ruumi! imeilus tulewärt! ja paljudest nähti, nagu langeiswad nad kustudes gümnaasiumi aia puude taga alla. Arwata wõis, nagu peetas taewas üht fuurt pidu, üht tähtede balli! . . . Balleri raskeste haawatud süda paisus wihas, wihtamisest ja kadedusest. Tema oletis hea meelega soowinud, et need tuhanded ja tuhanded kiirgawad tähed tule wihtmana selle Baltialinna peale maha langeiswad, kus temaga, kes omete ka „pühast Saksa sugust“, nagu harimata pariaga ümber käidi.

Kui wäga mitmesugused wõiwad küll inimeste mõtted ja tundmused olla! Kirjutaja Baller filmitises pahaselt sätendawaid tähtesi, ja langewad meteorid kutsusiwad tema waimus ainult üht ära lagunemise pilti ette. — Mõni sada sammu eemal, Kadrintalis, filmitises Paul v. Li — Id omast weikestest magadiskambriist nagu pool unes taewaliku tähe-pidu poole ja seisis, selle kui ka mõne maapealse looduse imeteu kohta, sügawates mõtetes . . . Almalie õhtused klaveri helinad kostiswad kaugel tema juurde; temal oli iga liikumine, iga ainuline sõnatene meeles, mida noor neiu oli rääkinud, ja kuna tema tundmustest joobnud film ime heledate, lendawate tähtede jooksu filmitises, wõrdles ta omas ihkawas meeles jeda tähe-sadu hiilgawa lilledega, mis nagu armu- ja õnne-soowituste sadu armastatud neiu maja peale taewast maha langeiswad.

Gallertite ballipidu oli kõigi nende sõbrakonna, kes seal majas läbi käiswad, Tallinnas liikuma pannud. Maja prova

oli seks omad suured ruumid teise korra peal, mida juba mõned aastad enam piduts ega balliks polnud tarvitatud, wälja ehitanud. Gesti aednikud, kes Tallinnas wäga usinad ja hoolsad on, pidivad seks kõi oma suuremate lillede waranduse wälja laenama — muidugi hea raha eest. Smblesjad naisterahwad jäitwad tsest-ööni balli-kleitisi ja kena piht-kam-solid lōikama ja kokku smblesma, tūllisi wolditama ja pitsisi tikitama. Ra woorimehed derusitwad hea meelega kāsī, sest Gallerti elumaja oli linnast eemal Kadriatalis — senna oli siis rohkestē sōitu, ja kōrgeid, kaetud, uhkeid wanfreid kahē-hobuste trostakēga sai palju ette ju āra tellitud. — Wiimaks tuli see suur pāew kätte! Shtu kella kahēksast seis- sis ju Gallerti perekond sōariistus ja ootas oma wōeraid wastuwōtmise kambriis, sest Tallinnas minnakse warakult ballidelle, sest et naisterahwad punktikult wōidu ruttawad, et balli saalis kōige parema koha saaksiwad. Proua Gallerti isa, tasane, rahu-armastaja wanakene, wiitis, wana moodu walge krae kaelas, pitsitajad lakksaapad jalas, oma aega sellega, et kikkwarwul mōōda saali kāsī ja lampisi natuke alamalle kruutwis. Gallerti proua kasupoeg, Georg, üks kaheteistkümne aastane gūmnasiast, oli uhke oma uue ūlitonna peale ja piinas ennast pūsimatalt, et kitsaid, kollase-nahkseid kindaid kätte ajada, mis aga dnnetuseks wiimaks juba mitmest kohast rebe- nesitwad. Klaara aga seisis ūhe suure, laest pōrandani ula- tawa peegli ees ja harjutas ennast kōrgel tōsidusel dhu läh- wikuga lähwitama. Sirgelt ja kuninglikult, nagu mõni wūrsti kaasa, astus konu-ninaline Gallerti proua oma hele-punases sammeti riides, mis tema luisseid dlasī kunstlikult kattis, seie ja senna. Tema heitis wahel pilku wastuwōtmise kambriisse, billarti saalisse, kus tantsimine tuli, wahel jälle ehtimise kambriisse, kus Tiina Kallas tua-neitsi abiga riide numbrid ja haakndelu walmis pani. Sedawiisi seie ja senna kāigil andis maja proua kōigile pūhalikka maanitsusi balli ajaks. „Klaara,“ ütles ta oma tūtrelle, „Sina āra tantsi kellegagi hārraga rohkem kui kaks tantsu.“

„Si tantsi rohkem, mamma . . . Ja hārra v. Si—Idiga?“

„Niisama ka, ainult kaks kord . . . Wahe ajal piab

pijut muusikat tehtama, Sina saad laulule klaveri peal kaasa mängima . . .“

„Arwan, nagu tuleks üks wantri mürin ligemalle!“ — hüidis noor gümnaftast, kes galleri peal waritsemas oli. — Ja kuuldi ka ju aias kruusase tee peal üht wantrit ja rataste weeremist. Terve perekond kogus wastuwõtmise kambri läwe peale ja seadis ennast piduliku wastu wõtmisele. Warsti kuuldi trepilt naisterahwa riiete kahisemist. „Need on kadunud Gallerti härra detütred!“ sohistas Georg, kes pilguteft läbi klaas ukse oli heitnud. — Gallerti rahwas tegiwad kohe endise pühaliku nägude asemel uhked, kõrged, põlgawad näud! „Wuih!“ pahandas Gallerti proua isa, „need tuleksiwad juba enne, kui weel ainuoft küinlastestgi pole põlema süidatud.“

„Klaara,“ ütles proua Gallert, „mahuta Sina neid kuhugi paiga peale, et nad mitte kõige paremaid platsiisi ballisaalis eneselle ei wõta.“ — Gallerti detütred oliwad waesed sugulased, keda ainuoft kohuoft täites kutsuti, aga selle eest hoolimata wastu wõeti. Seal ep nad ka kõik kolm ühes rias sisse tuliwad — wähe kanglaselt, pool kahklaselt, nagu inimesed kunagi, kes hartwaste rikaste wõderuspidule saawad. — Nad oliwad juba iganenud neiud, kandsiwad kitsaid kleitisi, milles jalad nagu kammitšas nähti olewat, weikesi kingasi, mille lõhkenud pealishahad nad ise uue atlasiga oliwad palistanud, walgetest kinnastest wõdis näha, et neid ju kaua oli tarwitatud. „Kui ilus siin on, tante,“ ütles kõige wanem, laetsewal pilgul, heledate küinaltega särawaid kroonlühtrid filmitsetes — „ja kõigil pool lilled! . . . Minu üksi saalisse olete neid küll sada rubla eest pannud . . .“

Nüüd jõudsiwad ka teised wõerad üks ühe järele seie. Pühalikud, pakjud linna-raadid, lahjad kaasad kaenal, kes oma muslini-kleitides nagu tarretanud näitsiwad olewat; rikkad wabriku härrad rõemfate nägudega ja larmitseja wiisidega; noored neiud pehme tülisise nagu pilwesse kaetud; siis noored meesterahwad; algajad adwokatid, koolihärrad, hooletikult habemetest puhtaks puhastatud lõugadega, keerutatud kihw-habemelised rahameeste pojad, oma uhketes, moodu-

listes uutes faterkuubedes — kōit ilmutivad tōttades, nagu jooksetu jōgi! . . . Oh seda rōemu ja piinlikku ootust noortele neiu delle, et ennast sirgelt, roosa palgel, kōkku nōoritud forsettides ja kōrge-kannalistes tantsu saabastes nāidata! . . . Kui mitmel noorel mehel ja neiu pōksus sūdamekene kuulda-walt — lōi nagu sepa wasaraga! . . . Paul v. Si—lō oli üks kōige wiimsematest tulejatest. Ta tuli üksi, sest wana majoril oli kindel pōhjusnōōr elus, et ta iialgi pārast kella üheksa aega woodisse ei lāinud . . . Paul heitis üht pillu saalisse, tantsimiseks kōkku kogunud neiu dle peale . . . Amaliet polnud mitte siin ja seega lōi Paul nagu tahtmata t norku. Muusikamāng andis üheks wastastikku tantsuks mārku, ja noormees kutsus, oma isa kōwa kōsu peale, Klaara Gallerti seks enesega. Neiu oligi ka seda ju wotnud ja seda tantsu temale hoidnud. Kui Klaara aga lootis, et ilus, waimustaw, elaw muusika tema noort, loodetawat peigmeest, tema ülistatud tantsijat siin iškawas, ilusas balli-saalis saaks elawamaks ja jutukamaks tegema, kui ta muidu oli, siis eksis ta. Pausid ja tantsu tuuride wahēaeg lāksiwad tall Paul v. Si—lōiga nii kōnewaefelt ja kōlmal waitusel mōōda, et ei maksa rāālidagi. Paul ei pōōrnud naljalt filmi ukse pealt āra, ja uulesi atwas ta aga wahel, et Klaara lē mōne kōsimise peale wastust anda. Breili Gallert pōōris wiimaks ilma armastuse seletuse kuulmiseta, mis ta Pauli suust tana sel pidul kōigest sūdameest oli wotnud, oma platsile tagasi. — Piduliste kōgu hakkas jalle biljardi saali tagasi woolama. Gfimesed waimustawad punshi tassitāied, mis ümber kanti, oliwad kōige feltskonnal keeled ja meeled kōige lahti teinud — ka wāhemadgi seisuse mūirid oliwad nagu jāā kēwadese, pehme tuule ees murdunud. Mehed liiku-siwad rōemfal tujul naisterahwaste toolide wahel ja pūid-siwad kōigist asjust hōrnalestega juttu leida, kes üli peeni-leselt ja ingliliku naerunāgudega oma lille-kimpudest aeg-ajalt magusat õhtu sisse hingasiwad. Noored neiu dli oliwad oma kēskel troppidesse kogunud ja sobistasiwad tasakēsi saladuse sōnu oma lāhwikute warjul uksteisele kōrwa sisse. — Tantsi-jad nooredmehed kāisiwad ühe tropi juurest teise juurde,

palusiwad selleks ehk teiseks tantsuks seda ehk teist neiu kaas-
 laseks, ja läksiwad siis ukse postide juurde tagasi, kus nad
 lubatud tantsud eneselle üleskirjutasiwad. Edemus kõne
 kõmin ja naisterahwaste kleitide kahin täitis ruumisi. Güm-
 nastiaft Georg istus ühe pehme tooli peal ja mõtles iseeneses,
 et kõik see tantsu pidu oma ilu ja kõraga pooltgi seda wäärt
 ei ole, kui turnimine koolis ja soldati-wäng teiste kooli-
 feltslastega; et oma igawust peletada, pistis ta omale sõr-
 med kõrwadesse, ja tõmbas neid kord korralt sisse ja wälja,
 nõnda, et imeline heale wahetus talle seda wiisi kõrwadesse
 kostis, nagu mere kohin — seda lusti maitstes noor igatseja
 täie rõdemuga. Korraga jäi juttude kumin seisatama — kõi-
 tide filmad pöörsiwad wõeraste wastu wõtmise kambri poole,
 mille uksest praegu proua Lille, Amalie ja Markuse saatusel,
 sisse ilmus. — Inspektor Lille oli Markusele kohuseks tei-
 nud, tema asemel ema ja õde Gallertite pidule saata. Proua
 Lille, weel ikka nagu mõni tüdruk sügawaste rinna pealt
 alla lõigatud roosa kleidiga, tuetas ennast üheste poja kae
 peale ja tegi eneselle majaproua juurde teed. Taulil wõi
 kirjanik, Markus Lille, oli tore ja ilus mees! Tema paiks,
 kena, kollane habe kattis tema walget, siidi kaela-rätikut
 pooli laudu aga kinni ja selleks õhtuks oli ta eneselle ühe
 uue taewa kariwa finise atlas-westi selga pannud, mis ni-
 melt noorte neiude juures tähelepanemata ei wõimud jääda.
 Tema ei tahtnud, nagu ta ütles, mitte üheks paljaks adwo-
 katiks wõi notariuseks peetud saada, ta oli see finine west
 selleks walitsetud, et wanakat, kulunud käiksetega faterkuube
 ja weel Tartust kaasa toodud tudendi püksisi, mis peaaegu
 juba mõnest äärekohast narmendama tippusiwad, Tallinna
 upsakate filmist warjata. Amalie ülikond aga sünnitas
 meeste seas waimustawat imestuse kõminat ja naisterahwaste
 keskel kadeduse sohinat ja kortsus kulmuksi. Pikk, liht ümbrik
 walgest gazest näitas neiu kena, sirget kasku ülikenaste
 koidide filma; selle riide peal keerles üks niisama liht ja
 ilus, pikk wannik põldmarja õksadest ja lehtedest õite ja noore
 wiljaga, olalt alla ulatates, pöigiti üle rinna, kurni niu-
 teni. Olade peal, wanniku kõrwal, laiutas üks finisest

kalewist tititud liblikas oma tiitwasi. Üks niisama sugune põldmarja lehtedeline õis hoidis ilusaid, kollaseid juukse lokki kokku. Sulge selle mõju peale, mis see lihtjas, aga sündlikult wälja otsitud ülifond ja ehe sünnitama pidi, waatstawad neiu suured, sinised filmad ilma filmatirjalise häbeluseta, aga niisama ka ilma kunstliku julguseta paremale ja pahemale poole ümber, ja lihtlabase lahtuse, julgusega ja armsa usinusega, mis ümberkaudse naisterahwaste kadedust määratumalt ärritas, istus ilus, iskamise wäärt neiu oma ema kõrwale saali. Salamaid, nagu oleks kõigil asi kokku räägitud, nähti ümberkaudseid seltskonna salkasi kahanevat — kõik läkswad naisterahwaste kutsamise peale eemalle, nii et uued tulejad wiimaks seie istuma jäiwad. — Gallerti proua aga, kes oma kasupoja pärast gümnaasiumi inspektoriga sõbrust ei tohtinud külmeneda laste, märkas seda, mõningate prouade läbi sünnitatud mässu, ruttu, ja sofistias Klaarale kõrwa sisse, mis peale see Amalie kõrwale istus. — „Minu ema tahaks wäga heameelega,“ ütles Klaara, „et natuke muusikat tehtaks. . . . Kas tõite mõne oma wanadest lauludest kaasa, mida nii ilusaste mängite?“ — „Mina wõin neid peastgi mängida,“ wastas Amalie, „ja olen walmis igapidi Teie soovide täitma.“ — Neiu läkswad kambrist läbi, Amalie istus klaweri ette ja tõmbas rahutuma rutuga, aga omete armsa liikumisega oma kindad käest ära; siis hakkas ta, kuna kõiges saalis forraga sügaw waikus walitses, et ühe nõela kullumist oleks kuulnud, üht oma wenna Gesti keeles luuletatud, aga Salka-keelele ümber pandud, kellelegi atwaldamata laulu oma imelise healega laulma, kuna ta ise klaweriga oma enese kompositionis kaasa mängis:

„Metsa sügawuse wilul,
 Kui kõik õitseb juwe ilul:
 Meelitab Sind laulu lind:
 „Rändaja — kas kuuled mind?““

* * *
 Salkus kütub, kuule, kagu
 Nähes looduj' rõemunägu,
 Kullerkuppud, waata jeal,
 Sidel juba aasa peal.

* * *

Näed, kuis tõuseb tuifene
 üles; puude salgukene,
 Haljendab tall' üles ilma,
 Kujä kõrgus täidab filma.

Ernalt kutsub teda jälle
 Emalindu alamalle,
 Kellel süda põksub sooja: —
 Arm ei lähe iial looja;

Rõigil, kõigil rõemu helin
 Mäel ja orul pidu kolin;
 Rõigis kohas laulu härtab,
 Kujä iial õisi tärtab . . ."

Amalie laul ja heal kostis nii südame põhjast, tema vägi ja tunderikas mäng waimustas terwet seltskonda nii, et, kui ta lõpetas, suur käte plaksutamine ja kiidu torm tõusis.

Minult Gallerti wanem detütar sobistas noorema dele kõrwa sisse: „Kas nad plaksutawad käsi nii palju kui tahawad, mina näen omete neid edewaid laulusi, milles aina armastusest ja pealegi weel isa- ja emalinnukestest räägitakse, päris kõlbmataks ühes sarnases auusas seltskonnas, pealegi laulab seda kõik üks noor tütarlaps ette! Wuih!“

Sarnasi mõtteid ega kõnesi polnud aga wiist palju. — Paul v. Si—ld ruttas kõhe Amaliet teretama. Neiu andis talle rõdemust hiilgawal näul kätt. — „Kas olen Teile meele järele kõrges siinses ülikogulises ballisaalis?“ — „Teie olete imeilus!“ wastas Paul waimustuses. „Need põldmarja oksad ja lehed näikse praegu metsast nopitud olewat . . . See annab Teile ärarääkimata iludust, ja Teie kõrwal näitawad teised tantšijad neiu nagu kunstlikud triipuse taimed, mida iga külm tuule õh wõib närtšitada.“

„Kas räägite seda diglaselt?“

„Oh! Minu südame põhjast!“

See otsekõhene, diglane auustus ja imestus paistis nooremehe filmist nii selgeste, et Amaliegi waetvalt sellest kahkleda wõis. Neiu oli sellest õnnelikult waimustatud, ja seda enam, et Paul, enne tema juurest eemale minemist, teda lähemaks mazurka-tantšuks enese jäuks palus.

„Teie tunnete siis härra v. Si—Idi?“ küsis Klaara, kes seie oli ruttanud.

„Muidugi. Meie oleme naabrid ja härra v. Si—Id on minu wennaga sõber.“

„Tõeste!“ ütles preili Klaara. „Sellest pole ta mulle midagi ütelnud . . . Roh, mu armas, kallis Amalie,“ rääkis ta edasi ja tõmbas Amalie kõrvale. „Mina tahan Teile üht saladust usaldada.“

„Üht saladust?“

„Jah, ja selle eest piate Teie mulle üht meelehead tegema! . . . On nimelt nõuu ja jutt sellest käsil, et mind härra v. Si—Idiga paari panna. Kas teate ka seda?“

Amalie wäristas pead ja jäi wait. Kõik tema rõõm oli korruga möödas ja nagu jääkülmus heitis talle südamesse. Ja siiski polnud need kõrja jutud mitte uued: aga ilma ise-enekestgi küsimata, miks? oli ta omete arwanud, et nad tuulest oliwad wõdetud! Klaara sõnad tegiwad talle seda täieste selgeks.

„Meid tahetakse,“ rääkis Klaara jälle edasi, „paari panna, ja minu ema ütleb, kõik olla korras, kui aga tema wana majori v. Si—Idiga ühte nõuusse on saanud, aga mina ei ole mitte tema mõtetega ühes nõuus; mina näen, et minu tulew kaasa wäga külm on ja tahaksin teada, mis mõtted tema südame põhjas asuwad . . . Sest“ — ütles Klaara, eneselle wastu rindu lüües ja ennast sirgetes ajades, „minul pole mitte kimbatust karta, kuhu ma jäeksin, ja wistist ei jae see waew maksmata, kes mind minu enese pärast armastab!“

Amalie oli õige kahwatuks saanud ja näris häbelikus kitsikuses oma lähwiku nurka; aga Klaaral oli iseenesega nii palju tegemist, et ta seda tähelegi ei pannud, waid edasi rääkis: „Teie saate wistist temaga tantsima. Ratske omete juttu minu peale pöörda ja kuulake härra v. Si—Idilt natuke, mis ta minust räägib. Teie ainu üksi wõite mulle seda head teha, esiteks, et Teil seks waimu on ja rääkida julgete, ja teiseks, et mind minu sõbrad kaetsewad ja hea meelega minult minu kosi last ära näpsata tahaksiwad, kuna Teie . . .“

„Muidugi, mind pole loossegi arvata!“ ütles Amalie ja püüdis oma segadust kerge naeratuse taga varjata.

„Seda ei tahtnud ma mitte ütelda, aga Teie olete ikka ütelnud, et Te' Tallinnasse mehele ei lähe, ja see on see pea asi siin . . . Noh, mu armas, kallis Amalie, tehke seda minu eest, ja kui Teie selle jutu juures parajat aega leiate, mind kiita, siis ärge laske seda eneselle kaks kord ütelda.“

Tantsu muusika algas jälle mängima, ja neiud lahkusivad tantsu ajaks.

Tants algas peale. Muusik mängis kena Poola tantsu, Mazurka, see oli neiu Dillelt Paulile lubatud tants, ja Amalie nägi noortmeest mitte ilma ühe iseäraliku kartuseta enese poole tulevat. Ta süda põksus rahutumalt selle peale mõteldes, et ta seda ülesannet, mis Klaara ta kätte oli uskunud ja täita palunud, täitma piab, ja siiski kibutas teda üks iseäraline piinlik uudishimu isegi selle poole, et see seletus kätte saaks. Ta võttis Pauli käe ja siis hakkasivad nad tasakeste ja wait olles tantsima. Tantsu-mäng oli ilus ja waimustaw. Wiled ja pasunad hüüdsiwad wahete wahel oma õhtamise sarnasi heali rõemsa keele-mängi-riistade, wiulite ja shellode wahel — paarid keerutasiwad ennast, wahel tasakelt edasi libisedes, wahel tugewal waimustuse hool hüpates, meesterahwad firgeste püsti, pead kõrgel, naisterahwad, pehmemad ja painuwamad, lastsiwad kena näukesi tasakeste oma tantsitawa meesterahwa õla poole alla, nagu oleks muusik neid wäsitanud. Kleidid kahisesiwad, walged ja roosa karwa palekesed ja õlakesed läksiwad soojas saalis lambi walgulsel nagu ilusad õunad punetama. Närtsinud ja muljutud lilled naisterahwaste juustes ja lillekimpudes täitsiwad õhku uimastawa lõhnadega. Loodus ja kunst on sarnases mänguplatfis sega-wiisi, nagu täärto wiin. On kõwa südamega inimesi, kes alles tantsu saalis korraga armastuse tundmuste alla surunewad, nagu kuused, keda ootmata torm kõige juurtega nõtkuma paneb. Kes mees on, jäeb siiski seisma, nõrgakesed aga langewad kõige juurtega ümber ehk saawad joobnuks — mõned ei kainugi kõigel eluajal enam. Kartlikkusi armastajaid aga wiib tantsu-aegne torm sagedaste julgelle sadamalle — kõik, mis

ilmas olnud, olemas on, ehk tuleb: kõik mõjub nii väga mitmel viisil inimestesse, ühele üht viisi, teisele teistele, kuid inimese iseloom ehk eluviis kas auus ja kõlblik, ehk terge-meelne ja nurjatu on. Tantsu on palju wannutud, hukkamõistetud ja taewani tõstetud — aga ka siin on dige tee kesk o h a l. Mõistlik, paras, ja wiisakas tants on üks lahke, lõbus mäng; aga üleliigne ja wiisita — terwise rikkuja ja inimeste hukkaja. Aga et ta üks wana, ja wõib olla, nii wana nõdrus on, kui inimese sugu ise — see näitab tõsi olemat, sest igal rahwalgi on üks omasugune tants olemas ja ühest rahwa tantsust ilmub rahwa waim, niisama nagu tema muiste luulest; ka tants on ühel rahwal üks tükk ühest isearalifest loomulikust luulest. — — Waadatagu aga ette, et tantsides tuhandete weretilgad ei saa tallatud ja miljonite higi priisatud ning rahwa eluviis jalge alla tallatud — siis tantsitagu peale ja kiidetagu tantsu üheks noorerahwalle igatsetawaks mängiks — korrapäralisel wiisil on ta üks lahke lusti pidu — ja seda ta ka olgu. Nutja ja ahastatud hing ei lähe naljalt tantsima. Maailmas ei nuteta aga mitte ifka ja targad mehed kuulutawad, et taewas mitte sugugi ei nuteta. Noh — luuletaja! ega sa omete arwa, et . . .

Baarid tantsisidwad ifka ringi, teised jälle jalutasidwad wahete wahel biljardi-kambristi gallerii peale, mõned wõderaste-kambriisse. Nõnda tuliwad wiimaks ka Amalie ja Paul tantsides biljardi saali otja, ja siia jäi preili Lille korraga seisma. Tema ei saanud oma harilikku rahu kätte, ta oli kahtwatu ja liigutas oma lähwikut ruttu edasi tagasi. „Kas olete wafinud?“ küsis Paul.

„Ei, ma tunnen ennast pisut põnewuses . . . Puhkame ühe minuti. — Sellamal pilgul wuhas Klaara Markusega mööda. Neiu pilgutas Amaliele, kui ta mööda tantsis, ruttu filmi. — „Preili Gallert on wäga rõemus ja lõbus neiu,“ hakkas Amalie wärisewal healel rääkima, „ta on täna isearanis kena.“ Paul oli wait. — „Kas ka Teie sedasama ei tunne?“ rääkis neiu pärast pisut waitimist edasi.

„Ta on wäga priiske,“ wastas Paul külmalt.

„Priste aga! . . . See on wäga puudulik auustus, mis Teie siin awaldate . . . Tema on hea neiu; tall on kenad filmad, ilusad juuksed . . .“

„Mitte nii ilusad kui Teil!“ wastas Paul ja heitis hõrna pilku kollaste loffide peale, mis tema tantšijal neiu alla kaela peale maha rippusiwad.

„Ja teiseks,“ rääkis Amalie edasi, „on ta wäga wiisakas ja tagasihoidlik neiu — ja see on minu arwates tõeste üks auustamise wäärt omadus, mis mõnelgi teisel puudub; tema on ka tõige selle suures pealegi wirt ja hoolas, armastab majalist, kodust tallitust, sellest hoolimata, et tall seda just mitte tarwis poleks, ühe sõnaga: ta on neiu, kellel mitte üksi ihulik kenadus, waid ka muud kalliks pidamise wäärt omadused kaafas on.“

„Tema päralt on ka pealegi üks iseäraline warandus tõige nende heade omaduste kõrwal. Seda olete nimetamata jätnud wd'i unustanud,“ wastas noormees rahutumalt.

Nimetamata jätnud? Unustanud? Mis?“

„Temale olete Teie üks wäga armastaja, palaw sõber?“

Silmapiilguks waatasiwad nad sügawaste teine teise filmadesse. Amalie ei saanud pisut naeratamist hoida, sai aga ruttu jälle tõsiseks ja rääkis edasi: „Mina näed Teid selles asjas liiga walju olewat . . . Ma tean küll, et just sündlik pole, kedagi üliwäga kiita, kellega ligilähidane tuttaw ollakse, aga mulle näitab lugu omete nii, et Teie, ehk küll Klaara Teie mõrsja on, talle ülekohtu teete, et teda tema sõbral puhtast südamest kiita ei lase, kus ta tõeste kiita on.“

Pauli nägu läks tuli punaseks. „Minu mõrsja?!“ ütles ta tasakeste — „ja Teie wdisite seda uskuda!“

„Sgamees räägib sellest, ja Teie isa ei pia seda kellegi ees saladuses.“

„Breili Gallert wdib mõrsja minu isa südame järele olla,“ ütles Paul elawalt, „aga tema ei saa iial minu omaks.“ Ta ldi filmad olla, hingas sügawaste ja ütles wärisewal healel: „Minu südame järele mõrsja, see, keda ma armastan, olete Teie!“ — Ta ehmatas isegi oma julguse pärast, wdttis Amalie käest finni, ja tahtis teda uueste

tantsule wiia. — Noorel neiu waheldas kahwatus ja puna nāu peal — see seletus oli talle liig hāfitselt tulnud, aga tema läikiwad filmad tunnistasiwad rōemu, mis tema sūdant taitis.

„Amalie!“ rāakis noormees edasi, keda see õnnis pill ja muusika helin dige waimustas, „Amalie . . .“

„Küllalt, küllalt,“ ütles neiu tafaselt, kāskiwalt, aga siisgi õrna healega. — Selle juures pigistas ta tema kätt kōwaste . . . Kõik ilm kadus nüüd õnneliku Pauli filmade ees; tema wõttis kāekese, mis tema pihus liikus ja tahtis jeda oma uuledelle tõsta. Saal oli tühi, keegi ei wõdinud neid fell filmapilgul nāha . . . Wāhemalt uskus jeda Paul; aga ehtimiskambri uks, wastu biljardi saali, läks wahete wahel kinni ja lahti, ja weikese Tiina Kallasse kēna, terane film, kes selle paari liig kaua siin olemist tāhele oli pannud, waatas ukse tagast sisse, et noori inimesi filmitseda. Õmbleja neiu oli Pauli ihkawat, waimustatud nāgu kōhe tāhele pannud . . . Tantsusaalis mängis muusika weel edasi . . . „Ma palun,“ kogeles Amalie, kellel raskets läks, oma ettewaatust üles pidada, „tantsime weel ühe weikese keeru.“ — Ta algas mõned mazurka sammud ja tõmbas oma tantsija edasi. „Meie tahame need paar wiimast takti weel enese heaks tarwitada, sest tana õhtu ei tantsi meie mitte enam teineteisega . . .“ — „Mina ei saa üleüldse kellegagi enam tantsima,“ wastas Paul, kui wiimjed mazurka healed lõppesiwad . . . Paul läks, rōemust meeletu, ära. Amalie oli liikumata, sügawaste mõtetes, kēf saali seisatama jāenuud, kui ta korraga oma kāe küljes ühe lähwikuga tundis puudutawat. „Noh,“ ütles Klaara tema tagaselja, „kās olete temaga minust rāकिनud?“ — Amalie ehmatas ja nikutas aga peaga jah. — „Teie kiitsite mind wistist tubliste,“ rāakis preili Gallert edasi.

„Sah . . . Muidugi.“

„Mis ta wastas selle peale?“

Ettewaatlik järele mõtlemine ja katwal kaalumine polnud iial Amalie suuremad omadused olnud, ja Klaara piinas teda sarnasel filmapilgul, kus waim hoopis teistes ilmadēs wiibis. Pool segastes mõtetes ütles ta otskõheselt ja tafakeste:

„Tema ütles ainult, mina olla Teile liig palatu sõber.“ —
 Preili Gallerti ehmatanud näust märkas Amalie alles, et ta
 tdega liig awalik oli olnud ja teise neiule asja awaldanud,
 mis sügawasse südamesse torkas, ta tahtis seda ruttu weel
 heaks teha. Aga tema pool kartlik seletus ja kogelemine ei
 aitnud enam — hoop oli trehwanud.

„Noh!“ hüidis Klaara tuli wihas. „Wäga hea! . . .
 Kuida tema aga tahab! . . . Mull üks puhas!“ seda üteldes
 läks ta eemalle ja kähwatas weel: „See asi on otse päris
 naeruwäärt, kõige täiega!“ — — —

Aga tunnid lendasiwad . . . Noor gümnaasiast, Georg,
 oli palatuse ja pidu punshi kätte wäsinud ja ühe polsterdatud
 pingile biljardi saali magusaste hingama jäenud . . . See
 oli üks pidu pilt. Teisi wõime weel nimetada. Waimus-
 tawa tantsu järele tuli kawa-rikas öösööma-aeg. Klaaside
 kõlin ja talbrekute, hõbe lusikate ja kahtlite klabina wabele
 paukusiwad shampanja pudelite korgid. Söömasaalis, ümber
 pikka laua, helises hõbehealeline noorte naisterahwaste naer;
 üks teisele kõrwa sisse sobistatud nalja sõnad, rõemsad waimus-
 tuse hüüded üle laua, mille peal sätendaw, pärlendaw wiin
 naeratas: kõik tunnistas Gallertite rikast ja täierõemu tar-
 wis sobitatud pidu . . . Kord korra peale heitis nimelt noor
 kandidaat Lille oma lahkemeelseid, lustilisi naljatusi, nagu
 raketi pombi, üleüldise kõmina jekka. Selleks oli ta tdeste
 mees oma koha peal: kõikidelle koosolejatele suureks rõemu
 õssituseks. Markus oli ilma pikema seletuseta Klaara kõr-
 wale istunud ja sundis neiut salakeste taga, et kaunike kord
 korralt tubliste shampanja märjukese omad huuled kastaks.
 Neiut nähti selles asjas nagu magu tundwat ja ennast Pauli
 külmusest trööstiwat . . . Kui pärast sööma jälle tants ette
 wõeti ja wiulite heal Saksa „Reinländeri“ kuulutas, wõttis
 Klaara luulerikka kandidaati pakutud kae jälle ja tantsis, ema
 endisest, targast maanitsusest hoolimata, uueste oma rõemsa
 laua-naabriga . . . Hull oli juba wähenenud, piduliste sal-
 gad saidwad pikkamööda saalis wähemaks, wäljas kuuldi
 wantrid trepi ette sõidetawat. Ka proua Lille wanter oli
 kästus tunnil tulnud ja tema andis oma tütrele ja Marku-

selle märki, et koduminek käes. Sellamal pilgul kargas Paul ette ja wiis Amalie kae kõrwal riiete-kambriisse. Seal pani ta talle ise sooja rätiku olade üle, mis neiuat hommi-kuse jaheduse eest pidi kaitzma ja saatis naisterahwad wankriteni.

„Warsti jällenagemiseks!“ hüidis talle Amalie, kuna ta kergeste ema juurde wantrisse hüppas. — Markus ldi wantriuksse finni ja hüidis kutsarille: „Edasi! Mina tulen oma sõbra Pauliga jaigse;“

„Supeldada tahan südant hommikuses armjas kastes, Nagu nisu koogikesta pistetaks mete-wette.“

Kell oli neli. Suba hakkas hele puna üle mere lahe Wiimsi nina poolt paistma, juba hüiditwad linnud oma hommiku laulust. Markus, kellel pea shampanjast soojaks oli saanud, ümises läbi uulede üht rõdemust laulu ja tõmbas alles nüüd oma pealiskuube selga. „Urrrr!“ ütles noor Lille. „On juba pisut jahe! Aga see Gallertite pesapait on tõeste tore ja kena! preili Klaara on armurikas, lahke tüdruk, ja tema ema shampanja wiinakene sünnib juua.“ — Ta ei jõudnud küllalt preili Gallerti iludust kiita. See hea laulik, kes püsti jala peal luuletas ja oma lauludes aina lumivalgetest liigetest ja põlewa filmadega naistest laulis, nähti aga iseäranis ühest punase paledega neiust ja tema tõmba-poolisest kenast ninast kõige enam waimustatud olewat. „Just kui Kael!“ hüidis ta jälle, kui uueste preili Gallerti ümmargusi olasi ja roosi palesti ülistas. „Oh, mu sõber, ehk küll minu südamele kõwa metallide koor ju ümber on kaswanud ja kõigesugustest elupäewade happu-olluste roostetest hoolimata ikka paksumaks on kaswanud, aga tänasest õhtust saadik tunnen, et ta armastuse noolte ees wäriseb . . . Mina armastan!“

„Teie ka!“ hüidis Paul mõtlemata.

„Mina jah . . . Aga wait! Mina ei saa teda mitte nimetama. Teie piate aga teadma, et ta ilus on, nagu taewa puna ja et ta minu armastuse tunnistuse juba wastu on wõtnud.“

„Wis! Nüüd juba!“ küsitas Paul.

„Jah . . . Teie teate küll, et ma ikka üht wõdi mõnd oma iseäralikku armukiitust, minu oma salmikut, ühes kannan?“

„Ja sealsamas paigas olete neiu üht nendest ette lugenud?“ küsis Paul imestates.

„Weel rohkem!... Mina pistin oma kõige palatwama salmitu tema ilusate sõrmekeste wahlele ja, mu auusõna olgu Teile pandiks! tema lükkas salmitese kiirelt ja osawalt oma tantsu kindakesse ja lõi omad häbelikud tui-silmad maha!“

Paul ei wõinud naeru pidada, kui ta selle tundmata tantsija-neiu peale mõtles, kuida see selle, wistist iseäraliku laulu sõnu luges ja tähendas. Ka laulik isegi hakkas suure healega naerma ja kaua kostis mets, meri ja kõrged Kadrintali kaldad kahe sõbra rõemuliku kärale wastu. Linnud tõusiwad lauluga üles halli-finiise hommituse taewa poole ja kallastikkudes puudes siristasiwad tuhanded teised. — „Kui wäga ilus ilm!“ hüidis Paul. „Kui selge ja pilwita täna taewas! Ka wäline hommit täidab meid, öö raiskajaid, weel uue rõemuga!“ Ta ümistas Amalie laulu algust järele:

Metsa sügawuse wilul,
Kui kõik õitseb suwe ilul:
Meelitab Sind laulu lind
„„Rändaja — kas kuuled mind?““

„Di, mu sõber,“ ütles ta, ju surus Markuse kätt, — kes selle muidu nii wäga tagasi hoidliku, nooremehe lahke-jutulist usaldust küllalt ei jõudnud imestada — „kui ilus on elu, kui armastatakse, ja kui wäga õnnelik olen ma täna hommitul!“

„Waat nii on õige! nii näen Teid meeleheaga! Huraa! Elagu noorpeolw!“ hüidis Markus ja wirutas oma kübara õhusse ning wõttis teda siis jälle lennust kinni. „Kas wõib arwata, et paljaspäid ja jooksjä haigustega koormatud linna-lasi olemas on, kes praegusel tunnil woodis sirutawad ja hommitust lastet põlgawad! Kumalad, wanad raukad!“

Tema oli Pauli kae alt kinni wõtnud ja nõnda sammusiwad nad kergel sammul Kadrintali puies-tee mööda kodu poole, laulsiwad ja pidasiwad wastastikku Schillerist, Goethest, Kreuzwaldist ja Koidulast kõnesid ja lugesiwad mõnda armastuse laulu peast ette. Koju wärawalle saies tõmbas Paul suure koja-wõtme taskust, aga Markus pidas teda uhkelt tagasi. „Tohoh, mu kallid!“ ütles ta. „Kas piame nii

fainelt ja luuleta, nagu palve wennad, uksest majasse minema? Kas T'e enam Estonia balli aega ei mälesta, mu sõber, ja Teie orawa sarnalist osavust ja wirtust ronimises? Meie tahame peelaiaast üle tungida!"

"Hea meelega!" wastas Paul. — Tema oleks fell filmapilgul ka taewasse roninud ja sületäie tähti maha toonud. Nad roniswad, nagu tormid, üles aia peeledele, mis nende jalgade all kääksusiwad. Kui nad mõlemad ülewalle teine teise poole aia murga samba äärde üles olitwad saanud, tere-tas neid tõusew päike oma punase palgega. „Ja nüid, mu poeg," hüidis Markus, „nüid anname teine teisele suud!" — „Anname suud," kordas Paul ja surus Amalie wenda oma rinna wastu. — Rõrgel peelaia otsas andsitwad nad waraselt tööl olewa aedniku filma ees, kes neid imestates filmitjes, wemalikult suud. Siis roniswad mõlemad teine teisele poole maha ja kadusiwad kumbgi oma kodulikusse hoonesse.

Kuida jahe ilm ka kesksewe ajal pärast liiga palawat sagedaste häkitselt tuleb, nõnda tuleb meie meele palawuse peale üks teisepooline mõju: rahuline ja ettewaatlik järele mõtlemine. See seadus walitseb niihäste eluwiihides kui ka looduse wägedes. Ka Paul v. Li—Idiga oli sarnane lugu, kui ta hommiku pärast Gallertide balli omas hommikuse päikese heledaste paistutatud lambris magusast unest ärkas. Sile õhtune õhin lahkus temast nagu kerge udu ja tegi mõtlewalle mõistusele maad. Tema armastas Amaliet ja oli talle seda ka üles tunnistanud; aga ta oli omete sellega ühes oma isa ja Gallerti perekonna liigete filmas klaaraga kihlatud. Seda kassil-mängu polnud siis mitte enam auus edasi mängida. Tema oma auu ja tema armastus nõudiswad tungiwalt selle seisukorrale täielikku selgust ja otsust: teiselt poolt aga ei mõtelnud ta mitte hirmuta nende teede peale, mis ta pidi käima, et oma kassil-mängust wälja peaseba; kõige enam peawalu tegi talle see ette teatud wiha ja torm, mis selle lugu ilmsiks saamise järele temal omalt isalt oodata oli. Aga — siisgi — midagi pidi sündima. Paul igatses Amalie järele, aga ta ei wõinud tema ette astuda, enne kui ta Gallertitega läbi käimist

oli lõpetanud. Tema võttis nõuaks, juba täna Gallertitele minna ja sealt mitte enne tagasi tulla, kui ta täieste ja selgeste tunnistas, et ta Klaarat eneselle ei nõua. Täna tahtis ta aga seda asja täitsa saladuses pidada, et lugu veel kirjumaks ei läheks ja isa wiha-torm ei tõuseks, kui ju kõik uued lepituse plaanid nooremehe enese läbi juba ette ära võimatumaks olivad tehtud.

Mõteldud — tehtud! — Gallertite poole minnes tuli tal ette, ehk ta küll pikkamisi sammus, — nagu wuhakšiwad puud temast liig ruttu mööda, nagu läheks ta õige ruttu. Süda põksus tal kuuldawalt ja külm higi tikkus otsa ette. See oli tõeste üks pagana ettewõte: naisterahwaid, oma kihlatud mõrsjat, meelega ühel jarnasel wiisil ehmatama minna ja isa wiha weel pärast seda! Minnes kujutas ta ju ette, missugune torm teda Gallertil ootab, missugused juhtumised; tema leidis juba küsimused ja wastused mõttes üles ja kuulis luuleliku kõrwaga Gallerti proua pühalikka jutluse sarnasi noomitusi ja tõrelemise sõnu ju ette ära; ta nägi waimus ka seda ära, et tema, Paul, ise kõige selle juures nagu armetu patune piab olema ja wiletsat mängu mängima: ta oli ju ise oma käe annud, ja nüüd läks ta seda tagasi võtma... Ta jõudis senna... Ta tõmbas eeskoja ukse kella — selle helin käis tema hingest läbi... Ta küsis tua neitsi käest, kas Gallerti naisterahwadega kokku wõib saada... „Miks ei? Teil on ju alati lubatud tulla — proua ja preili toimetawad pisutefes elu kambri.“ Ja seda üteldes ruttas tua neitsi kergel, kiirel sammul koridoorist edasi kunni kambri ukse ette. Siin käis Paulil weel kord külm higi keha üle; aga ta nõidus eneselle oma kollaste-lookilise Amalie kaju waimu ette ja sai oma julguse jälle, nii et ta kindlal nõuul sisse astus, et asi otsufelle, soowitud eesmärgile saaks. — Proua Gallert luges püsti üht pesu palli luokaupa ja tüll tükkil järele. Alna juures seisis Klaara ja keris ilusat lõnga... Proua Gallert nägi hea meelega, et teda ja tema tütar sarnaste pudu padu maja asjanduse juurest leiti, see näitas, et tema tütar kodu-tööde armastaja ja tõsise meelne majapidaja olema saab. — Pärast tuttawaid kõneläänusi ja tere-

tuse sõnu wõttis proua Gallert hea kompsu pesu sülle ja wiis ära, ja noored inimesed jäitwad üksi. Ka ema märkas, et Paul täna õige tagasi hoidlik oli; ja et ta arwas, et noormees tema sünolemise pärast argnes, wõttis ta nõuu, noori inimesi esimest korda üksi jätta; muidugi jäi tema aga ettewaatliku emana lähema kambri ukse taga seisma, kuhu ta nende rääkimist wõis ära kuulda.

Paul oli ühe leentooli peale istunud ja mõtles järgi, kuidas ta oma kõnet piaks hakkama. Neiu Gallert keris oma lõnga edasi, kuna akna peal kasvawad Bignoniad oma oksaifi tema silebats silitatud juusteni ulatasiwad. Wäljast kuulduis weikese kose wee kõhinat, mis Ülemiste järwest woolab ja kalbalt omas kaljulises sängikeses alla ruttab. Neiu algas esite juttu ja palus andeks, et ta oma tegemist edasi teeb; kui Paul oma imestust awaldas, et ta neiut pärast üht balli juba waremalt ja wirgalt töö juures leiab, wastas Klaara: „Noh, mis Te' siis arwate? Igauks ajab oma aega edasi, nii heaste, kui ta wõib... Mull pole ju mitte kõrgemate waimutööde abihallikaid, nagu preili Lille“... Pauli olef balli ajal oli Klaara isfarmastust sügawaste haawanud, ja seda näitas ta nüüd noorele mehele walusal sõnal ja healel. Paul wõttis aga ruttu sellest parajal ajal pakutud sõnast kinni, et oma eesmärgile saada. „Ma ei usu mitte,“ ütles ta, „et preili Lille palju aega wiidab, tema on ikka wirgalt tööl.“

„Oma riietega, jah... ja need on tähtjad, tõsi... Kuda oli Teile tema ülikond meele järele balli ajal?“

„Sihtjas, kena ja sündsä wiifiga.“

„Sihtjas — see wõib olla; see armetu gaze-kleidifene pole talle wistist mitte suuri maksnud; mis aga kenadusest ja sündsusest ütelda — sellest mõteldakse mitmet wiifi.“

„Mis mina mõtlefin, see on minu arwamine.“

„Wõi nii!“ wastas Klaara wihaselt; siis rääkis ta ikka ägedamalt edasi: „Et Teile tema sõbrade seast olete, andke talle omete nõuu, et mitte liblikaid eneselle õla peale ei õmble, see on noore neiule, kui mitte mujal ilmas, siis omete Tallinnas wäga waba märk.“

„Selle eest saan ma ennast küll hoidma,“ vastas Paul külmalt. „Preili Lille ei tarwita sarnastes wiisilikkudes asjades kellegi wdera nõuu, seks on ta liig mõistlik ja seisab oma enese jala peal.“

„Ja selle juures ilu-ajaja,“ vastas neuu Gallert. „Kuidas wdibgi ta sarnasi asju jätta, mis kõikide filmi tema peale tõmbatwad?“ — Wõitlus oli alganud. Teratwad sõnad lendasiwad nagu nooled seie ja siit senna . . . Mias tomingate ja pärnade warjul tõstis ka koss oma healt ikka kõwemaks, nagu tahaks ta riidlejatega sammus käia. — „Tema on isegi ilus küll,“ vastas Paul, „ja sellepärast ei tarwita ta mingit ilu-ajamist.“

„Kui wäga tulise palawusega Teie tema eest kostate!“ hüidis preili Gallert tigedalt, tallele armukadedus esimest kord elus waimustust ja elu-ägedust andis. „Teie olete wäga palaw sõber!“

„See on rohkem, kui preili Lille mõningast omast neuulikust sõbrast ütelda wdiks.“

„See süi-andmine ei treshwa mind. Preili Lille pole mitte minu sõber. Zumal tänatud! mina mõistan oma sõbrust parema koha peale sobistada?“

„Jga üks piab oma südant, nagu ta wdib,“ vastas Paul, kes nüüd ka kurjaks sai. „Mina armastan teda ja ei saa mitte kannatama, et teda minu kuuldes ülekohtulikult wuudutakse . . .“ See oli wiimne tilgatene täiesse kibeduse karikas, mis teda üle jooksmas sundis. Preili Gallert tõusis wätkuwaile filmil ja karjus: „Seda ütlete mulle! mulle! See on omete liig!“ — Kui temal wiha keele kinni pani, wdutis ta wiimse sõariista, mis naised tarwitawad, kui nad enam wastu ei jõua panna, ja hakkas kibedaste filmawett walama. — Proua Gallert, kes kõige aja ukse taga waritsenud, ilmus häkitfelt läwale ja hüidis: „Herra Li—ld, Teie piate siin ennast kõlbmatalt üles . . . Na kahetsen kibedaste, et Teile oma maja olen awanud! . . .“

„Armuline proua,“ vastas Paul, oma kübarat wdttes ja kummardates, „ma saan tulewikus Teid selle kahetsemise eest hoidma . . .“ Ta läks. Sellest wditlusest oli mees isegi

ju palaw küllalt. Nüüd aga tõmbas ta, ilma et salgas, kergemalt wäljas hinge ja läks kiiru-kääru mööda Radrintali ukleid puiestiku teesi edasi kunni üles tuletorni juurde mäe kalda peale. Siin istus ta lahkes õhus kaua ühe kalju rahnatu peal ja silmitses kaugelle üle linna ja mere lahe, nagu ootaks kaugusest uut jõudu ja rammu ja mõdistust, millega isa poolt oodatawa tormi ja tuule wastu panna ja oma laewukest igatsewa rannale wiia. Siit sammus ta tüki aja istumise peale sügawates mõtetes kodu poole.

Kuna Paul oma politika-tempu Gallertitel tegi, oli Oskar Baller, kes oma kantsleisise oma südame tungimist ei jõudnud jäedawalt suruda, nõuu wõtnud, üht tähtjat wõderuskäiki Lille majasse teha. Tema polnud Gallertite ballist weel mitte kindlaid kõneldusi kuulnud, sest et Tiina Kallas weel mitte sealt kodu tagasi polnud tulnud; teda oli seal weel kinni peetud, et kõik korda aitataks seada, ja sellepärast oli ta ka seal ööd maganud. Kuna nüüd Baller Radrintali poole läks, näitawad talle suured plaanid peas olevat; tema elaw nägu oli kahwatunud, kui enne ja tema rutuline käik tunnistab palawiku sarnast kartust. Enne kui ta Lille läwest üle astus, jäi ta trepile seisatama ja pühkis higi otsa eest, mis talle nagu pärlid wälja paisusiwad. Mias, kus terve perekond ühe pärna alla kokku oli kogunud, ootas teda üks filmapilt, mis tema rahutumast meelt kauniste lahutas ja julgustas. Teda wõeti lahkestest wastu ja lapsed jooksiwad ning mängisiwad tema ümber, nagu sipelgad. Pärast lühikest kõnet härra ja proua Lillega tundis ta ennast nagu kodus. Wana Lille läks warsti oma toimetustesse ära, Baller jäi naisterahwa ja lastega aeda. „Kas oli Teil Gallerti ballil lõbus ja rõõmus öö?“ küsis ta wiimaks Amalielt. — „Wäga!“ wastas noor neiu. „Aga, ütlege, miks Teie ei tulnud? Mina silmitsesin Teie järele seal asjata.“ — „Mull polnud wõimalik tulla,“ wastas Baller punastades. — Ta poleks Amaliele küll mitte kartnud, tõtt ütelda, aga proua Lille ja laste ees ei kannud tema isiarbastus omete mitte, ennast alandada ja ütelda, et teda polnudgi kutsutud ja et proua Gallerti ukhus teda lootust

tühjaks tegi. Tema ldi filmad maha ja käis sõnata edasi tagasi. Tema kahe pooline vastus ei petnud noort neiu mitte, ta filmitjes teda kõrwalt ja märkas nüüd selgeste seda põhjust, miks ta ballist ära oli jäenud, ehk küll Klaara teda nimelt oli lubanud kutsuda. Nii pea aga, kui neiu märkas, et noorelmehel talle wist iseäralikku midagi ütelda oli ja teda seks ei julgenud ema ees paluda, näitas ta Ballerille käega ja ütles: „Tulge minu weranda kambriisse, mull on Teile uusi nootisi näidata!“ — Nii pea, kui nad üksi oliwad, waatas ta nooremehele filmadesse ja ütles: „Teil on mulle wistift midagi ütelda?“ — „Jah“ — sofistatas ta. Siis läks ta paar korda edasi tagasi ja hakkas uueste rääkima: „Ma ei tea, kas Te' weel seda juttu mälestate, mis meil kahe nädala eest siin oli. . . Teie rääkisite seekord Tallinnast äraminekust, ja tahtsite kuhugi kooli ehk perekonnasse koolitajaks minna, ja olete mulle ka lubanud, et Te' ilma minu käest nõuu küsimata mitte üht tähtjamat muudatust ette ei saa wõtma. Kas on Teil ikka weel nõuu, Tallinnast ära reisida?“ — „Mina ei tea isegi, wastas neiu punastates, „ma pian aga otsukohe ütlemä, et ma mitte enam palju ära reisimise peale pole mõtelnud. Kas olete wast juhtumise kaupa kusgil mõnd sündsät kohta mulle kuulnud?“

„Ei! aga paari nädala eest tagasi olen ma ise üht suurt nõuu ette wõtnud; minu seisuford on kindel, minu palk saab tõstetud ja ma mõtlen, abielusse heita.“ — Tema kõne jäi Amalie imestawa pilkude ees kinni. . . „See on Teil liig häfiline teatus,“ rääkis ta edasi, „ja Teil on õigus — minu kõhna nägu ja liht seisus wõib ehk küll minu mõtteid, mis Teile awalban, imelised näidata olewat! Aga — ette juba ütlen ära, et, kui minust praegu räägime, siis jäegu Tiina Kallas, kelle eest Teie mind weel hiljute minu wainu ja hinge peale halastamatalt rõhusite, rääkimata. See tüdruk ei wõi uial minu wääriliseks kaasaks saada. Aga teised paremad neiuud Tallinnas, kes üht noortmeest ainult wälise kaju järele arwutawad, pole mulle mõttesse tulnudgi. Nende seas ei tahta mina ka oma kaasat otsidagi. Kaasa, kellest mina mõtlen, piaks wähem pealiskaudne olema; tema tarf piik minu

näuta koorest läbi tungima, et ta neid omadusi minus wdib üles leida, mis tõsise, kindla mehe sees elavad. Mina olen auustud ja edasi püüdja, mull on wdimu küllalt, et kõrgema ameti ja koha poole püüda wdin, ja mull on seks tarwilikku tahtmise wdimu, et seda kätte saan. See on selle õnne pant, mis mina oma tulewase kaasale pakkuda wdin." — Mida kauemine ta rääkis, seda suuremaks läksiwad Amalie filmad. Neiu tuetas klaweri najale ja arwas Balleri warjatud mõtteid tema sõnadest ära mõistwat, aga tema imestawates filmades paistis niihästi üks rahuta mure, kui ka tasane kahetsus. Baller läks maha hoitud filmil edasi tagasi ja rääkis siis jälle: „See mõistlik, sügawalle nägija naisterahwas — pehme südamega ja tugewa, targa waimuga, on aga olemas! Üks õnnelik juhtumine on mind tema ligidalle wiinud ja temale arwan mina nüid oma südant..." — Tema jäi Amalie ette seisma ja silmitses talle kindlalt otsa. — „Kas saaksite mind omaks meheks wdтта häbenema, preili Amalie?" — Seeord oli ta nii selgeste rääkinud, ja neiu pidi talle wastama.

„Mina!" hüidis Amalie ehmatates.

„Kas piaksin ennast petnud olema?" rääkis Baller pisut kibedalt edasi. „Kas pole Teie mind, ehk ma küll ilust ega uhkusest ega sirgujest kiidelda ei wdi, ifka südamelikult lahkestest wastu wdtnud? Kas pole Teie mitte mulle oma mõtteid ja murefi, küll sõnas, küll muusikas, mis kõiki tundjaid ühendab, teada usaldanud, nagu ühe sõbrale?"

„Jah — nagu muusika tundjalle ja mitme minu igawa tummi peletajale sõbrale, kui tahate, jah. Mina ei ole mitte inimeste põlgaja."

„Kas mitte siis — kui mehele, kes Teie kaaslane ja saatja wdiks olla kõigeks eluks?"

„Kõigeks minu eluks?" hüidis Amalie. „Oi! Selle peale pole ma mitte mõtelnud!"

Baller hammustas iseeneselle uuledesse. „Aga" — algas ta jälle juba pisut terawamalt — „kas pole Teie ka siis iialgi järele mõtelnud, et wähemalt minu mõtted ifka selle kõrgema eesmärgi juurde tõuñwad, kui Teie mind omete iseäraliku lahkusoga wastu wdtsite? Kui Teie nii wäga sõbrali-

kult minuga rääkivate, kui meie ühes koos laulsime, ühes koos muusika imetähe tundsiime, kui klaveri peal Bethoweni, Abti, Kollini ja suuremate ja pisemate muusika meistrite sünnitust oma waimu ja tundmuste ette tõime, kus juures Teie mull kätt surusite — kas pole Teie iial selle peale mõelnud, et see sõbralik, usaldaw koosolemine minu südames lootust saab kinnitama, igaweste kinnitama — jah, mulle koguni üht digust andma?”

„Digust?” wastas neiu elawalt. „Teie olete imelikult ekshinud, mu härra — mina ei armasta Teid mitte! . . . Kas Teie siis seda ei tea, et sõbraliku, lahke ja ka usaldawagi koosoleku ja armastuse wahel omete üks suur wahje on?”

Sõnalausumata jäi Baller neiu ette seisma ja wahtis temale suuril filmil ja pahal ehmatusel otša. — Neiu aga kartis nüüd, et ta isegi liig walju oli olnud ja rääkis tasafelt edasi: „Kui minu ettewaatamata olek ja minu usaldaw lahkus Teid selle mõttele on saatnud, seda armastuseks pidada, mis aga sõbralik seltsimine oli, siis kahetsen ma seda kõigest südamest ja palun mulle andeks anda.” — Neiu süda oli tõeste täis kaastundmist ja pisarad läikisiwad tema filmis. — Aga Balleril oli praegusel pilgul liig iseenesega tegemist, tema isearmastus oli liig sügawaste haawatud, kui et ta noore tütarlapse diglast, tõsist healt ja sõnu oleks mõista wõinud. — „Mina pole ennast mitte nii wäga petnud, nagu Teie ütlete,” hüidis ta kõwema healega, „waid wiimse kahe nädala sees on midagi juhtunud, mis Teie südant on ümber muutnud ja Teie mõttele ühe teise eesmärgi annud. Mull pole tarwis kaugelt otšida, et Teie saladust leian!”

„Teie lähete üle piiri ja hakkate mind haawama,” wastas neiu pahaselt. „Mina ei mõista Teid, ega taha midagi enam kuulda!” — Neiu pööris ennast ukse poole, aga kirjutaja Baller astus talle tee peale ette. — „Teie saate mind siisgi kuulma,” wastas ta tuliselt ja heitis wihasi pillust neiu peale. „Mina pole mitte nii kergeste nina pidi wedada ja olen küll märganud, et Teile v. Si—ldi nimi paremine passib, kui Balleri; aga, kui mina ennast omas püüdmisses ja armastuses petnud olen, siis waadake ka Teie ette, et Te' mitte oma

arvamistes petetud ei saa. See tore, ilus Paul saab Teid rahwa jutu-alla ja teutusse saatma — see on kõik, mis seda sugu inimesed teha mõistavad!”

„Teie lähete häbemataks!” hüüdis Amalie. Häkine wiha täitis teda; tema uuled kahwatasiwad, tema filmad wälkusiwad tuld. Ta polnud ühest wiisakast noorest mehest sarnast ootnud. Ta wõttis kübara, mis Baller lauakese peale oli pannud, wiskas talle selle kätte ja tegi, kuna see suur „Saksamaa-sugust” kantselist põlgawal pilgul tagasi taganes, wälja uulitsa poole uffe laiale lahti ja ütles wärisewal healel: „Jäege teriwets!” ja kui ehmatanud Baller liikumata seisma jäi, ütles neiu uueste, jalga wihaga maha pörutates: „Minge! Minge!”

Baller kargas wihaga majast ja aiateest wälja tee peale ja olets peaaegu ka weel oma armu-wastase, Paul v. Si—ldi peale jooksnud, kes Gallertitelt tulles just üle tee sammus. Kirjutaja-saksa wiha sai just sellega õige puhku aetud, ja ta heitis teisele nii tigidalt filmi, et see pill Paulil niisamasugust rahutust sünnitas, nagu latsuja madu pilgust räägitakse...

Wihma hakkas sadama... Baller wõttis kübara peast ja lastis ühe iseäralise ihtamisega jahutawaid taewa-piiskasi oma põlewa otsaesise peale sadada. Ta läks longus kodu, astus oma kitsa, poisimehe kambrisse, tuetas käed laua peale ja wõis nüüd oma wiha ja wihkamisega täidetud mõtetelle teemata teed jätta. Tema haiglased paled ja kulnud ja uuled läksiwad imelikult wingu, ja ta mässas sõrmedega nagu tangidega oma musta juuste sees. Mõnda siis oli sellel õnnetumal nädalal kaks walusat hoopii siin Baltia linnas, kus kallist Saksasugust enam sugugi ei nähtud hoolitawat, tema peale tulnud: Gallerti proua juurde ei saanud teda üialgi kutsutud ja Amalie Lille, Gesti-Saksasugust segatud neiu, oli tema kosjad tagasi lükanud! „On see weel aeg ja on see weel elu! Enne oli omete lugu teistte: kes Saksamaalt siia ilmus, sai aasta kümnete jooksul ikka ülemiste treppidesse — kui mitme kingsepa ja kirjaladuja pojad ei saanud siin baroniks, opmannide ja metsawahtide lastest ära räägigi! Mina aga — mina pian koguni paremast Tallinna feltskonnastgi eemalle jääma, mina, Oskar Baller, puhtast Saksa sugust — paljalt kantselist

ja — seks jäengi — noh... pian jälle uueste otfast algama.“ — Aga ta tundis ennast omete täieste argnewat. Seda enam mäsfas temas aga wiha ja pahur meel, ja nagu wastukoostmiseks tema meeleshärmile woolas wäljas wihma kohinal puude lehtedesse ja ladises kui ua warrest katukse remmidesse ja akna alla maha. Rest tema segasi, kibedaid mõtteid ja kujukusi tõusis jälle uueste, nagu kadunud paradiisi kuju, Amalie kollaste juustega, nõiduw pilt tema waimu ette, ja neiu kõrwal, wõidu-rõemus, härra v. Si—ldi nägu. Tema wiha läks kahewõrra kangemaks. „Ohoh! ma tahan weel tasuda! ma tahan tasuda!“ hüidis ta ja ldi rusikaga wastu lauda.

Üks kerge kahin sundis teda ümber pöörma; ta nägi Tiina Kallast ukse peal enese ees seiswat. Sõmbleja neiu tuli praegu Gallertitelt tagasi, ja et tall süda põles, kõik üles rääkida, mis ta oma endise peigmehele meelesparanduseks ütelda arwas tarwis olewat, see andis talle julgust, Balleri lahti jäetud ukse peale astuda ja sammukest kambrisfegi teha. Kui neiu Balleri hüidmist kuulis, arwas ta kohe, et see juba mõnda iseäralist asja balli pealt kuulis ja ütles naljatates, aga kaastundlikult: „Noh, mu kallis Oskar, kas mull polnud õigus kui Teie ütlesin, et Teie kõrglaste neiuodega tegemist ei pia tegema ega neid usaldama. Teie teate wist küll isegi juba, mis ballil sündis?“

„Mis? mis seal siis sündis?“ karjus Baller ja filmitses wihaselt neiu otsa.

„Oh oh? Teie ei tea siis weel midagi!... Kõik linn räägib sellest... Preili Lille ja härra v. Si—ld pole kõigelt õhtul teine teisest lahkunud, ja mina nägin oma enese filmadega, kuidas nad õrnaste üks teise kätt surusiwad.“ — Tiina seletas nüid juhtumist biljardikambris ja pani weel omalt poolt tubliste juurde, kus arwas; — „igamees märkas, nagu minagi,“ ütles ta, „ja mina tean selgeste, et Gallerti-preili mehele minemine ka sellesama asja pärast wette on kukkunud... Need inimesed on Teid aga seks tartwitanud, Oskar, et mõlemate armastajate mängu maailma ees warjata.“ — Baller hammustas uuledesse. Tema tigidad filmad wälkusiwad.

— „Aga — kannatage,“ rääkis Tiina edasi, „wana major Li—ld ei lase enesega naljatada ja saab ilusa kära tegema, kui seda uudist kuuleb. Ilusal Lillepreilil pole veel oma eesmärk käes.“

„Kas arwate, et major Li—ld pojale tõeste keelda võib, seda neiu tädita, kelle kätte ta nüüd nagu narr lõnga on läinud, kuna Saksa-neiu si igi sõrme kohta kümme tükki tall walida oleks olnud?“

„Noh — Saksa, ehk Sandi — see on nüüdsel põlwele sagedaste juba üks puhas. Tätte üleüldse, kulla Oskar, oma Saksa sõnad- ja sugu sellesama astme peale, mis me' keegi oleme ja olge kui mees, kes oma suguste inimestega ümber käib ja neid auustab, siis leiate auustamist ka wastu. Seal, kuhu Teie kippusite, võidi Teid küll sallida — aga pitemalt midagi, ja pärast...“

„Olgu mis tahte! Mina tahan omete tasuda ja asja vähemalt nii kaugelle saata, et edew Lille-preili v. Li—ldi ei saa!“

„Minul on kindel arwanine, et Teie nii kaugelle asja võidite ajada... ja kui Teie minu nõuu kuulete... Waadake, Oskar, mina olen leplik, ma ei kannu Teile wiha järele, teeme rahu!“ — Neiu, kes unesgi seda ei teadnud, kuidas Amalie Lille tema eest oli rääkinud, kandis selle peale wiha, et Baller temast taganes — ta sirutas nooremehel oma käe, kes neiu otsa küsides filmitses. Tiina aga ütles: „Olgem jälle sõbrad. Teie olete ju oma eksituste eest libedat tunda saanud. Ma saan Teile abiks olema, et tasuda võidite.“

Rui Paul kodu tuli, kuulis ta Leenalt, et isa olla W. mõisasse oma wana sõbrale wõerfiks läinud. See sõber, wana poiss, v. D., elas umbes 14 wersta Tallinnast, ilusas W. mõisas, kus majapidamises nõndanimetatud „eeskujuline wirtschaft“ oli sisse seatud, nüüdsasti karja kui põllupidamises ja nimelt piimatallituses. Seda kõik armastas ka wana major v. Li—ld, kes ise mitte küll põllumees ei olnud, aga omete oma sõbra majapidamisest ja põllulistest katsetest nii suurt lugu pidas, et ta sagedaste terwed nädalad seal wiitis ja kõigis asjus isegi wahel käsi külge pani. Ta ütles sagedaste:

„Boleks ma mitte noorel põlvel waesuse pärast kroonut teemina pidanud minema, siis oleksin wistist nüid tublim põllumees, kui sõamees.“ Kes teab ehk oli see ka tõsi. Nii palju oli selge, et wana major nüid, kus ta Pauli tudeerimise ja kaswatamise aja arwas mööda olewat läinud, korraga ka salaste iseeneses nõuu oli wõtnud, omast pojast põllumeest teha, ja seks üht mõisat osta; aga rutuline poja tanu alla panemine oli nüid hädasunnil korraga risti ette tulnud. Sellele ei saanud parata. Wanamehel oli aga nõuu, poja õpetust põllutöös ise nii pea kätte wõtta, kui see aga naisemeheks oli saanud ja enam libedat teed talle tarta polnud. „Tuleb aeg, tuleb nõuu,“ ütles wana major, kui kodust wälja sõitis . . . — Kui Paul tema ära minekust kuulis, tundis ta ennast palju kergema. Gallertitega kõhjate lõpetus ja tüli oli tema julguse lõpetanud, ja ta oli ühegi nõadalase aja pikenduse pärast õnnelik; pikka mööda järele mõteldes lootis ta isa wihale wast kuidagi wiisi paremine wastu panna. Nii pea kui ta sõõnub oli, läks ta Amalie juurde, keda ta aina üksi weranda lambris tseihendamis leidis . . . Neiu surus sõnalausumata Pauli kätt — ta oli Oskar Balleri ära saatmise peale weel rahutu. — „Mina läksin kõhe Gallertitele,“ hakkas Paul oma juttu, „ja olen seal rääkinud ja teinud, nagu ma pidin. Nüid on asi täitsa selge ja mina ei tõsta enam iial jalga senna majasse. Minu süda on waba, Amalie, ja täieste Teie pärast.“ — Neiu pani ühe sõrme oma uulede peale: „Pssst!“ tegi ta naeratates — „ja mis olete oma isale ütelnud?“

„Ei weel midagi,“ wastas Paul natuke häbelikult, „tema on täna hommiku wara juba W—sse läinud; aga nii pea kui ta tagasi tuleb, saan talle kõi teatama.“ — Silmapilguks jäiwad mõlemad wait, ja üks kerge pilwekene lähitas noorel neiu näu peal. „Mulle näitse,“ rääkis ta siis, „nagu oleksite Teie lõpetasft alganud; kõige esite oleksite majori härra v. Si—ldiga rääkima pidanud.“

„Urge andke mulle süid,“ ütles Paul nii paluwalt, et neiu midagi enam ei wõinud kaebada. „Gallertil elmine on mind isegi rahutumaks küllalt teinud . . . Mängige

mulle pisut Mozartist, siis saab minu meel jälle lahkemaks ja julgemaks!" — Neiu istus klaweri ette ja hakkas üht sonati mängima. Paul istus tema kõrvale ja maitstes täielisul õnne, et Amaliet õhtu õhust wilkuvate kümlate walgusel silmitseda wõis . . . Wihma kahises wäljas aia puude lehtede peale, nagu healitseta sügawatundelistele, waigistawatele toonidelle klaweril kaasa . . . Minult see nurg kambri, kus noored inimesed istusiwad, oli walgustatud; muu osa laias piklas kambri oli salabusliku widewikusse warjatud — see teginende usaldusrikast, südamelikku üksi-olemist weel armsamaks. Nõnda saatsiwad nad kaks ilusat tundi mööda, peaaegu sõnata. Nad kuulsiwad laulu, mis noor armastus nende südames sünnitas, ja see nõiduw, külge tõmbaw laul sulas nii wäga armsaste Mozarti magusa, hella muusikaga kõrku, et sellest kõigest küll sai, kõik ilma unustada. See armastus, mis Paulile nii imelikul lihtjusel ja otsekohesusel ilmus, täitis teda ikka suurema ja suurema rõõmuliku õnnetundmisega. Teda oli nii kaua kõigist õrnustest eemal hoitud, ta oli nii kaua salajamate südame tundmuste ja ihtamise kutsetest eemal seisnud! Nüüd oli armastuse ihtamine teda täieste wõitnud ja hoidis olu ja waimu oma wäe all . . . Amalie aga tundis selles noores mehes üht kõrge mat olu, kui teistest mõisnitu sugu noortest meestest wõis oota. Paul oli oma seisuse ja kaswatuse kõrwal, nii ühe pooline kui wiimne ka oli, üht õrna, ja hariduse tunnistasawat tundmust awaldanud. Sellest see ka tuli, et Amalie nii pea kui ta temaga esimest kord oli rääkinud, teda armastama hakkas, nii kuidas üks wahwa, julge ja ise oma jala peal olew waimuoluline neiu iial wõib, puhtast, palawast südamest . . . Kahetsa päewa maitseiwad nad segamata õnne. Muu ilma oliwad nad unustanud, ja lähtwitasiwad kõrgel üle selle! Armastuse õnne täidetusel aga oliwad nad liig ettewaatamata, mis iseenesest süita oli, mida aga naaberid ja ümberkaudne linnaline tuttawate kogu andeks ei anna. Nemad läksiwad ja käiswad kahe noorukese, Willi ja Tooni saatusel, Kadrintalilt läbi, wälja, Ülemiste mäele ja tuletorni poole lagedalle, ning kõndisiwad uhtetes kallastikkudes, kus Amalie joonitas ja oliwärwidega ilusaid kohtasi pildiks

maalis, kuna Paul talle jälle kirjandusest mõnda ilusat tükki ehk lugu ette luges. Proua Lille, kes oma tüdrikut waimus juba härra v. Si—Idiga paari nägi pandud, ei teelanud neid kardetawaid käikusi ta milgi wiisil. — Tema polnud Amaliet iialgi kartlikult wahtinud, ja lootus tütre kõrgema seisusele mehele saamise kohta meelitas tema uhkust ja auuahnust nii, et tall mõttesegi ei tulnud, wahtija ja warjaja ametit oma peale wõtta. Palju enam kaawatask ta eneses ikka suuremaid lootusi ja ehitask luule-mõttes kõige ilusamaid õhu-losfiisi. Ta oli peaaegu nii kaugel, et oma sedagi wähest mõdistust, mis tall üleüldse oli, täieste kautask, ja ei kartnud sugugi, naabritele ja kõigile, kellega läbi käis, tähendamast, et aeg mitte enam kaugel polla, kus Amalie enast v. Si—Idi prouaks wõib nimetada. Nooreinimeste ettewaatamata ja proua Lille mõtlemata kõned saidwad teiste inimeste ja naabrite suus ühel sarnasel õrnal wiisil ilustatud ja ülendatud, nagu see kallil inimese sugul ikka kombets on. Juba mõne päewa pärast polnud kedagi tuttatwat perekonda ja maja, kus Pauli ja Amalie armulugust poleks räägitud. See uudis käis nüüd kõiges Tallinnas majast majasse, kus iial keegi räägitawaid aga tundis, ta lagunes pitgu kitsaid uulitsaid ülewal ja all linnas laiali, ja oowas sealt mööda aiasi ja saltusi jälle mere äärde kunni Kadrientalisse tagasi, kus ta just päewalikuks uudiseks sai, kull uhketes majades, kull weikestes urtsikutes ja pesuköökidest. Ainult aga armastajad ise ei aimanud neist juttudest midagi. Armastajad elawad ühes teises ilmas; nende iskamistest ja palawustest oowab üks leel wälja, mis neid teistele näitab, aga teistest eemal hoiab. Nad on nagu üks wefilindude, wefpääsuleste sugu, kes ainult kohisewa kostede keskel wiibiwad ehk tormi hoos mängiwad, kus neid kull näha kse, aga kuhu nad ise muust ilmast midagi ei kuule. Amalie ja Paul ärkasiwad alles siis oma õnne-joowastusest, kui major v. Si—Idi tagasi tulemine ette teatati. — „Minu isa tuleb homme enne lõunat tagasi,“ ütles ühel päewal Paul, „mina tahan temaga kohe rääkida.“

„Mina saan ainult Teie peale mõtlema, kuna Teid kuu-

lamise alla heidetakse," vastas Amalie; tema tahtis naerata, aga tema hing wärises selles mõttes, et nüüd täieste tema elu saatus, õnn ja õnnetus kardetawa gardimajori käes on. „Teie tulete siis õhtuks meile ja räägite mulle kõik...“

Härra v. Li—ld lastis teisel hommikul W—i mõisas oma wõigi sadulasse panna ja sõitis rõdemfalt mööda kena meretallast kodu poole. Wana major oli wäga rahul. Wili oli heaste kaswanud. Kuhi kuhja kõrwal seisis wäljal. „Tänawu saawad aidad ja salwed täis.“ Põllupidamine näitas talle kõigist elututsetest kõige parem, sündsam ja loomulikum olewat. Uueste kõwenes wanamehel nõuu, et tema poeg ainult põlluperemeheks piab saama õpetatud. „Enne aga tanu alla!“ mõtles ta. Kadrintali ligi jõudes ja liiwast mere äärt mööda tasakeste edasi ratsutates, mõtles ta rahulikult järele, et Pauli ja preili Gallerti wahel armastus wistist juba oma soowitawa küpsusse on jõudnud ja wõttis nõuks, pulme juba Augusti lõpul pidada. Nii pea, kui ta wõigi Juhani kätte oli annud, astus ta kõõki, kus talle Leena tats kirja andis, mis eilene post oli toonud. Esimene kiri oli üks wäga lühikene ja selge epistel proua Gallerti poolt. Klaara ema teatas wana gardimajorille kuiwal sõnal, et ta oma sõna temale tagasi annab ja seda abielu ühendust ei nõua, mida tema tütar ega ka Paul kumbgi ei soowi. — Teine kiri oli tundmata käest, ilma allkirjata. Ta oli nii: „Sõbrad, kes head soowiwad, näewad omaks kohusseks, majori härra v. Li—ldile tema poja sagedaid wõderuskäikisi preili Lilla juurde teatada, kes selle läbi ju naabrite ja kõige linna rahwa suus paha kõne alla saab. Teada on, et noored rüütli-sugu mehed nüüdsel ajal hea meelega armastawad, noorte kaasawarata, aga armsa näuliste, neuudega oma mängu mängida... Aga need on printsi-mängud, mis ainult nendele meele heaks on, kes neid mängiwad. Kui majori härra v. Li—ld mitte pimestatud pole, saab ta üht sarnast wastastikulist läbikäimist lõpetama, millest terve linn imestab ja mis üht kurba tunnistust praeguse noore-inimeste eluwiijast näeb, keda omete wagaduses on kaswatatud.“ — Wana gardimajori juust kostis sajatus, mis kõõgi wärifema pani. —

„Kus on minu poeg!?” karjus ta. Paul aga oli pärast pruukosti kadunud ja Leena arvas, et ta „armulise härrale” vastu läks. . . . Ilma pikemalt oma sõnarikka, wanaldase tuaneitfi seletusi tähele panemata, tormas gardi major nii-
sama, kuida ta oli tulnud, õpetaja S—ni juurde. Wainne
soe Augusti päew oli käes. Wanamees leidis õpetaja tema
aias pärnade all, kus ta pühalikult, tasakeste edasi tagasi
astus ja üht praegu saadud „Gartenlaube” lehte luges, mis
ta teistele hea meelega ära keelis ja selle asemel „Dahmeimi”
soomitas — igal rahwal omad uurijad kirjaniidud, keda ise
küll heameelega luetaks, kui teisi inimest ei oleks, kes ka lue-
wad ja neid igatseswad.

„Kas Teie teate, mis sündinud on?” küsis gardi major
v. Si—ld pärast lühikest teretust.

Õpetaja S—n silmitses üle raamatu v. Si—ldi wihasi
wätkuwaid silmi, terawat kullinina ja korratuks läinud rii-
deid ja küsis: „Kas Kadrintalis tuli lahti on?”

„Pagan wõtku! Nagu mina sellest hooliksin! . . . Pauli
naisewõtmisest ei saa midagi!”

Waimulik mees pühtis omad prillid suure hoolega puh-
taks. — „See pole weel mitte üffi!” rääkis wihasi gardi-
major edasi. „Minu poeg on ennast Lilledest, kes teda senna
on petnud, pöörasjeks teha lastnud, on rumalal wiisil Lille
tütre juures, kes üks fergemeelne inimene on, narriks saa-
nud . . .” — Õpetaja pühtis tasakeste nimetuse sõrmega oma
käitse pealt tolmu. — „Jah” ütles ta — „mina olen ka
sellest pahandawast asjast hõngu saanud ja on mull nõuu,
tõsiselt proua Lillega rääkida; aga selles piab ettewaatlikult
ja mõislikult toimetatud saama, et kõi wäline ja awalik
müra sünnitamata jäeb.” — „Paganalle mingi kõi ette-
waatus ja kahklus!” pahandas v. Si—ld. „Kas piab siis
weel nii arglikult ja wiiwitates ette astutama, kui tarwis
on, kaht hullustajat, kes perekondades segadust ja meele walla-
tust sünnitawad, wastutamise alla wõtta? . . . Kuhu
lõpeb seejuguine lugu! . . . Oh, miks ei ela meie mitte enam
wanal heal ajal, kunas salaja wangistuse käsuga sõnakuul-
mata poegi torni pisteti ja fergemeeljed tüdrukud kloostritesse

warjule saadeti!... Aga mina saan veel ennast ja omaiseid selle kurja aja eest warjama — ma saan jalamaid ise senna minema ja meeletuma naisterahwastelle pead pesema...“

„Taewa helbus!“ hüidis õpetaja, „ärge sünnitage omete mingit suuremat kära, kallid, auustatud sõber!... Amalie on minu ristitütar; laske mind asja otsale juhtida ja seda noort neiu kohusse tundmisele tagasi wiia... Ma luban Teile, et veel täna nende naisterahwaste juurde lähen.“

Wana major v. Li—ld nikutas rahulikumalt pead. Polnudgi temale mitte wastu meelt, et waimulik mees selle sammu oma peale wõttis. „Mull pole selle wastu ka midagi,“ ütles ta. „Teie saate wiidata rääkima ja see saabgi palju rohkem head sünnitama... Ütelge neile inimestele selgeste, et ma neile keelan, minu poega wastu wõtta, ja et nemad, kui minu poeg siiski veel senna minema saaks, talle nina ees ukse kinni piawad panema... Pealegi tahän ka ise poissi ette wõtta ja temale laulu laulda, millest ta küll saab!“

Gardimajor v. Li—ld jättis õhinal õpetaja Sumalaga ja läks kodu. Seal sammus ta oma kambriisse ja lästis, et ilma tema kutsumata keegi teda tülitama ei tohi tulla; siin, teise korra peal, wastu oma kui ka jault wastu inspektor Lille maja aeda, tahtis ta oma wiha pillkamisi jahtuda laske, kõige enam aga karistuse-jutlust wälja mõelda, mida ta süidlaste kaela tahtis puistata. Ta astus mõtetes afna ette. Ülen, nagu ju tähendasime, oli wastu aiasi; härra v. Li—ld filmas naabri-aias noore pärnade all tee peal üht noort neiu tema kahelkateistkümnne aastases täies ilus... Enne polnud v. Li—ld iial palju naabri aiast ega sealsest elust hoolinud. Seal polnud ju tema seisuse rahwas. Täna aga — kes teab kas pahast meelest, wõi uudishimust — filmitse ta senna. Kollastest, lahtiselt õlade peale alla rippuwatest juustest tundis ta preili Lille. „See siis ongi see kardetaw inimeseloom, kes Pauli meeled ja mõtted on seganud“, mõtles ta iseeneses. Amalie läks aia tee peal edasi tagasi, wahel kummardas ta pead, et ühest roosist hõngu tõmmata, wahel kummardas ta ennast maha, mõnd muru lille-

fest noppima... Wihaft hoolimata wõttis omete selle ilubuse, tenabuse ja armsa oleku nähtus nagu nõiduse wägi wana hõrra peale wõimust. Tema silmitses neiu tubli, tena, sirget kaju, wirta liikumist ja lahtet rõemu; ta nägi, kuidas ta ennast korruga ümber pööris ja oma isale, hõrra Lillele, wastu jooksis, kes, ühest raamatust lugebes, mööda aia teed ka seie poole tuli. Kiirel nalja tembul tõmbas korruga Amalie oma isa käest raamatu ära, mis wana koolimehe mõtteid ja olemist kinni hoidis, et ta midagi nuud ei kuulnud, ega näinud. Siis pani neiu omad käed isa õlale ja andis talle hellal, õrnal, lapselikul armastusel suud, wõttis tema kae alt kinni ja läks lõbusal rõemul nõnda tema kõrwal edasi. Wahel näitas ta temale lillisi, mis ta noppis, wahel nõidus ta oma elawa lobisemisega wanamehe tõsise näu peale naeratuse. Isa ja tütar nähti üksteist wäga armastawat, juba sellest wiisist, kuidas nad teineteise wastu olidwad, wõis õrna ja südamelikku kottuhoidmist ära tunda... Need armastuse rikkad suuandmised, see armas kaasusaldus kutsusiwad wana majori v. Li—ldi suust ühe õhtamise. Tema polnud sedasarnast isalikku armastust oma lapse poolt mitte näinud, sest et ta algusest saabik enam kartust kui armastust oli külwanud. Ta ei jõudnud mitte salata, et ta selles asjas naabrit Lille pidi kaetsema, kuidas selle tütar teda ära mõetmata õrnuse ja armastusega õnnistanud... „Oh kui ma ühe armsa, õrnatundmustega ehitatud minija oleksin saanud, oma enese wälja walimise järele, kuidas oleksin mina teda hellitanud ja käte peal kannud!“... Seda tunde-rikast lapselikku armastust isa wastu nähes ärkasiwad kaua, kaua mööda läinud healed wana majori südames; aga v. Li—ld ei tahtnud ennast mitte pehmeteks teha laste, sellepärast pani ta ruttu akna kinni. Sellsamal pilgul aga astus ka Paul kambrisse, natuke kahwatanud, aga siiski sirgelt ja julgel sammul. — „Soo — sealt tuleb wiimaks ka mu hõrra poeg!“ hüidis wana major v. Li—ld, selle wiha uueste põlema süttis. „Ma olen juba ilusaid lugusi kuulnud, mis Sa kodu oled toimetanud!... Ole helde ja seleta mulle oma kombeid, mis Sa proua Gallerti wõi tema auus-

tamise wäärt tütre wastu üles näitafid, et seda sündmata lahutust, mida ma millgi wiisil ei olnud ootnud, põhjendafid."

"Ma tahtsin seda just ise Sulle teada anda ja kahetsen, et keegi seda ju enne mind on teinud," ütles Paul ja lõi silmad isa wiha pilgu ees maha. "Mina jätsin omad käigud Gallertille maha, sest et ma preili Klaarat ei armasta."

"Wõi nii! . . . Ja et Sinu süda mujale on kingitud — ahah! Tean ju ära kõik rumalused, mis Sa nüüd ette tunnatahad. Aga miks Sa lätsid siis, kui Sull pea sarnasi märatsemisi täis oli, Gallertille, sellest hoolimata, et Sa mind ühe auustamise wäärt perekonna juures seega üht naeruwäärt osa lastsid walida?"

"Anna andeks, isa — kui ma Sinu tahtmise ja kutsu-
mise järele proua Gallerti majasse tulin, oli minu süda weel waba. Nüüd aga arwan ma, et auustaste tegin, ja enmast sealt lahti ütlesin, nii pea kui üht teist armastasin."

"Sah, üht wõiduotsijat, kelle paeltsest Sa nagu warglik warblane oled rippuma jäenud! . . . Mis mõtted Sull siis nüüd ette on wõetud!"

"Preili Lillet kosida, nii pea, kui Sinult luba olen saanud."

"Kõikemat midagi! Aga kui mina keelan?"

"Siis saan ma ootama."

"Sina saad ootama! Mis?" hüidis wana major wihas.

"Wist küll, kunni 25 aastaseks saad ja seadusliku küsimust mulle ette wõid panna? . . . Aga kas ma siis und näen? Polegi siis ilmas enam usku ega perekonda ega auukartust? . . . Seda pakud Sina mulle! . . . Sina oled pea otjast lautanud, wõi on Sind uue aja kombete hukatus nii kihwtinud, et ta Sinult Su enese, Su hallipeaga isa, ja kõigi teiste auustamise riisus!"

Paul julges esimest kord oma isale täieste filmadesse waadata ja ütles kindla healega: "Mina ütlesin, ma saaksin ootama, isa, sest et ma tean Sind õiglase olewat . . . Kui Sina minu kannatust ja auupakkliku kindlat meelt näed, saad Sa ära tundma, et siin üks tõsine armastus on, ja Sa ei saa laht südant õnnetumaks tegema, kes oma armastuse kõrwal midagi muud rohkem ei söowi, kui et Sind armastada tohiksinwad."

„Juturaamatute kõnetiisid, — need sõnad kõik! Si, Sina ei saa minu kannatust mitte nii kardetawa kaalu peale panema, ja lootma, et selleks meeletuks abieluks minu luba saaksid. Kui Sulle Su uueaja meelesegaduses minu mõtled ja tiisid enam selle auustamise wäärt ei näita olemat, mis meie seisus nõuab; kui Sina juba nii kaugelle oma sugukonna auufõrgusest oled kõigi- ilma-dõnnelbajate liiki astunud; kui Sull südame tunnistus oma seisuse ära salgamiseks selle naisewõtmise mõttes mingit waetwa ei tee, siis saad Sina jalamaid minu majast ära minema! Mina saan Sulle Sinu päranduse osa wälja maksma ja Sina wõid kaugel minust elada, nagu ära kadunud poeg. . .“ — Kest seda pühalikku kõnet jäi wana major seisma. Loomulik igapäewase elu tingimine ja rüütlilik auutundmine, ühes nendega aga ka targem järele mõtlemine saidwad tema suuremeeliku kannatuse üle, mis ta praegu pidi hakkama üles näitama, täielikku wõimust. Ta kartis, et ta sõnast kiini saab wõdetud ja pojale wõimuse kätte annab, täiste oma jala peale astuda, ilma isa tahtmisest hoolimata. Siis oleks pärast wana-mehe pidanud waranduse asjades pojale rehnungisi ja aru andma. Seda alandust ei tahtnud ta iial enese peale tulla laske. — „Oh! mis ma räägin!“ hüidis ta. „Sedafarnast wõimust ma Sulle kätte ei annagi! Kui Sina aga seda kõige wiimast sammu siisgi piatsid astuma ja minult seda nõudma, siis saaksid Sa minu pühalikku wannet enese peale tõmbama!“

Paul kahtwatas ja pigistas uuled kõkku.

„Koh, seda ei ole meile kummalegi tarwis. . . Ma annan Sulle ühe kuu aega järele mõtlemiseks,“ ruttas wana rüütel ruttu liisama. „Et mina aga kära mitte ei armasta, wiad Sina oma järele mõtlemist mujal toimetama, kui Tallinnas“ . . . Ta tegi ruttu akna lahti ja hüidis wälja: „Juhhan, pane kaks halli weikeste trooska ettel!“ Siis pööris ta ennast jälle poja poole: „Juhhan saab Sind jalamaid meie sõbra v. D. juurde W. mõisasse sõitma. Sa saad mulle seda meelehead tegema ja mõned nädalad seal olema. Spi minu wahwa ja targa sõbra juures põllutööd tähele panema ja järele waatama, kui see Sulle wastumeelt pole — see

saab Sinu mõtteid natuke segadustest, mis Sull siin pähe on nõiutud, lahutama ja uuendama!“

Juba see mõtte, et ära tuleks sõita, ilma et Amaliet, kes teda votas, näha ja rääkida võis, sünnitas Paulis kõwa tahtmisi, vastu panna; tema filmad läikisivad pisaratest ja pahandus tikkus wägise uuledelle, aga tema polnud mitte asjata maast madalast isa karistuse ja kaawatuse all senni ajani olnud. Ta oli ainult seda õhku sisse hinganud, mis kõwa sõnakuulmise waimust ja kõnest lähtitas. Sõaliku silma ees oli tall võimata, oma südame sootwisi weel makswaks teha, weel wähem wanamehele tema omast kõhast hea tahtmisele vastu panna. — „Hea küll,“ ütles ta kummardates — „ma tahan sõna kuulda.“

„Mine ja walmista ennast reisile,“ wastas kõikumata rüütel, „poole tunni pärast sõidab ära?“

Ja tõeste wuras ta poole tunni pärast kahehobuse wanter Pauliga Marwa maanteed W. mõisa poole ära. Wähefe jutuline Juhan andis kena hallidelle tulist hoogu, nagu oleks tagaajajad kannul. Seda oli wist major v. Si—Id nõnda käskinud . . . Aga kui nad Kadrintalist mööda olitwad ja koduskoht puude warju jäi, hakkas Paul häkitselt — ohjadesse, pidas wantri kinni, kargas maha ja ütles sulaselle: „Sina sõidab W. poole edasi ja votad esimese kõrtsi ees. Mull on Tallinnas tegemist ja lähen natukeseks ajaks tagasi!“

„Pauli noorhärä,“ hüidis ehmatanud Juhan, „see ei tohi sündida! . . . Teie olete sellest süid, kui mind baron omast teenistusest ära ajab.“

„Minu isa ei saa midagi sellest teada, ja mina luban Sulle, et enne kest ööd Sulle järele tulen . . . Mine!“ hüidis Paul käskiwalt. — Siis pööris ta kannu pealt ümber ja peitis ennast puiestikusse ära, kuna isalik wanter kurwalt W. mõisa poole edasi sõitis . . .

Paulil oli ihaldus, Amaliet näha, temale võimalikult tänase päewa juhtumist teada anda ja kinnitada, et misgi asi tema südant ümber muuta ei wõi. Tema rändas Kadrintali kõrwalisemas kohas, tammistikus ja kallastikus nii kaua seie

ja fenna, kunni õhtu kätte tuli; kui widewil Kadrintali mäed ja oru oma hõlma oli wõtnud, waatas Paul tuletorni juurest Ülemiste mäelt oma armukesse maja poole alla, sammus uueste mööda tammistiku kõrwalist teed ja jõudis läbi metsa oma isaliku maja kõrwale, inspektor Lille aia taga. Üks tule walgus paistis alt atnast Amalie kambrist, see andis talle uut julgust; siis lipsas ta salajalt paksu ilupõesaste tagast üle aia. Beranda kambri, oma maalimise raamide kõrwal, ühe lambi lähedal, mille wäikne heledus neiu punasets nutetud filmi ja kurba nägu paistutas, istus Amalie, käed lähel pool juustes, küinarnutud laua peale tuetatud. Ta polnud mitte ühinda; proua Lille käis kambri edasi tagasi; tema elatwad liikumised ja pahandaw heal tunnistasiwad, et tema meelt mõni wäga wastu meelne sündmus rahutumaks tegi. „Kas sarnast hül-
lustust omete keegi wõiks mõtelda?“ hüidis ta wihas . . . „Sa seda kõit mulle weel õpetaja J—ni suu läbi ütelda laste! Nagu mina oma tütart mitte hoida ei mõistaks! Oh rumalaid inimesi ja seda wiletsat, alatumat Tallinna pesakonda!“ — Selle wahel ilmus Paul klaas ukse peale. Amalie kiljatses ootamata ehmatusest, kuna aga proua Lille wihas imestamine weel suuremaks kaswas. Kunstliku kõrgusega astus ta noore mehe ette, kes häbelikult ja kartlikult oma wabandamist koges, ja ütles: „Härra v. Si—ld! Kui Teie mind edespidi weel waatama tulete, siis olete nii helbed ja tulete nagu teisedgi inimesed maja eest uksest fisse; weel parem aga oleks — Teie teete mulle seda rõemu, et Te iialgi enam ei tule. Mull pole tõeste selle järel ihaldust, weel kõrd Teie isa poolest sõnumeid ja süi andmist kuulda, et mina Teid oma majasse olen atwate-
telenud . . . Mull on aga praegu hea meel, et Teile sellel juhtumise korral ütelda wõin, et Teie perekonnas küll liiaste iseenese kõrgeks pidamist elab. Rust on siis, tahaksin küsida, Teie isalik härra selle mõtte pärinud, et mina Teid enese lõnga olla tõmbanud? Hoitku ja wahtigu ta oma poega, mina saan oma tütart hoidma mõistma. Mina teelan Amaliele ära, Teid edespidi wastu wõtta.“ — Kui Paul asjata oli püidnud, seda kõne jõge pisut kinni pidada, tegi ta juba suu lahti, et wastata . . . Seal waatas talle Amalie nii wäga paluvalt

ja õrnalt otsa ja näitas talle käega, et ta ära läheks. Paul vastas selle käfule ühe palawa, ihatwa pilguga — ja — see oli kõik! Tema kummardas sõna lausumata ja astus trepist alla, kuna proua Lille tema taga klaas ukse pörisedes kinni löi . . . Oh armastus — küll on küll sadanded wiperused!

Nagu pea peale paugutatud uimane mees läks Paul aia teed mööda edasi. Tall polnud kofe wõimalik oma mõt- teid koguda, tundis aga tumedalt üht suurt õnnetust. Mia wärawalle jõudes tõmbas ta weel kord lillede ja rooside õhku oma ninasse, mis armastatud neiu lillepeenartes õitsesiwad; siis astus ta wärawast wälja ja sammus mere äärde Marwa maanteele. Siin istus ta weel kord ühe suure kivi peale ja silmitses kurwalt Tallinna tornisi, wana aegseid majasi oma kõrge kallastiku peal ja — armast Kadrintali, kuhu tall kõik maha jäi . . . Seal — seal kaugelt puude wahelt, Amalie aknast wilkus tulufene nagu kurb Jumalaga jätmise pilk lah- kuja poole . . . Pauli heal jäi kinni — tema filmad saiwad niiskeks ja kurb nutu heal kuulduis tema uulbelt. See oli tema esimene, suur walu. Selle ette arwamata õnnetuse kõr- wal näitasiwad temale tema kooli-aastate kurwastused, tema üksiku noorepõlwe mured nagu pisukesed nõela torkamised . . . Kell löi kümme. Tema tuletas Juhaniile antud lubadust meelde ja ruttas mere äärt mööda edasi. — Dõ toob ilmale ühe imeliku, iseäralise näu. Tuhanded asjad saawad salgus, wäljal ja liitwa peal kas teise suguse liikumise ehk tasasufega rahu . . . Tasane tuule õhk puhus mere poolt eme, kui Paul tagasi oli läinud, nüüd oli kõik waike, lehedgi ei lii- kunud puude ladwas, pühalikult lantas omad tiiwad kõige ilma peale, waike, selge, see Augusti õõ! Merigi läikis kuu walgel nagu üks kõige puhtam ja selgem taewa ja maa pee- gel! . . . Paulil ärkasiwad kurtwa, mureliku meelesse, mis tema südant täitis, tuhanded mälestused uueste, mis semmi ajani wiimaste nädalate rõõmsamate tundide läbi oliwad tähele panemata jäenud, ja tõstiwad nüüd oma heali. Temal tuli- wad nüüd ka kõige wähemadgi Amalie sõnad, tema liikumised, tema wainukas nägu ja tegumood meelde. Selle juures tuli

Paulil ette, nagu kuuleks ta waitsest ööst üht healitust, tema kadunud õnne prohveti kuulutust: „Ei iial, iial tule ma tagasi!“ Tema ruttas sammudega ja sai pea Suhaniile järele, kes kõrtsi ees seisis. „Kas Teie olete, Pauli noorhärä?“ hüidis talle teendri murelik heal wastu. „Ega omete majori härä Teid ei näinud? Ta saab mind küll kurjaste tõrelema — juba oleksin ammu tagasi pidanud olema!“ Nüüd läks sõit tuld ja tuhat tunni W. mõisani. Seal astus Paul tuapoisil abil ruttu wantrist ja lastis ennast ühe we-randa kambriise wiia, kus ta ka ennegi, kui siin wõderuseks käis, nagu oma kodus oli elanud ja heitis woodisse. Kõigel ööl ei tahtnud talle und silma tulla, ehk ta küll wäsinud oli. Koidu ajal uinus ta ja ärkas alles teisel hommikul kello kümne ajal, ilma et häkitselt aru oleks saanud, kus ta oli, raske tundmisega, nagu rõhuks üks kivi ta peale. Ta õerus filmi, tundis oma magadis kambrit W—s. ja märkas, mis ta südant kokku surus . . . Siin, wangi mõis-tetud, wõderus-paigal läksiwad tema esimesed teretused v. D—niga, kes teda rõdemuga wastu wõttis, pea mööda, aga mitte nii ruttu ei kadunud temal tunnid pärast. Sõtu eel ei jõudnud ta enam igatwusele ja rahutumale meelele wastu panna ja rändas kaks wersta läbi metsa Tallinna lahe äärde mererannale, et linna ja torni igatsetes silmitseda . . . Teisel päewal tehti sedasama . . . Juba enne lõunat rändas ta ühe metsasalgu äärde mere randa, mäe peale. Siin ro-nis ta ühe juure tamme otsa, pikksilm kaapas, et Tallinna ja Kadrintali üle lahe silmitseda, kus ta süda ja luule ees-tuju wiibis. Teisel pool lahte nägi ta pikafilmlaga selgeste nagu peegli peal iga ainust puukest Kadrintalis, iga ürja majade akna kardinatesgi. Ka oma isa ja Lille maja oli ta pea üles leidnud, ja wiimse pealt ei pöörnud ta oma filmi enam ära. Kell oli üksteistkümme. Lewi tornist kuulduš tasane kella helin; siis hüidis üks aurulaewa kell oma kaasa tulijaid reisijaid wiimast korda. Korraga ilmus Lille maja trepi peale üks walgetes riietes kogu. Nooremehel süda põksus waljuste, klaas wärises tema käes. Warsti ilmusiwad lapsed ja nende järele Markus Lille. Walge kogu

astus pikkamisi trepist alla, teised läksivad ta järgi, ja kõik kadusivad Kadrintali puiestikusse. Pauli nagu kõi noriku; aga tüli aja pärast nägi ta neid nelja kogu mere äärde maantee peale jälle wälja ilmuwat. See oli tõeste Amalie ja Markus weikese wenna ja dega. Lastel oliwad liblikate-wõrgud, Amaliel maalimise raam ja Markusel käsitool käes. Nad rändasivad edasi Narwa maanteed mööda ja pöörasivad sealt korraga paremale poole kõrgest kaldaist üles. Senna seadusivad Markus ja Amalie raami korrale, Amalie istus wälja-tooli peale. Nagu näha, oli ta eneselle ühe ilusa koha walinud, kus ta Kadrintali ja linna ilusaste wõdis näha ja maalida . . . — Paul oli ühe paiga peal nagu naelutatud paigal seisnud. Tema ootas, sest ta teadis, et see koht Amaliel armas oli. Nad oliwad enne siin sages-taste ühes koos seda ilusat maa kohta, kuhu Kadrintal, Tallinn ja merelaht imeilusalt waataja silma ette kujunes, waatanud ja Amalie oli mitu kord ka soowi awaldanud, seda makohta tseihendada ja üheks oli-pildiks maalida . . . Noormees diskas puu otsas, et ümber kaubne ilm laikus. Palju ei puudunud, et ta selle rõemuga poleks käsi lahti löönud ja upepalli maha langenu . . . Tema südame palawam soow, noort neiut jälle näha, oli nii suur, et ta mingit sündsast juhtumist kaduda ei tahtnud laste, mis tema soowi iial täide wõdis saata. Ta ronis tiireste puu otsast alla ja hakkas ettewaatlikult, nagu Indiaanlane jahil peal, Kadrintali kal-lastikule ruttama . . . — Paul polnud ennast ka petnud. Amalie Lille oli ka tõeste oma wenna Markus ja weikese Willi ja Tooniga, keda Paul oli näinud, seal . . . Kui Amalie joonitama hakkas ja lapsed liblikaid püüdes ümber jookisivad, pani Markus kaasa toodud asjad rohu peale, pühtis kord hige otsa eest ja ütles: „Head jälle nägemist. Jäege Teie seie eksitamata. Mina lähen pisut mööda kallast eemalle. Tahen üht wõimalikku isusat laulukest siin lahkes taewa õhus wälja mõtelda, mis ma oma üliilusast, wõrdle-mata neiule, kes mu südant on haawanud, kinkida wõin . . . Sest,“ ütles ta lisaks, kui Amalie uuledel weikest naeratust märkas — „ka mina olen palawas armastuses, armastan

kõigest werest ja kõigest hinge wõimust; ka mina palun tähte ja taewa wägede poole, et nad ühe kõwa, walju ema südant pehmendaksivad ja seda päewa tõusta laseksivad, kus meie elukäik igatweste ühendatud saab . . ." — Tema läks eemalle ja laulis:

„Lilled nurmel nõrretasid;
Rastetilgad tuhandella,
Rõemu püaratena
Ruppudesta naeratasid . . .“

„Markus!“ hüidis Amalie, „ära mine kaugelle, mull on üks iseäralik hirm. Tule õige pea tagasi!“

„Head jällenagemist! weerand tunni pärast tulen!“ hüidis wend ja sammus lauldes edasi . . . — Lapsed ajasivad kallastikut mõned sammud eemal lagedal liblikaid ja mardikaid taga. Raua istus Amalie sügawates mõtetes oma wälja-tooli peal maalimise raami taga. Maakoht on siin imeilus. Rauge ja lai paistis siin suur meri, sinine wete pind, saared, laht ja rannad, teisel pool jälle all orus Kadrintali mets, mille ladwad lagedikuna waataja silma ees üheks pinnaks kujunesivad; eemal linn, Doom, uhked majad ja tornid; taewas oli selge ja sinine; walged pilwed aga lendasivad lapikestena siin ja seal kõrges ilma wõlwis edasi, tasasel tuule õhul. Rõik oli ilus ja õnnis, aga Amalie palel lähewitas sügaw hinge mure . . . Kuna ta Paul v. Si—ldi kaju oma waimu eest wägise unustuse walda tahtis suruda, mõtles ta omete ikka tema peale. Kui Paul nii karedalt ja waljult ära oli saadetud, oli neiu ise eneselle sagedaste rasket süüd annud, et asi nii kaugelle üleüldse oli wõinud minna. Sada kord oli ta ju iseeneses tõutanud, need meeletumad neliteistkümmepäewa ära unustada ja jälle mõistlikuks saada. Ta wõdis küll ikka ja ikka korrata, et Paul weel noor ja tema isa oma seisuse peale liig uhke, kui et nende armastuse olu mingiks muuks asjaks wõiks kosuda, kui ainult lühikeseks, mööda lendawaks mängituse ajaks — aga naabri-nooremehe kaju ei kadunud tema waimu eest mitte, waid tungis iga tunniga wägewamine tema hingesse. Tuttawal balli-õöl oli Amalie oma südame ära kinkinud, ja tema tundis, et tall raske saaks olema, seda

tagasi võtta . . . Tema õhtas ja raputas oma pikki juukse loki, nagu noomiks ta iseennast oma mõtete pärast . . . Tema kurbades filmades läikis korruga midagi, nagu selge hallika soovus waike, halja metsa lehtede all, ja kats pisarat weeresiwad tema pale pealt alla. Rahutumalt pühkis ta neid käega ära ja võttis oma tegemise käfile . . . Juba oli ta riide peale mitmed jooned kujutanud, kui kalda pealt wõsadihus krabin teda üles tõusma sundis. Tema kiljatses, ja kahtwas . . . Paul seisib tema ees. — „Kas olete mulle kuri, et Teie peale nii salajalt tulin?“ ütles noormees tasasel healel. — Neiu wäristas pead — naeratus lähwitas tema uulebel ja niisked filmad saidwad elawamaks. Noormees astus weel paar sammu lähemale ja lastis enast neiu jalgade ette. „Urge tõrelege mind,“ palus ta, nagu mõni koolipois, keda keelbud tege wuse juurest leiti. — „Ei ma ei tõrele Teid ka mitte,“ wastas neiu uueste naeratates; „miks pian salgama? Ma mõtlesin Teie peale.“

„Kas see tõeste tõsi on?“

„Mina olin sellest wäga kurb, et Teid wiimati ainsagi wabanduse ja troosti sõnata ära lastsin minna! . . . Teie ei tohi minu emale mitte sellepärast kuri olla; õpetaja J—ni karistuseja noomimise jutlused oliwad teda liiaste ärritanud, aga iseenesest on ta wäga hea, kui ka keel rohkem räägib, kui tartwis.“

„Oh“ — ütles Paul rõdemul, „ka mina pole sugugi kuri . . . Null walutas aga süda, et mind nagu ära neeti, Teid iialgi enam nägemast.“

„Et aga mind nüüd nägite, piate jälle kaduma . . . Mis saaks üteldama, kui Teid siin leitaks! Ma kardan, mõni kiriku torn saaks ehmatusest ümber kukkuma ja majori härra v. Li—ld peast nõdraks minema.“

„Kas teate, et ta mind W—se wangi pani?“ õhtas Paul. — Amalie pidi tahtmata naerma . . . „Kuiwa leiwa peale wist!? Misjugune mees küll Teie isa on! Ma kardan teda!“ — Paul jäi wait ja ei liikunud paigast. Neiu aga põõris poolikaudu oma kena pead finna poole, kus Paul põl wili seisib ja ütles, talle kätt andes: „Minge nüüd — jaege terweks!“ — Paul surus Amalie kätt ja pidas jeda omas

käes finni. Nad waatsiwad pisut aega teine teise otsa, siis tõmbas neiu ruttu oma käe tagasi. „Minge!“ kordas ta nõrgemal healel, kui enne. — „Ei mitte,“ palus Paul, „laste mind enne weel ütelda, kui wäga ma Teid armastan!“ — Amalie nägu oli tõsine ja tema finised filmad waatsiwad sügawaste Pauli filmadesse. — „Kuid on minu kohus, Teilt küsida: Kas see tõeste tõsi on?“ ütles ta tasakeste. Kui Paul rääkida tahtis, pani neiu tasakeste oma käe tema käewarre peale ja rääkis edasi: „Kuulge mind; mina pole mitte, nagu palju teisi neiuft Tallinnas; ma pole mitte maast madalast õppinud, oma sõnu kuldse kaalu peale panema ja kartlikult küsitellema, kas nad ka tõdigi siin wiisiks olewa seltskonna väljaspidiste reeglitele sünniwad. Mina räägin, nagu ma mõtlen ja teen, nagu ma räägin: otsekoheselt tõel, kuidas minu enese tundmine mind sunnib. Olete Teie aga omast südame põhjast selles mõttes, et Teie mind tõeste ja õiglaselt armastate? Mina saan seda uskuma, kui Teie weel kord seda kinnitate, aga ärge ütlege seda mitte seekord enam ainult kergel wiisil. Kui teie ennast selles tundmises petnud olete, siis saaksin mina wäga palju pärast selle all kannatama.“

„Mina armastan Teid,“ hüüdis noormees südame ja waimuga, „mina armastan Teid ja minu elu on Teie pärast!“ — Amalie lastis oma pea alla. — „Teatage mulle, mis Teiega sest saadik, kui meie lahkumise, on sündinud.“ — Paul rääkis talle tõdigi oma kannatused ja hädad üles, kuna neiu wärisewal käel joonitas. Paul rääkis pikkamisi — tall oli süda kergem, et siin, üksikuses, armsa neiuaga tõdis wiibida ja oma südant wälja puistada... Tutustades noppis Paul lillesi rohu seest ja puistas neid Amalie ette maha.

„Ärge kartke, noored rahwas!“ hüüdis korruga üks tuGew mehe heal, mis neid wärisema pani. — See oli Markus, kes praegu kallastikust sarapu tõõsu tagast üles astus ja naerdes oma walget habet wäristas. Amalie uuled liikusiwad ehmatusest ja pahandusest — nagu tahaks ta midagi ütelda; ta jäi wait. Paul aga tõõsis üles, näust punane nagu wähk. — „Miks Teie punastate, noor wägimees?“ rääkis laulit edasi, „kas arwate mind mõneks armu-põlga-

ja ks wanataadiks wdi halastamata wemaks?... Kannatan ifegi ka armastusewalu ja tunnen teba teistega kaasa... Mina seisan ifka armastajate eest, keda isad ja emad ja eestkostjad ning käämeheb taga kiusawad."

"Markus! Pia suu!" hüidis Amalie.

"Taewa ja kdigi tema wägede nimel!" rääkis aga Markus edasi — „mina räägin tõsises meeles!... Paul armastab Sind, tema isa walitseb teba waljuste, ema Lille keelab Sulle, teba wastu wdtmast ja — kuule ülekohut — nägemastgi!... Mina aga olen armastajate poolt — olen noorte poolt wanade wastu ja Teie wdite minu peale loota... Sõber Paul, Teie olete auumees ja tahate minu õde kofsida?"

"See on minu palatwam soow ja minu ainus nõudmine ja püüdmine," wastas Paul tõsiselt.

"Hea, siis lödge kofku!" hüidis Markus ja andis Paulile oma tugewa kää... „Meie saame wanad pea digelle mdistusele saatma ja laulame siis: Sind, kõrge taewas, kiidame!..."

Amalie oli purpuri punaseks läinud. „Nag on juba kaugelle jõudnud," ütles ta. „Meie piame minema!"

"Kas lubate, et Teid siinsamas edespidi jälle näha tohifin?" julges Paul häbelikult küsida.

"Mina ei tea," wastas neiu ja waatas kord Pauli, kord oma wenna otsa.

"Ja miks pärast siis mitte?" hüidis Markus rahutumalt. „Kas pole mina ka kaasas ja kas sellest küll pole?... Ma ei tahaks kellelegi julgust lubada, et selles midagi ülekohut tohiks otsida..."

Kõik kolm andsiwad üks teisele kätt, ja Paul pööris rdemjal südanel W. mdisa poole tagasi.

Sellest saadik oliwad Paul ja Amalie iga päew, kui aga ilus ilm oli, sealsamas kohas kofku saanud. Markus oli oma del ifka kaasas; aga, et armastajaid mitte ei segaks, jättis ta neid wiimaks ifka ükfinda ja rändas ise lagedal ümber, ehk läks koguni alla Kadrintalisse tiigi-wderastemajasse pruukosti wdtma. Sellega jäiwad Paul ja Amalie täieste oma eneste keskelle... Amalie uskus Pauli armastusesse —

see usk ja tundmus oli neiu südames nüüd juba nii aset võtnud, et keegi seisuslik ega feltlik mõte seda peletada ei võinud. Nõnda olivad ühel päeval Amalie ja Paul jälle oma ilusa kallastiku peal koos. Noor neiu oli maalimise raami, riide ja pintli toonud, ei puudutanudgi aga palju nende külge; tema silmitses kurvalt esimesi kolletavaid puulehti, mis ju pudenema hakkasivad... — „Teie olete mures,“ ütles talle Paul; „mis peale T'e mõtlete?“

„Meie eneste peale,“ vastas neiu tõsiselt.

„Sa see teeb Teid kurwaks! Pole me' siis õnnelikud?“

„Kas saame kauaks jätta? Mulla on üks ettetundmus, et meid järele wahitakse ja mind teutuse alla saadetakse. Kui wiimast kord lahkusime, sain ma Gallerti tuaneitsile vastu — sellega ühes oli ka kena õmbleja, Tiina Kallas, ja sellest, kuidas need kaks mulle otsa waatsivad, märkasin, et seal perekonnas midagi aimatakse. Keegi on meid twistist siin näinud.“

„Kas kahetsete siis, et seie tulite?“

„Ei“ — vastas neiu elawalt; „kui ma kardan, siis ei sünni see mitte minu pärast... Mina mõtlen oma armsa, hea isa peale, kelle koht tõituma hakkaks, kui meie keeldub tokku käimised siin wäljas ja üksiuses teada saadakse... Kes siis selle tormiga ja kätäraga enam jõuab heidelda, mis sarnasel korral sünnib?“

„Teil on õigus,“ õhtas Paul, — „ja mina olen ainult iseene eest otsija!“ ... Ka tema jäi mõttesse... „See asi ei wõi mitte enam niiviisi edasi minna,“ ütles ta kätäraga ihkawal ägedusel. „Mina armastan Sind, ma olen iseene eest isand, ja ma saan oma isa mõtteid õigelle teele pöörma!...“

Amalie tegi suured silmad; tema pool uskumata, pool imestaw pilk näitas nagu küsiwat, kuidas ta seda wõiks ette wõtta.

„Mina saan weel kord tema peale tormi jooksmata,“ rääkis Paul edasi, „ja kui ta järele ei anna, saan ma temale ahwardama, et ma tema majast eemalle lähen.“

Noor neiu wäristas pead — naeratus lähwitas tema uulede ümber. Ta ütles: „Nii kuidas Teie oma isa mulle

olete kujutanud ja temast rääkinud — saab ta Teid rahul minna lastma, — ja siis?”

„Siis saan ma ootama, kunni kakskümmendviis aastat wana olen ja temale kohtulikult küsimuse ette wõin panna.“

Amalie kulnud lõiwad kortsu. „Sarnasel korral astun mina tagasi,“ wastas ta uhkelt. „Mina ei saa iial ühesse perekonnasse ennast wägise toppima, kelle pea mind wastu ei wõta!“

Pauli julgus oli otsas; ta ei saanud sõna suust, nõnda nõõris tall mure keele kinni. Amalie märkas seda ja sai liigutatud; ta püidis rõõmus olla, andis Paulile kae ja ütles: „Koh ärme mõtleme ühtegi enam kurwa asjade peale... Miks piame oma lõuna aega seega kautama, et ennast piiname? Waadake, kui ilusalt mere pool piltwed nagu walged müürid wastu päewa hellendawad ja laiwade purjud nagu luiged walgendawad. See koht, kus meie seisame, on tðeste nagu peegel kõige selle maakohale... Tahaksin seda pilti oma südamesse üles wõtta ja iialgi seda unustada!“ Kõige selle aja oli neiu käsi Pauli käesse jäenud; nemad istusiwad siis sõnalausumata teine teise kõrwal, ja kõige maakoha üle lähwitas tasane, juwe lahkimise aegne rahu — oksakene ega lehekene puude küljes ei liikunud — Augusti tuttaw waihus walitses ilma... Amalie ja Paul tundsiwad üht määramatata igatjust rinnas, mis waike juwe lõpp meie Pohjamaa lastele hingesse walab... Paul tundis ennast Amalie fini filmadest nagu magneti wäest külge tõmmatud, juba oli ta walmis, üht esimest musu neiu uuledelle suruma, kui korraga kõwad healed kuulduiwad ja proua Gallert hulga neiude ja noorte meestega mööda kalda äärt seie tormas. Gallertitel oli üks pidu olnud ja feltslased oliwad ühes koos üht käiki wälja ette wõtnud... See mõjus nagu walgu lõõk... Noored ehmatanud armastajad ei saanud arugi, mis teha, kui feltskond nende ümber liikus. Jutt ja kõne waihis — armastajad oliwad mõlemad tuntud. Amalie oli näust punastanud, kumardas oma joonituse laua peale; Paul oli üles tõusnud ja seisis lahwatanud, kofku surutud uuledega tema kõr-

wal. Tulejad, kes suuremalt osalt sarnast kofku juhtumist polnud teadnud, näitaskiwad niisama häbelikud olewat, nagu need, keda nende ootamata tulemine ehmatas; proua Gallert aga ei kautanud oma külma werd. Tema läks õnnetumast Paulist mööda, ilma, et tema peale pilkugi oleks heitnud; siis pööris see halastamata naisterahwas Amalie juurde ja ütles pilkawal lahkusel: „Meie eksitame Teid, preili?“ Ta waatas korra maalitud riide peale ja rääkis weel: „See on väga ilus, mis T'e sin teete...“ — Ilma rohkem Amalie kitsikust lugust hoolimata, ütles ta oma seltslastele: „Lähme meie oma käiki edasi, et preili Lille oma tegemist wõid toimetada!“ — Ta sammus üht weikest jalgteekest wõsadesse edasi, ja suur rida noori naisterahwaid ja härrasi temale järele. Waewalt aga oliwad nad kõik metsa warju alla jõudnud, siis tuli pilkaw naer — üks ütles seda, teine teist, ja tuul kandis armastajate kõrwadesse proua Gallerti sõnad tagasi, kes teistele wastu hüidis: „Noh, see on preili Lillele õnneks; nüüd teab tema lipitsemist ka muu ilm, ja temal on ju selle läbi digus käes, Paul v. Si—Idi sundida, et ta teda ära wõtab.“

Kui kõikide healed waikiskiwad ja minejad ju kaugelle saidwad, siis julges alles Paul Amalie otsa waadata, kes käed filmade ette oli surunud ja liigutamata paigal seisis. Noor-mees ehmatas neiu kahtatanud palgedest ja tema meel läks väga haigeks. „Oh“ — õhtas neiu — „ma usun — ma olen kadunud!“ — Paul silmitses teda murelikult ja ringutas käsi. „Ja mina olen Teid hukka saatnud!“ hüidis ta. „See wiletsameelne naine maksab Teile seda kätte, et mina tema tütart ei wõtnud.“ — Ta käis kallastiku ääres edasi tagasi, wandus proua Gallertit ja sõnus poolikuid, segasid sõnu. „Mis piab meist saama?“ küsis ta wiimaks. „Mis piame tegema? Homme saab terve linn kõik teadma, ja minu isa ei saa mulle ialgi andeks andma.“ — Kõigest sellest märkas Amalie aga nii palju, et Paul wana majorit hirmsaste kartis, ja et see hirm tema meeled ja mõttedgi wangi wõttis. Neiu tundis, et temal kahe eest julgust tarwis oli, tõusis üles ja wõttis omad maalimise ja joonitamise nõuud kofku.

„Lahkume,“ ütles ta kurtvalt. „Minge Teie W. mõisasse tagasi ja jaege mõned päevad fenna täieste rahule.“

„Mina pian fenna wangi jäema! ilma Teist sõnakest kuulmata! Ei iialgi!“ hüüdis Paul. „Ma kuiwaksin seal pikka mifi ära . . . Mina tulin Tallinnasse tagasi ja panen tormile wastu!“

„Ma keelan Teile feda!“ wastas Amalie kindlal sõnal. „Teie häkine olu saaks kõik asjad täieste sassi ajama. Kuulge minu soowi, kui Te' mind armastate. Sätke inimestele wiis kuus päewa aega, et Teid unustawad, kunni Markus Teile kirjutab . . . Jäege terweks, mõelge minu peale!“ — Ta andis Paulile ruttu kätt ja läks kiireste kaldast alla kodu poole . . . „Amalie!“ hüüdis Paul kurtvalt, aga neiu ei kuulnud teda enam, ja warsti kadus tema walge kogu, mis weel pisut aega läbi wõsu wilkus, jalgte pööri juures wõsabitu warjule. — Amalie tõttas kõige õigemal radal kodu tagasi, kus ta omas kambris haledaste pisaraid walas. Markus polnud kodus. Sööma ajal oli Amalie wait ja julges waewalt oma isa otsa waadata, kes kõigest asjast weel midagi ei teadnud. Kui laualt üles tõusti, kaebas Amalie, et tall pea walutas, ruttas oma kambrisse ja nuttis siin uueste palataid pisaraid . . . Mis pidi ta nüüd tegema? Homme, wõib olla ka ju täna, saaks see lugu nagu kulu tuli kõiges naabrikonnas ja kõige tuttawate keskel linnas lagunema, ja wistist ei saaks ka härdaid südameid puuduma, kes major v. Si—ldile sellest kõigest teatawad. Inspektor Lille perekondlik seisus ja auu saaks selle läbi wäga puudunud ja just tema hea tütre läbi kõikide tuttawate juures teutatud. Amalie pisarad jooksiwad weel rohkem selle peale mõteldes ja ka Klaara ema, proua Gallerti kurjad sõnad helisewad talle uueste kõrwadesse: „Noh, see on preili Lillele õnneks, nüüd teab tema lipitsemist ka muu ilm, ja temal on ju selle läbi õigus käes, Paul v. Si—ldi fundida, et ta teda ära wõtub,“ — oli proua Gallert ütelnud. — Põlgdus, mis ta nende sõnade kohta eneses tundis, elustas tema kadunud julgust jälle. „Ei!“ ütles ta iseeneses, „feda ei pia sündima! Mina tahan neile näidata, et ma, oma ettewaatamata olekust hoolimata, omete parem olen, kui nemad kõik! . . .“

— Kord korvalt kõvenes temas mõte, Peterburis üht kooliõpetaja kohta otsida... See järgi jätmata õnne tundmus, mis wiimse nelja nädala sees tema meelt ja waimu enese alla oli wõtnud, oli kõik ära reisimise mõtted temast eemale peletanud... Õnnetus Ülemiste kaldal oli aga nüüd kõik õnne lootused igaweste rikkunud. Ta ei lastnud ennast enam petta ja tundis selgeste, et tema armastus lootufeta oli. Paul ei saaks iialgi julgema, oma isaga wõitlema hakata, ja kui ta ka seda teeks, saaks tema teguwõim wana rüütli kangekaeluse ees wäsimä. Ja kes teab, kas ta, Paul, ükskord isegi neist kodustest wõitlustest ei wäsi ja kahetse, et ta Amaliet tundma ja armastama oli saanud... Ei, tuhat kord ei! Paulil ei pidanud iial asja olema, teda sajatada; ja ühe teise perekonna, ühe isa ja poja rahutu meel ja tüli oli neiule wästumeelne asi. Paremini oli, et ta siit kadus. Oli ta kaugel Tallinnast, siis wõidi teda ja kõik unustada, ja isal polnud pahandust ega kartust, et ta oma kohta kautab tütre pärast. — Kõik need põhjused kaalus ta ära, kuna looja minew päike oma punasi kiiresti lambrisse saatis... Tema endine tutaw koolijuhataja naisterahwas Peterburis oli talle sagedaste soowitanud, et ta tema juurde tütarlaste koolisse tseihendamise õpetajaks tuleks. Amalie kirjutas talle ruttu mõned riad, kus ta oma tulekut kõhe ette teatas ja tema juures ulualust palus. Siis wiis ta ise kirja posti kasti... Kui ta tagasi tuli, oli ta rahulikum ja jättis eneselle süüandmise wähemaks. Üheksateistkümnne aastastel neudel on sagedaste suur ihtamine, ennast kõige eest, mis nendel kallis, ohwriks anda... Amalie hakkas jalamaid oma asju ärareisimiseks koguma. Tema otsis omad asjad kõigist kappidest ja riulitest üles ja pakist kõik need armsaks saanud olukesed reisikastisse: õitsewa põldmarja krantsi, mida ta Gallertite balli peal kandis, armsad raamatud, mida ta Pauliga luges, kaks kolm kuitatud lille, mida noormees talle oli noppinud, siis lihtsad kleidid, mis nii wäga odawad, aga omete sündsad oliwad ic. „Dah,“ mõtles ta, kui ta kõik need asjad paigale seadis, „nõnda ei saa talle, kui ta minu peale mõtleb, keegi mõrudus seda mälestust segama, kui ma ära olen; tema saab, kui ta mind tõeste ja kindlaste armas-

tab, waimus mind ikka nägema, kuidas ma Gallerti palli peal ja mujal temaga olin; tema ei saa mitte kahetsema, et ta mind tundis ja saab mulle üht osakest oma südames sõbrusel ja segamatal tundel alles hoidma... See usk saab mind kaugel kinnitama, kui ma omast isast ja temast lahutatud olen ja wõeraste inimeste keskel elan." — Maja oli sügawas rahus; ainult wäljast kuuludus üht kanget sõidu mürinat. Reisisast oli täis. Amalie pühtis pisaraid filmast ära ja wõttis ennast riidest selles mõttes lahti, et see öö wiimne on, mis ta isamajas wiibib...

Teisel homikul wارا astus Markus Lille oma de kambriisse ja leidis selle reifile ette walmistamas. Reiu pakkis praegu oma joonituse ja maalimise nõuusi hoolega kastikesse. Amalie andis wennale kätt ja teatas pisaratega, mis eile Ülemiste kaldal oli sündinud ja kuidas proua Gallert teda Pauliga üksi üles oli leidnud. Markuse põlwed nõtkusiwad. Ta pidi istuma. „Oh mina loll, lambapea!“ hüidis ta. „Miks ei olnud ma alati Teiega kaasas?! Siis poleks wõinud sellesarnast sündida ja kellegil poleks olnud asja kõigest sellest rääkida ja kahtlaselt mõelda! Oh minu armas, kallid õde, mis piab nüüd Sinust saama? Oh mina ette waatamata ja kergemeelne wend! Kas polnud minu kohus, Sind igal pilgul saata ja kaitsta?!“ Ja tugew mees Markus Lille hakkas nutma nagu laps.

„Ära ole kurb,“ ütles Amalie, tema meelehärmi nähes, „meie oleme kõik kolmekeste selles asjas süidlased, ja mina kõige enam... Sinule pole ma mitte sugugi kuri, wana kullane kergemeel!“ Ta koputas wennale tasakeste õlale ja tahtis uueste tema käsi wõtta.

„Pagana päralt!“ hüidis Markus wihas. „See asi ei wõi mitte nii wiisi edasi minna... Mina rändan W. mõisasse, Paul on auu-mees: meie läheme kahekeste tema isa juurde ja see auuwäärt raudlane piab hea ehk paha meelega oma luba andma...“

„Sina piad selle kõik tegemata jätma, Markus?“ ütles Amalie kindlaste wenna jutu wahle.

„Kuidas nii?“ hüidis laulik püsti karates. „Sina

saad siis ennast teutada lastma, ilma, et oma digust nõuaksid, mis Sull on?"

"Mina tahan seks jääda, mis ma olen: üks wiisakas tüdruk, ja ma ei soowi mitte, et mulle keegi digusega võib süüid anda, nagu oleksin ma üht mässu ja segadust abinõuks võtnud, et mehele saada. Mina kirjutasin Peterburisse, oma tuttava kooliprouale ja reisin täna õhtu ära." — Ehmatanud laulik seisis nagu soolasammal. "Minu kallid wend," rääkis Amalie edasi, "Sina piad mind kuulma ja minu ette wõtteid teadma . . . Kui ma kord ära olen, saab mind unustatama, ja kõige kärele ja juttudelle tuleb ots, mis minu kohta oowakswad, kui ma siin oleksin. Meie isa amet ja seisus wõiks selle läbi kõikuda. Ja mis saaks meie perekonnast, kui tema oma kohta kautaks? Aga Sina piad mulle tõutama, et Sa minu ärareisimisest Paulile midagi ei teata, enne kui ma luban . . . Ma ei taha mitte, et ta mõnd hullu tempu teeb." — Tema jäi pilguks ajaks wait, wõttis ühe oma maalikud maakooha pildi seina pealt ja rääkis siis edasi: "Pärast poole, kui kõik rahule jääb, anna temale see pilt minu mälestuseks . . . See saab talle meie ilusaid, armsaid käikisi meelde tuletama . . ." Pisarad panitwad tema heale finni, aga ta tahtis kindlaks jääda ja neelas nutupiisad alla. Markus hakkas waimustawa õrnusega õe kaela ja surus teda oma käte wahele, üteldes: "Tõeste, õde, Sina oled parema saatuse wäärt, aga . . . olgu nii, kuidas Sa nõuks wõtsid!"

"See siis, mis ma Sulle ütlen, jäta mind üksinda, ära räägi enne pruukosti minu nõuust kellelegi, aga mine ja telli mulle õhtuks kella 9 ajaks woorimees, kes mind Sinu saatusel wafjalisse wiib."

Seega oli kõik üteldud . . . Markus läks.

Amalie pani kübara pähe, astus wälja ja läks St. Oewi kirikusse . . . Täna oli pühapäewa hommik. Amalie polnud just mitte liig wagade seast, aga temal oli oma enese usk ja omasugused arwamised, sellega ühes ka oma isa ebausku, täis lapselikka tundmuse kõrge looduse ja elusaatuse kohta, mida üks igawene, ära arwamata wägi juhib . . . Kiriku ukseid

olivad lahti. Jumala teenistuse aeg polnud veel käes. Neiu langes ühe kõrvalise, kõrge wõlwi samba juurde põlvili ja palus palawalt: „Mu Jumal! Lase minu äraminek mu efituse karistuseks küllalt olla; anna, et mina, ainu üksi mina, oma wigaduste pärast kannatan, aga mitte kegi muu!“ . . . Ta ei tohtinud mitte selle palwelle juurde liisada: „Dee, et Paul mind ei unusta!“ — aga see soov tõusis, sõnata, tasase palwe tiiwul, tema sügawamast südame põhjast. Kui ta oma pea jälle üles tõstis, näitas talle see wana, kõrge wõlwine kirik weel kõrgem ja püham, kui iial enne — aga ta üks kurwem ja walusam tundmine tungis neiu hingesse siin pühas lojas, kui iial enne . . . Kristus, kes kahe kurjategija wahel ristis rippus, näitas neiuale täna iseäralikku walusat, kannataja nägu, ja must surma-pilt, mis wanal ajal juba üks Katoliku piltuik maalinud, näitas, nagu firutaks ta oma kätt ähwardates neiu järele wälja . . . Tall käis külma wärin üle keha, ta tahtis kirikust wälja põgeneda . . . Pea tuli aga rahwast kirikusse, Jumala teenistus algas, ja selles leidis Amalie pisut ärgutust ja rahu . . . Kui jutlus lõppis, läks neiu wälja. Ta sell pilgul, kus ta kiriku nurga kõrvalt Piika-uulitsasse pööris, seisis korraga Oskar Baller tema ees. Kirjutaja-saks oli teda kirikus näinud ja tema wälja tulemist tähele pannud. „Tahaksin aga paar sõna Teiega rääkida,“ ütles ta, enne kui neiu temast eemalle sai pöörduda. „Oh! Teie mulle küll uft olete näidanud, ei kannan ma Teie peale mitte wiha, ja Teil pole kindlamat sõpra kui mina.“ Amalie kiirustas sammusi sõnakestgi lausumata, aga Balleril oli kindel nõuu, talle järele astuda. — „Noh,“ rääkis ta edasi, „mis mina ette ütlesin, pole mitte kaua tulemata jäenud . . . Teie olete nüid teutatud, kõiges linnas ei räägita kellegist muust, kui Teist; mina omast kohast ei usu kõigest sellest, mis räägitakse, wähematgi, ja tunnistuseks minu ütlemisele olgu see, et ma nüid oma küsimust Teile uueste ette panen . . . Kas tahate mulle oma kätt minu nime eest anda?“ — Wiha puna tõusis Amalie näu üle. Teutuse jutt ja häbikõne pidi wistist wäga suur olema, kui Baller selleks teutawaks paikumiseks julgust wõttis . . .

— „Teil on alatum meel ja mõte, kui mina Teist arvata oleksin wõinud,“ wastas neiu põlgduses ja wihas.

„Ja Teil dige wiisa lootus!“ wastas Baller. „Mõtlete Teie siis weel ka pärast seda, mis eile sündis, ikka selle peale, et härra v. Si—ldile wõite minna?“

„Mina mõtlen selle peale, et täna õhtu selle linna tagaselja jätan, ja wiimne pahandus, mis ma lahkumises tunnen, on see, et Teid weel nägin ja Teiega rääkisin!“ Neiu tõstis pead, heitis kirjutaja-saksale ühe põlgawa pilgu, ja astus ühe maja eeskotta sisse . . . Nii pea kui ehmatanud Baller edasi oli läinud, tuli neiu jälle uulitsalle ja pööris kodu poole . . .

Lõuna ajal ütles Markus talle kõrwa sisse: „Woorimees on õhtuks kella üheksa ajaks tellitud.“ — Nüüd oli siis aeg tulnud, waitolemist jätta, ja Amalie süda põksus kõwaste; temal ei tahtnud kuidagi julgust tulla, — härra Villele, kes talle, tema rahutumast olekut märgates, põnewalt silmadele waatas, — oma ette wõetud nõuu awaldada. — „Pian seda kõhe ütlemata,“ ütles Amalie iseeneses, aga ajas ikka aega edasi, kardetawa pilgu peale mõeldes. — Wiimaks, kui ju laualt üles taheti tõusta, ütles ta tasase, wärisewa healega: „Kallis isa, Sina tead, et minu heategija sõber, proua S. Peterburis wäga soowib, et ma tema koolis joonituse tunnid enese peale wõtaksin — mina olen tema nõuu kawa ja selgeste järele kaalunud ja tahan jalamaid tema soowi täita.“ — Härra Ville kahtwas ja tema proua jäi lahti suul Amalie otsa wahtima. — „Mina saan kõhe ära reisima,“ rääkis Amalie ruttu edasi, „mina olen wenna Markuselle omad põhjused kõik teada annud ja tema on minu otsust heaks kiitnud, eks ole tõsi, Markus?“ — Saulik pomises mõned arusaamata sõnad nagu heaks kiidetud nõuu tõendusks ja hakkas, kuna tall raskets läks, kindlaks jäeda, oma piipu toppima. — „Kuida nii siis?“ ütles wana inspektor segasel healel . . . „Saame ju weel näha . . . Pole sellega omete weel nii ruttu.“

„Mina pian proua S. head tahtmist aegsaste tähele panema ja omaks heaks tarwitama. Täna õhtu pian ma ära

reisima." — Sõna juures: „ära reisima“ hakkasivad Tooni ja Willi, kes Amaliet wäga armastasivad, suure healega nutma ja hakkasivad tema ümber. — „See nõuu on ju päris torm,“ hüüdis proua Lille ehmatuses; „täna õhtu! Mis Sull siis arus on? Sinu pesugi pole weel korras ega kohwer pakitud!“

„Anna andeks! Mina olen ju kõik, mis mull hädaste tarwis, sisse pakkinud. Muud asjad wõid ju mulle pärast järele saata.“

„Sedasarnast asja pole weel ilmas olnud,“ rääkis ema edasi. „Sinul üksi on sarnased tujud . . . Mis saawat inimised ütleva, kui Sina nii häkitselt ära reisisid, nagu oleksid Sa mõnd kurjatööd teinud?“

„Inimesed wõiwad ütelda, mis nad tahawad,“ wastas Amalie lühidelt. „Mina pole harjunud, nende arwamistest hoolima.“

Härja Lille oli wait; tema wõttis oma tütre käe kõrwale ja wiis teda aeda. „Minu laps,“ õhkas wanamees, „sellel häkisel ärareisimisel on üks põhjus, mis Sa minu eest warjajad . . . On Sulle keegi siin paha teinud?“

„Kallis isakene, mina olen nii õnnelik, kui iganes wõimalik, aga, tead — ka tulewiku peale tuleb mõelda . . . Lapsed saawad suuremaks ja Sinu sissetulekud ei suurene fell mõedul, nagu noorte isu kasvab.“

„Ma mõistan — Sina oled hea tütar . . . aga kuidas wõin ma Sinuta olla . . . Sina olid minu kõige kallim laps, mu kõige armsam seltslane . . . Jah — aga isad ei tohi mitte iseenele otstjad olla . . . Anna mulle suud, tütar!“ — Amalie heitis ennast isa rinna wastu ja püüdis oma pisaraid warjata. Pärast lõuna aeg läks kurwalt mööda. Kui õhtu oli sõõdud, ja ära reisimise aeg kätte tuli, sõitis wõormees ette. Proua Lille, kes lapsi pea magama pidi wiima, arwas paraja pilgu käes olewat, et oma walu wõis näidata, ja waldas libedaid silma pisaraid. Lapsed, nagu iseenesestgi mõista; tegiwad sedasama. Amalie hakkas nende kõikide ümber ja andis neile suud; aga omad palawamad suudlemised hoidis ta oma isa jäulks. „Kirjuta mulle õige pikad kirjad!“ ütles

hea wanamees, kuna pisarad ta healt kinni panitwad. — „Edasi!“ hüidis Markus, kes kõigest wäest pisaraid tagasi hoidis; „aeg jäeb hiljaks ja meie ei tohi rongist maha jäeda.“ — Amalie astus wantrille, ja see wuras kergeste minema... Et mitte linnast läbi ei tuleks minna, lastis Markus üht kõrwalist uulitsat Narwa maanteele sõita, kust sadama kaudu raudteele wõis saada. Nad saidwad just maanteele, kui kell üheksa läi. Nega oli weel rohkem pool tundi, ja et raudtee rong kella 10 ajal wälja sõidab, käskis Markus woorimehel, hobuseid tasasel sammul minna lasta... Mõlemad, wend ja õde, oliwad wait: polnud muud kuulda, kui hobuste labja astumist ja wantri rataste tasast mürinat. Wiimaks ütles wend õele: „Sina siis, Amalie, ei taõa sugugi, et ma Paulile Sinu ära sõitmist teatan?“

„Ei, ma palun Sind!“ wastas Amalie kindlaste.

Markus, kes oma õe kindluse pärast pahane nähti oletawat, pomises aga midagi iseeneselle, ja sellega oli jälle jutt otjas. — Kui nad juba Tallinna sadama kõrwalt mööda sõitsiwad heitis kuu, mis häkitselt taewa sõrwest üles tõusis, oma puna-kumedaib liiresti mere ja linna peale ja walgustas majasi ja waitist weepinda paremal pool kõrwal. Markus tõusis istest üles ja näitas käega üle lahe W. mõisa poole, mille majade katuksed kuu walge all terawa filmale pisut wirwendasiwad, selle juures pomises noormees: „Sealt paistawad meie sõbra wangihoone katuksed... Mis piab ühe õige inimese süda, kellel keskaja rooste peale pole lõõnud, ütlesema, kui teab, et waene Paul seal surmawat igawust kannatab, ilma et teaks, et teisel pool lahte mina Sind praegu wast igaweste Tallinnast eemalle saadan! Kas pole, kallid õde, wõimalik: jõe homme õhtuks minema — ma sõidan Sind woorimehega L—sse lelle B. juurde üheks päewaks wõersiks — seal wõib Su meel lahtemaks saada? Paul pole sealt ka kaugele — ma lähen teda waatama — tema teeb minuga ühe jalutamise käigu — teie saate weel kofku ja Sina wõib tema südant kergitada, kui oma ärareisimise põhjusti talle awaldad?“

Amalie süda põksus kõwaste: ta ei wõinud ka teiste,

ta tõusis wantris püsti ja waatis üle lahe. Heleba kuu pais-
tusel wõis ta selgeste W. majade kogu näha. Tall oleks aga
üht sõna tarwis olnud ütelda ja Markus oleks walmis olnud,
hobust ümber pöörda lastma ja lelle B. juurde sõitma. Ta
oleks Paulile homme ootamata rõemu teinud... Riisatus
oli suur... Üks kuu aega warem poleks ta Amalie sellele
mitte wastu jõudnud panna; aga wiimsete päewade mure oli
neiu mõdistust küpsetanud ja meelewallaline weri, mis talle
muidu pähe tõusis, näitas jahedaks saanud olewat. Tema
surus uuled kofku, pani filmad kinni, lastis ennast wantri leeni
najale tagasi ja arwas sellest küllalt, et oma wennale ütles:
„Lase hobust sõita; meie saame muidu liig hilja rongile!“

Markus pahandas jälle, wilistas korraga kõwaste, woori-
mees tõmbas ohjad pingu ja hobune hakkas kiireste sõitma.
„Zmestamise wäärt on küll naisterahwad!“ hüidis Markus
ja filmitšes kõrwalt de otša... „Kende sees on nii palju
salajaid olemisi warjul, et mina neid küll ära mõista ei wõi.“

„Kelle kohta ütled Sa selle oma arwamise, wõi tähen-
duse?“ küsis Amalie tasa.

„Sinu kohta, pagana päralt!... Sina lähed Tal-
linna ära — laulu- ja luguta, lähed lapsi õpetama, kuidas
filmi ja kõrwu joonitatakse; mina tunnistan küll, et see julgust
tunnistab, aga siiski ei mõtle Sa sugugi selle peale, mis sõber
Paul kannatama saab... Omete armastab ta Sind, olgu
pealegi, et ta küll pisut jäneksejalg on — Sina, nagu näha,
oled seda kõik hoolimata jätnud...“ — Kõik need seletused
tungisiwad nagu nooled Amalie südamesse. Tall polnud jul-
gust wastata ja pööris aga oma pea kõrwale, et kuuwalgus
tema pisaraid ei näitaks, mis tema filmadest weeresiwad. —

„Sah“ — rääkis laulik halastamatalt edasi, „Teie, naiste-
rahwas, olete teist wiisi inimesed, kui meie. Teie olete kõwad,
Teie olete hirmus armutumad, Teie ei mõista armastada!“

„Küllalt, Markus,“ ütles Amalie paluwal healel —
„Sina teed mulle walu!“ — Ta peitis oma pea rätiku sisse
ja tegi, nagu tikuks tall uni peale. Aga nad oliwad ju wak-
sali ette jõudnud. Raugelt kostis ühe masina wile heal, puna-
sed ja rohelisted tuled wilkusiwad ja wirwendasiwad raudtee

liinist. Amalie kuiwatas pisaraid ruttu silmist. Markus wõttis warmalt reisikasti kätte ja andis muist pakk saajate kätte ära. Warsti oliwad nad kahelaste suures wote-saalis. Alles nüüd nägi hea noormees oma õe häledat, kurba nägu ja tema süda hakkas walustaste põlema. Amalie surus oma näu akna ruutude wastu ja silmitses suitsewat masinat, lokomotive, mis teda ära pidi wiima — ära kõigest, mis ta armastas. „Jäe terweks, armas, kallis Markus,“ ütles ta — „ole isale hea! . . .“

„Taewas ja tähed!“ hüidis laulik — „Sina nutad, Amalie — ja ilma minu kergemeeleata poleks seda kõik mitte sündinud! . . . Poleks mina mitte Sinu juurest ära jooksnud ja Sind üksi jätnud Pauliga, siis poleks kõik seda rumalat juttu karta olnud! . . . Aga kui mina selle äraneetud proua Gallerti oma woli alla saaksin, siis piaks ta omad tigidad kiufud kalliste maksma! . . .“

„Pia rahu, Markus — ole mõistlik!“ ütles Amalie ja ähwardas teda sõrmega.

„Mõistlik olla sarnases asjas — see on otse kõige wähem minu omadus; aga kõige pühade nimel — kõige taewa wägede nimel — ma wannun Sulle, ma tahan Sinu eest tasuda!“

„Teine kell! Peterburisse?“ hüidis kondoktör ja tegi ukseid lahti . . . Wend ja õde hakkasiwad üksteise ümber weel wiimast sõrd, Amalie astus wagunisse — siis pandi ukseid finni. Kui rong liikuma hakkas, tähendas Amalie Markusel weel käega suudlemist, ja rong sõitis ära.

„Sumalaga! Sumalaga!“ Walged rätikud lähwitasiwad: „Sumalaga!“

Sagedaste petab inimest tema lootus. — „Kui ma aga Tallinnast ära olen, saab kõik unustatama,“ oli Amalie ise-enehes ütelnud, et oma julgust ärareisimiseks ülendada; aga ta tundis oma naabrikonda ja Tallinna waga linna waga wähe, ehk oli liig otsekohene ja headuse uskuja, et ta teda täieste oleks mõistnud. — Wäga suurtes linnades saab üks sarnane pere- ja naabrikonnalik juhtumine, kui ta ka kes teab kui palju ägedust sünnitab, wõi kes teab kui palju feltslikus elus tolmü üles kihutab, ruttu lämmatatud kõigisuguste uute juhtumiste ja sündmuste läbi — teistite on aga lugu pisemates

linnades, ja nende hulka piame küll weel ka Tallinna lugema. Niisuguste wäheste linnade seltslikud ringid on nagu järwekeseid, kelle laeneid suured ega sagebad tormid ei liiguta; aga ka kõige pisemgi titwikene, mis selle filedasse pinnasse wifatakse, sünnitab laenete wivendusi, mis suuremale osale seltskonna kaastastele nähtawalle tulewad. Sarnastes linnades ja naabritondades on siis ka palju inimesi, kes alate oma akna kardinate tagast naabri tegemist ja liikumist luurivad ja üht kuralikku juhtumist nagu kallist maijuse asja teretawad. Seda rooga tehakse siis weel kõigisuguste lisandustega maitsewamaks.

— Ka Amalie kiire ärasõit ei lammatanud juhtumist Ülemiste mäel mitte naabrite ja tuttawate seas linnas ära, waid andis asja, koid seda lugu kõigesuguste iludustega ja terawameelse arwamistega ehitada. Selle ära minemise tõsised põhjused oliwad liig lihtsad ja auusad, kuid et keegi selle mõtte peale oleks tulnud, just neid meelde tuletada; selleks otsti teisi põhjusi ja Tallinna seltskonna luule tõi siin imestamise wäärt wilja.

— Kena Tiina Kallas oli kõige esimene, kes tähendas, et selle üle pea kaela ärareisimise pöhi tõsisem olla, kui arwatawat. „Kui inimesel midagi oma südame tunnistuse ees süid pole,“ ütles see otsekohene neiu, kes ise ka just nii mõtles, „siis ei pögene ta mitte nagu mõni kurjategija — ja kui preili Lille salajalt Tallinna korruga seljataga jättis, siis tegi ta seda wistist, et oma metsas ja mäel ära elatud kena jalutamise käikide nähtawaid märkisi warjata.“ — — Selle kõne juures pilgutab habeme ajaja Sotwian filmi ja ümistab nagu lõpemänguks üht kahtlast laulu... Reed mõtled, mis neiu oli awaldanud, oliwad just wesi Sotwiani wesi peal... Warsti sõhistati tuttawate seas üksiteisele kõrwa sisse, et Paul v. Li — lb Amalie Lillele kõige suuremat pahandust olla sünnitanud — see neiu olla täieste teutatud... See paha jutt, mida esite filmatirjalikult nagu uskmataalt wastu wõeti, lagunes läbi kõige linna, kus aga ilal neid inimesi tunti, ja et see noor neiu kui oma jala peal seisaw naisterahwas oma waimurikka naljatuste ja tempudega ning oma iludusega sagedaste armukadedust ja pahandust teiste südames oli äratanud, sellepärast leidis tige teutus pea igal pool uskumist.

Amalie peale kaebajatest oli proua Gallert kõige kurjem ja kardetavam. Tema oli teutanud teda mitte awalikult otsekohefekt, aga ta tegi, nagu wabandaks ta teda ühel iseäralisel wiisil — ja see oli otse uksi wiisil nõelamine. „Mina omast kohast pole iial kenast Lille preilist kurja mõtelnud, ja kristlik armastus keelab mind, ligimest liig ette vaatamatal wiisil hukka mõistmast. Aga — kui ma selle õnnetuma tütarlapse troostita kasvatusse peale mõtlen, siis näen ma tarwis olewat tõendada, et kõik tõsi wõib olla. Pole elupõhjusi, pole ka wiisakat eluwiisi — pole diget ja kindlat ema, kes tüdrikat juhib ja walwab: kuidas wõib siis head otsa loota? .. Sellepärast ei wäsi ma iialgi, emadelle, kellel tütreid on, ütlemast: „Mu kallid laste wanemad, meil piawad kindlad elupõhjusjed olema — lapsed, iseäranis weel tütarlapsed, piawad emade walwamise all olema, et nad iialgi patuse ilmaga kokku ei puutu ega tüdriku tarkust oma pähe ei topi, mis neid enne aegu rikunud ilmaga tuttawaks teeb; saawad tütreid mehele, siis on neil aega ja mõistust küll, tundma õppida, mis neil tarwis on. Ilma sarnaste põhjusmõteta, ilma wagameeleta on ka kõige paremad waimuomadused asjata. — Jumal tänatud, minu tütar Klaara on teiste kaswatatud. Mina ei julgenud teda ka mitte tüdrikaste kooli panna, waid lastin teda enese silma all kodu õpetada; minu omad filmad on teda ikka walwanud, temal pole mingit saladust oma ema eest, ja mina luen tema südamest nagu lahtisest raamatust. Sellepärast aga wõin ma tema eest ka niisama nagu iseene eest seista.“ — — Mis aga meil preili Klaarast ütelda oleks, on see, et ta oma ema poolest liig kottis oli hoitud ja nõnda kaswatatud, et ta ei omast naiselikust seisusest, seltslikust olust ega ta ilma-asjades üht weikest osagi ei teadnud, mis omate iga täiskaswanud inimese kohus teada on... Kõik need kuulbud jutud, mis Amalie kohta käiswad, paniswad aga selle, „teiste kaswatatud“ tüdrikalapse sügawatesse mõtetesse. Ehk küll, nagu nimetasime, Klaara Gallert mitmes asjus puhast teadmusetat oli, ehk küll sell „kõigest ilmast eemal hoitud ja walwatud“ neiul wäga terawat mõistust polnud, arataiswad siiski kõik need warjatud mõttelised arwamisjed Amalie ära reisimisest, mis selts-

konnas ja kodus Klaaral alati kuulda olivad, selle süita, aga
 uudis himulise neiu meelt ja uurimise himu õige elavaks.
 Tema ei teadnud tdeste nende päris tähendust. Aga ta küsis
 sagedaste iseeneses õige rahutumal mõttel, kuidas see siis omete
 võimalik piaks olema, et need salajad kooskäämised Kadrintali
 kallastikkudel ja Ülemiste mäel, mis preili Lille ja Paul v.
 Li—ld ette olivad võtnud, nii ruttu sarnasi paha järgesi
 võisivad sünnitada. — See eeskujulikult ja seisus-
 likkude elupõhjuste järele kasvatatud neiu tundis nüüd
 ennast seda enam rahutuma olevat, kuna temal mõnesgi asjas
 mõnd pattu Markus Lillega sõbrustamisest südamesse oli
 asunud: tema oli nimelt halli peal Markuselt ühe armastuse-
 liidu laulukese vastu võtnud, oli noore-mehega pärast tantfu
 wastastikku käsi surunud — jah, koguni kats kolm kord, ja
 õige õrnaste; rääkimata veel pärastised õige sagedaste maan-
 teel ja jalutuse käikides kofku puutumise korral waheldawad,
 palawad armastuse pilgud! Eks need olnud ka hullud asjad
 küll! Jah — omas truusüdamlikus teadmatauses ja rumaluses
 küsis Klaara iseeneselt suurel hirmul — kas ta just ifegi ka
 sedajama kardetatwat teed polnud astunud, mille peal Amalie
 nii hirmsaste oli langenud, — ja siisgi ei wõinud ta omas
 hinges üht ifeäralikku vastu waidlemise healt waigistada, kes
 temale digust andis, ja temale ütles, et ta sellega mingit kurja
 ega pattu polnud teinud, kui ta selle tugewa, kema mehe ja
 ilusa, rõemsa lauliku poole oma südame ihaldust nägi sõudwat
 — Markus Lille poole, kes nii wäga elawa waimuline, meele-
 päraline ekfitaja ja südant wõitew mees oli! . . . — Pahad
 ja libedad jutud olivad aga Amalie kohta õige suureste liiku-
 mas ja lagunefiwad majast majasse kõige tuttawate juures . . .
 Minult Lille ja v. Li—ldi läwedelt libefefiwad nad mööda.
 Aga ka wiimsesse majasse tulivad nad Leena läbi pea, kes
 turul majatarwitusi ostmas ja Tiina Kallasfega läbi käis.
 Aga wana Leena tundis oma härrat liig heaste, nii et ta
 sellele kõdigist neist juttudest mitte sõnakestgi ei tohtinud lausuda.
 Suhan mõistis ka täitsa suud pidada. Kõigest sellest wait-
 olemisest hoolimata oli härra v. Li—ld omete wäga rahuta;
 kes teda tähele pani, oleks wõinud arvata, nagu tunneks ta min-

git hõngu õhus. Kust see tuli? — Wana major oli eile wana proua v. B. juures wõderusel käinud — nii pea kui ta kambrisse astus, jäi sealsete koosolejate jutt häkitfelt seisma; kõik koosolejad sõbrad ja tuttawad oliwad kahklewad näud teinud ja nagu küsides üks teise otsa waadanud; ka proua v. B. isegi oli pigut kohkewel olnud ja polnud ka Pauli käekäigust sõnakestigi küsinud, mis muidu haritud seltskonnas hea tutwate keskel iial ei unustata. Üks uus tuleja, kes pärast herra v. Si—ldi senna oli ilmunud, hakkas, niipea kui ta kohwi lauale oli istunud, preili Lille põgenemisest rääkima; üleüldine wait-olemine tuli selle, kogemata ja teadmata ette toodud kõne peale ilmsiks: keegi koosolejatest ei wastanud ei ega jah. Seda märkas ka kõneleja kohe, ja pööris jutu muu asjade peale . . . Seda aga kõi oli herra v. Si—ld selgeste märkanud. Wana major tuli sellepärast sügawates mõtetes kodu ja tegi aimult sõwaks ja joomaks suu lahti; siis läks ta oma kambrisse ja wiliistas üht sõjalaulu — see aga, nagu Leena ikka tähele oli pannud, tähendas kurja tuult ja maru . . . Lähem päew oli jälle habeme ajamise päew wanal v. Si—ldil; wana major istus omas kõõgis toolil ja wotas tuttawat habeme ajamise pillu, kui Jowian alandlikul kiirutusel ja niute nikutamisel sisse astus. Habeme-ajajalle oliwad muidugi kõi need jutud teada, mis wiimisel ajal Pauli ja neiü Lille üle linnas räägiti; aga tema oli kahjust targaks ja ettewaatlikumaks saanud, ja ehk ta küll iialgi weel müra juttude lautamises wiimne polnud olnud, oli ta omete täna siin kõige aja wait, kus ta wana majori lõuga puhastas. Herra v. Si—ld tegi ise selle wait olemisele otsa ja ütles: „Koh — Jowian, mis uudist?“

„Si midagi, baroni herra, mitte midagi!“

„Hm! . . . Ühe Teie-kohase mehe kohta on asi siis nii kaugele, et Teie kõi oma elu ja olu olete kautanud . . . Mis Teist siis weel üle jääb, kui Te' midagi enam tähele ei pane — muidu oli Teil kõige suurem uudisksete wara kõige linna kohta . . . Teie ei tea siis wist sedagi, et meie naaber, preili Lille, Tallinnast ära on läinud?“

„Andke andeks,“ wastas habeme ajaja, „seda teadsin küll, aga kartsin, Teid selle tühja jutuga tülitamast.“

„See pole kellegi tühi jutt — see on sündinud asi,“ rääkis härra v. Li—ld süita näul edasi.

Jowian filmitšes segafelt wana majori otsa. Ta sai wanahärra rahulikust hoolimata näust petetud — kes alles oma habeme-meistri suust sellest asjast midagi teada lootis saada — ja arwas, et wana rüitel isegi ju kõik teab ning oma poja jändamistest midagi ei hooli. Sellepärast läts mehite täitša lõnga ja rääkis mahedal näul edasi: „Jah, sellel sündinud asjal pole midagi enam kahklust . . . Rahjaks küll . . . Aga Teie teate ju, baroni härra — kõik asjad ilmas tehakse ikka ülearu suuremaks, ja sellepärast ei wõi küll üks dige inimene tial rohkem kui kahesamat osa sellest uskuda, mis räägitakse . . .“

Härra v. Li—ld ajas kõrwad kikki ja kargas, kui just habeme ajamine walmis oli saanud, üles ja hüidis: „Sa mis, pagana päralt, räägitakse siis?“ Jeda üteldes wahtis ta ehmatanud habeme ajajalle kullifilmil otsa. — See õnnetu märkas, et ta lollust oli teinud, ja püidis omal wiisil jälle wabandada: — „Oh — rumalus kõik,“ ütles ta ja katsus julget nägu näidata, „ilm on ikka kuri! Mina omast kõhast wõiksin kihla wadada, et kõige selle asja juures muud paha pole, kui pisut noorte inimeste kerget meelt. Koorel baroni härral Paulil pole ju midagi süid . . .“

„Paulil! . . . Tuhat ja tuline, mis piab siis minu pojalt jälle selle naeruwäärilise luguga tegemist olema? — Wana rüitel oli wihas üles tõusnud ja kurjal näul Jowiani kõõgi nurka ajanud, sest et see hirmuga ikka taganes. Habemeajaja oli näust walgem, kui lubjatud sein ja katsus ennast peasta, ning filmitšes südame igatsusega ukse poole. „Kas ma siis noort baroni härra poega olen nimetanud?“ ähtis ta. „Mina ekšisin wist sõnas. Kes teab üleüldse sarnastes asjades, kes isa on? Jumal teab jeda üksi!“

„Kes isa on? Mis asja teab Jumal?!“ Nende sõnadega haris härra v. Li—ld õnnetuma Jowiani kraest kinni, surus teda wastu seinale ja karjus wihasst wärisewal healel: „Dhoh — Sina araneetud metsaloom, Sa tead rohkem kui Sa ütelda tahad! Räägi filmapilt selgeste ja otsekõhe, muidu kusun Sull

Su alatuma lobalise keele suust ja naelutan teda oma hobuse talli ukse külge! . . ."

"Mis ma pian siis ütleva?" kogeles pool kägistatud Jowian. "Mina tean aga seda, mis kõiges linnas räägitakse; tõendatakse, gümnaasiumi inspektori tütar olla väga hästi teadnud, mis pärast ta kaduma pidi, ja inimesi on, kes nii alatunud küllalt on, arwama . . ."

"Et minu poeg teda õnnetusse on kufutanud?"

"Näha on, et seda üteldakse; aga mina ei usu . . ."

"Uskuge ehk ärge uskuge!" karjus wana rüütel ja keerutas Jowiani ratas-kuuri enese ümber ja karjus jälle: "Kas arwate omas jahupeas, et mina Teie arwamisest wõi uskumisest midagi hoolin? . . . Kasige, härra . . . Jowian ja ärge tõstke ial enam jalga minu majasse!" — Habeme-ajaja katkus aga usinaste kaduda. Wana rüütel jäi nagu sammas läwele seisma. Tema oli puhas põrutatud. Leena nägi teda kõigest liigestest wärisewat. Korraga kiskus härra v. Li—ld öökuue seljast maha, wiskas selle Leenale wastu nagu ja ütles müristawal healel: "Minu kuub!" — Nii pea kui talle kuub seie toodi ja ta ennast riidesse oli pannud, ruttas ta õpetaja S—ni juurde, kellelt ta kõik karwa pealt teada pidi saama. Õpetaja teadis, et Amalie Peterburis ühe tütarlaste kooli peal aset oli wõtnud; tema teadis ka kõik jutud, mis selle noore neiu kohta ümber olitwad kantud ja pidi, ehk ta küll Amaliet süidlasteks ei arwanud, raskele meelele tõeks tunnistama, et waene tütarlaps tühja-jutu alla oli sattunud. See aga ei jõudnud wana majorit kuidagi waigistada; ta jäi umbes tunni aega õpetajaga nelja filma all kokku ja waewalt oli ta õpetaja juurest tulles Kadrintalisse jõudnud, kui ta ka Pauli Narwa maanteelt koju wärawalle nägi pöörwat. — Noormees näitas mures ja kahwatanud olewat — filmadgi oliwad tall hauku langenud — ta oli täieste rahutu. Neli, surmale igawat päewa oli ta W—s. Amalie lubatud kirja ootnud. Ta ei maganud enam, ega leidnud kuskilt rahu — jooksis iga päew meele ära heitmises kummi poole tee peale Tallinna poole, Birita jõe äärde. Sga filmapilt oli ta mõttes, Amalie keelust üle astuda ja Tallinnasse

rutata. Ainult see hirm, et juba sünnitatud õnnetus oma seal olemise läbi mitte veel rohkem ei saaks suurendatud, pidas teda parwelt tagasi ja kihutas jälle W. mõisasse wangi. Wiimaks, wiindama päewa hommikul, ei jõudnud ta enam kannatada; ta jättis W. mõisa Sumalaga ja tuli palawiku sarnases rahutumas meeles, pool lõetutates Tallinnasse ja seisis sellamal pilgul kodu ukse peal, kui isa õpetaja juurest tagasi tuli. Süidlast nähes wälkusiwad wana majori filmad tuld, ei puudnud palju, siis oleks ta ju uulitsa peal oma wiha wälja puistanud. Siisgi aga oli ägeda wihalisel rüüt- lil veel wdimu, ennast pidada; ta näitas Paulile, kes palja peaga tema ees seisis, käega ust ja ütles: „Mine minu kamb- risse, mull on Sinuga rääkimist!“ Kõne heal, milles see käst anti, ei jätnud Paulile enam kahtlemist, mis meeles ja mõttes tema isa oli. Paul tundis, et suur torm tule- mas piab olema. Kui ta trepist ülesse astus, mõtles ta iseeneses: „Tema teab wistist kõik, ja nimelt seda wiimast juhtumist Ülemiste mäel: seda parem — siis pole mull seda piinlikku lugu tarwis talle rääkima hakata, ta teab seda isegi.“ — Kui nad üles olitwad saanud, kus koridori aknad Lille aia poole lahti seisiwad, heitis Paul filmi jenna poole, et wast Amalie nägu kusgi puude wahelt näha, mis talle jälle tublimat julgust oleks annud; isa aga ei annud talle seks aega. Raskiwalt näitas ta käega oma kambri ukse peale, ja kui wana rüütel ukse enese ja poja taga ägedalt kinni oli heitnud, ütles ta: „Waata mulle filmadesse ja wasta mulle kord ka omas elus auusaste ja tõelikult . . . Kas Sa tead seda lugu ja juttu, mis linnas ümber käib?“

„Jah — isa,“ wastas Paul, arwates, et ta sellest lugust Ülemiste mäel tähendab, mis Gallerti proua oli sünnitanud.

„See on siis tõsi! . . . Ja Sina tunnistad seda ka ise!“ hüidis wana major walusjal healele.

„Mina tunnistan seda.“

Wana rüütel jäi pilguks ajaks wait; poja kindel ja julge sõna ajas tema meeled segadusse. „Misjugune häbi,“ mõtles ta, „ja tema julgeb seda tunnistada! Kõrge taewas, misjuguses ajas meie küll elame? — Sina piaksid sada sülda maa alla

põgenema," rääkis ta jälle, „kuna Sina sedasarnast nurjatumat tegu oled teinud.“

„See sõna on pisut liig," ütles Paul, kes isa ülikareda tähenduse peale pisut naeratas.

„Kolmat kümment!" pahandas härra v. Li—Id ootamata wihas — „Sull on weel julgus mulle suu sisse naerda? Mina olen seda tegu nurjatumaks ütelnud, ja jäen ka selle ütlemise juurde; see pole poolegi küllalt selle asja tähendusiks.“

„See asi on omete loomulik. Sina olid ka kind noor, isa, ja oleksid just niisama teinud, nagu mina.“

„Dialgi mitte?" wastas wihas ja ehmatanud rüütel. „Kas Sa ka üks auu-meess oled, poisj!?"

„Ma arwan.“

„Wõi nii? Sina oled auu-meess? Mina aga, omast kohast, hakkas jelles Sinu üle juba kahtlema. Noh — mis Sa mõtled nüüd teha nendes asjades, kuidas nad on?"

„Selle üle tahtsin ma praegu just Sinult nõuu ja luba paluda," wastas Paul alandlikul ja sõnakuulelikul näul.

„Di! Minu käest küsida!" karjus wana major tulises wihas. „Kas Sinu soontes siis meie sugukonna werd enam piiskagi ei tuku? Enne kui Sa seda eksitust tegid, oleksid Sa minu arwamist kuulma pidanud. Sina ütlesid, mina olla noor olnud, nagu Sinagi . . . Arwad Sina siis, et, kui minul üks sarnane õnnetus oleks juhtunud, mina siis weel kellegi käest nõuu oleksin küsinud, mis null teha tuleks? Meie, wanema ja auusama aja lapsed — meil oli teine wiis, oma kohusid ära tundes! Mis mina oleksin teinud? Mina oleksin hobuse sadulasse pannud — siis polnud weel pagana raudteesi — ja oleksin noore tütarlapse üles otsinud, keda aga Sina ära reisida lasksid, kui Sa teda auutumal wiisil olid teutuse alla lütkanud.“

„Amalie on ära reisinud!" hüidis Paul wärisewal healel.

„Ära mängi kometjaani, nagu ei teaks Sina kõigest midagi!" tõreles major edasi, kuna ta kambris edasi tagasi ruttas; „kas wõis siis see noor õpetatud naisterahwas seie jäeda selles olekus, kuhu sisse Sina teda oled saatnud? Noh! Kuhu nüüd siis minnakse?" küsis ta, kuna Paul ukse poole kargas.

„Mina tahan teha, mis Sa mulle süüks annad, et ma seda ju ennem pole teinud,“ vastas noormees, kes näust väga kahwatanuks oli saanud; „mina tahan selle neiu üles otsida.“

„Jäe seisma!“ ütles wana rüütel kurjaste käskides ja hoidis poja käe warrest kinni.

„Jä, lase mind minna!“

„Ma keelan seda Sulle! Sina oled küllalt rumalusi teinud; nüüd on kord minu käes, teha, kuidas ma õigeks arwan.“

Paul, kes nägi, et ta see nõuu, mis isagi talle oli kohuseks arwanud, omete sellesama kohustaja poolest keeldub saab, tundis mehelikku wiha ja jõuudu oma sees — ta katkus kõigest wäest, isa käest lahti saada ja ukse juurde peaseda. Aga ta wana majori wiha läks põlema. . . Noormees heitles nagu õppimata sõidu hobune ratsulise kannuakse all, ja nüüd algas nende wahel sõnata maadlemine ja wõitlemine, mis kurwalt ahwardas lõppeda. Jä ja poeg ei tunnud iseennast enam, nad oliwad mõlemad wihast liig täis — muudkui nii palju pidas Paul siiski meeles, et ta isale mingit paha ei tahtnud teha, waid aga oma teha ramnuga teda ukse juurest tagasi tõrjuda. Sedasama püüdis aga ta wana major. Ja et poeg wiimaks oma sündmata heitlemist isa wastu ära tundis, sai tugew wanamees temast omete wõitu ja surus poja ühe sohwa peale istuma. Siis kargas wana rüütel imelikult rutuga üles, oli ühe ainsa samnuga juba ukse juures, tõmbas selle lahti, lipsas wälja, pani poja luku taha wangi ja läks ise ära.

Mis liig, on liig. Wõitlusest wäsinud ja oma enese isaga heitlemisest rammestanud noormees jäi ehmatuses ja mures tüliseseks ajaks sohwa peale istuma. Tema isa süüandmised ja pahad sõnad helisesiwad nagu wiimse kohtu pafuna healed tema kõwadesse. Kõik, mis wiimse weerand tunni sees sündis, näitas talle nagu piinlik unenägu olewat. Pool uimaselt aga kuulis ta hooi pealt wõdigi trampimist, keda Suhan ratsutitest kinni pidas, selle wahel kostis tema isa kõwa heal ja imestawa Leena wastused. „Tooge minu weike reisikott seie!“ karjus wana gardimajor. — „Reisikott?“

lordas Leena. „Kõrge taewas! Kümnest aastast saadik pole majori härra teida enam tarwitanud!”

„Suhhan — pane eneselle sõiduruun sadulasse — Sa saadad mind Lagedi poole-jaama peale ja tood hobused seal tagasi. Tallinna waksali peale me enam rongi minekuks ei saa — pagan! Kell ju üle laks!”

„Kulla kallid majori härra!” karjus Leena ahastates. „Mis õnnetus Teile siis juhtus! Minu Sumal! Lagedi poole-jaama peale weel rongile saada, kui Tallinnast ära-soit hilja!” . . . Selle peale aga wastas wana rüütel jalga tampides ja sajatates. Wiimaks, palju edasi tagasi jooksmiste ja kõwa hüüblemiste peale siuti reisikott hobuse selga kinni ja Paul, kes akna ette oli astunud, nägi, kuidas tema isa sadulasse kargas ja hobusele tugewa löögi piitsaga andis. Suhhan istus teise hobuse selga ja warsti kostsiwad aga weel hobuste labja löögid uulitsalt ehmatanud nooremehe kõrwu; wana major oli ära reisinud. — Kui Paul hooi poolt aknast teise akna juurde pööris, nägi ta Markus Lillet aias puude wahel käiawat ja suitsetawat. „Ohoh!” mõtles Paul; „nüüd saan omete kord seletust?” Isa kinni pandud uksest hoolimata, astus ta aknast wälja ja ronis, Leena silma ees, alla hooi peale. Paari filmapilguga oli ta Lille aias Markusse jaures.

„See on tubli!” hüidis see ja sirutas talle kae wastu. „Teie ei lastnud ennast mitte koolipoisina wangi jätta. Mina teadhin kindlaste, et T'e mulle appi saate ruttama.”

„Kus on Amalie?” küsis Paul.

„Ära reisis,” wastas Markus õhkades. „Pärast lahingi kautamist Ülemiste mäel ei wõinud ta oma kantsi mitte enam hoida . . . Oh, mu waene sõber, mina olen tema wastu suurt ülekohut teinud! Amalie põgenes proua Gallerti juttude ja wiha eesti; aga selle eest olen mina seie jäenud ja lahingi liinisse astunud — ma saan selle pagana naisterahwalle omast kõögist üht suppi maitsta andma!”

Paul käis Markuselle peale — ja see andis talle wiimaks teada, kus uulitsas ja majas Amalie Peterburis warju oli leidnud. — „Tänan,” hüidis Paul. „Ma lähen otse-

kohe ja jalamaid Peterburisfe; kas tahate minuga kaasa tulla?"

"Ei — praegu mitte. Mina mõtlen tasumise plaani ja ei saa oma wõitlemise paika jätma; aga, kallid sõber, mis tahate seal teha?"

"Mina tahan," ütles Paul kindlal sõnal, "Amaliet näha ja temale näidata, et minu südames mingit muutust pole olnud — ma ei taha ka mitte enne seie tagasi tulla, kui ma teda oma kaasana ühes wõin tuua." — Tema filmad wälkusiwad ja tema näust paistis nii aruldane, kindel tõsidus, et Markus teda imestates filmitsees, temale aga siis tugewaste öla peale koputas ja ütles; "Mungake, mungake — käid nüüd küll rasket teed! . . . Aga — Teie olete mu meele pärast. Paganä päralt — Teie olete mees! Keisrige ja — head õnne Teile! Aga ärge ütlege, et mina Teid kihutasin, muidu kautate mängi." — — —

Selle wahel sees kihutas wana gardimajor oma Juhaniga Lagedi wäksali poole. Püsimata rüütli ei tahtnud need seitse kahetsa wersta sugugi lõppeda, ja tema andis sellepärast oma wõigile ikka kannukseid, et waene loom ähkis. Oh! wana rüitel küll raudteesi ja kõiki uuendusi suurt ei jallinud, oleks ta nüüd omete heameelega weel rutem Peterburisfe sõudnud, kui raudtee rong wiia wõis. "Praegu on filmapilk läes, kus inimesi ilma olemas on," mõtles ta iseeneses, "kellel tõeste digust on ütelda, et v. Di—ldi sugukond auuta tegu on teinud. Meie senni aegist rüütli-wappi pole iial weel keegi ühe musta märgiga roojastanud — aga nüüd on tema peal üks teutaw märk!" See mõte ajas wana-mehele häbipuna palgesse. Ta tundis, et ta enne rahu ei saanud, kui see must märk ära pestud saaks saama. Kuida ta seda korda saaks saata, ei teadnud ta praegu weel mitte, ja ta julges waewalt selle hella asja külge mõttesgi puutuda. Kuna ta aga seda surumist ja piinlikku lugu, mida talle tema poja rumalus kaela oli toonud, needis, ütles ta omete iseeneses: "Kõige pealt pian ma seda kurjajünnituse inimese-last kord filmast filma nägema . . . Misjugune tüdruk piaks ta küll olema? Jumal seda üksi teab! Küll wist mõni õnne-

ajaja — eksitawa, nõiduwa filmadega ja meeste meelewängistawa wõrgutawa olemisega. Kui Paul mõne waese, häbeliku, hõra tütarlapse oleks ära teutanud, siis oleks mull ehk kergem lugu laulda olnud; aga nüid pian ühe segawerd, ilmaliku, liig haritud naisterahwaga kokku tulema . . . Paigan wõtku kah!" Tema wihtas Amaliet kõigest südamest, ta oli neiu peale pahane, et ta Tallinnasse üleüldse oli tulnud, wist küll just wana majori plaanisi nurja ajama ja tema poja tulewisku hukka saatma. Sa siisgi ei wõinud ta wiha ja pahanduseta selle peale mõelda, et see üheksateistkümnne aastane tüdruk Pauli süi läbi ära oli rikutud . . . Riietli uhkus, auutundmus ja isalik iseene se otsimine waidlesiwad wana majori kitsameelses, aga omete auuwäärilises hinges.

— „Mull ei saa iial rahu, enne kui ma teda näha saan!“ hüidis ta; „arawannutud kiwine tee ja roobastikud — kas nad omete kord otsa ei saa!“ — Noh — nii pikk polnudgi tee — see lühenes filmanähtawalt — muudkui wana riietli ägedus näitas teda pikemaks, kui ta oli. Lagedi külast nägi gardimajor waksali ja kuulis masina wilet kaugele — rong tuli ju Tallinna poolt. Wanamees kartis, et ta maha jääb, andis weel tulisemalt hobuselle kannukseid ja kihutas kui meeletu waksali poole. Õnnetuseks aga ei olnud wõigi wõim enam nii suur, kui peremehe kiirustas — waksali tee käärafu peal lomistas hobune ja kukkus, ning ägedane riietel kukkus ühe kiwi hunniku wastu. Raudtee asjandajad, kes appi ruttasiwad, tõstiswad werise näuga wanamehe üles ja wiisiwad waksalisse. Wana major hoigas ja ähtis raskest. Rong tuli waksali ette. „Mitage mind esimesse klassi! . . . Juhan — wii hobused tagasi!“ hüidis õnnetu, kuna teda mitme abil wagunisse aidati — rong sõitis edasi.

Wana riietel tundis kangele walu sääres ja pigistas uuled kokku, et karjumist tagasi hoida, kuna konduktor teda riidest lahti wõttis; aga ihulik walu polnud wanamehel weel nii suur kui hingelik ahastus, sest ta nägi, et ta nõndawiisi otseteed kunni Peterburisse mitte jõuda ei wõinud. Walu läks sääres ja põlwes ikka kängemaks, nii et gardimajor meelt ära tahtis heita. Aga ta kannatas siisgi ja läks edasi,

Enni Tapa wafjalini, kus õnneks raudtee welsker käepärast oli. See katsus haiget läbi ja andis talle nõuu, Rakweresse rongilt ära minna ja seal oma jalga ja pead tohtril läbikat-
fuda ja rawitseda laske. See seletus oli wana rüütlile küll
järe kuulda, ja ta sajatas kõik raudteed ja tema welskerid
maa alla, aga Rakwere wafjali peale jõudes nägi ta omete
ära, et tall mõistliku arsti abita wõimata oleks, kauem kannatada.
Ta laskis ennast wagunist wälja aidata ja sõitis rääti-
mata walus ja post minestuses tohter B. juurde... Kui
tohter haiget hoolega läbi oli katsunud, seletas ta, et jalg
mitte murtud pole, waid raskestes muljutud ja põrutatud.
„Walu on Teil küll mõned tunnid weel kannatada, aga muud
suuremat häda pole Teil karta, jooge pisut arnikat, laske eneselle
apteegist kaanisi tuua ja pange neist kümme tükki sääre ja
põlwe ümber, siis on asi Teiega warsti jälle hea.“

„Ja homme wõin edasi sõita?“ hüidis v. Li—Id äge-
daste.

„Seda küll mitte — aga nelja päewa sees, kui Teie
kõik nii teete, nagu ma õpetan .. Kümme werekraani kõige
pealt, kas olete tähele pannud?“

„Neli päewa,“ pahandas wihane rüitel, nii pea kui arst
teise tuppä oli läinud, „see on wõimata; see pagana loll-pea
tahab mind seie Rakweresse ära surmata.“ — Siis istus ta
woorimehe peale, sõitis „Baltia-hoowi,“ wõttis kõige parema
kambri, mis seal saada oli, ja käskis jalamaid apteegist ne-
likümment kaani tuua.

„Palun andeks, baroni härra,“ ütles tohter B. tüdruk,
kes talle tallitajaks kaasa oli tulnud, „tohtri härra käskis
kümme...“

„Tohtrid on eeslid!“ wastas wana rüitel kurjaste.
„Kuulge, mis ma käsin!“ — — Kui kaanid oliwad toodud,
jaatis wana rüitel kõik hingelised omast kambrist wälja ja hak-
kas ise nüüd neljakümment kaani oma sääre ja põlwe ümber
panema. Kui wämees, uskus härra v. Li—Id ainult hobuste
tohterdamisesse ja sellepärast oli ta iseneeses selle imeliku otsu-
selle tulnud: „Kui ma kümme kaaniga nelja päewa sees ter-
weks saan, siis wõin ma homme juba jalul olla, kui ma neli-

ford rohkem kaanisi imeda lasen." Seda nimetas ta üheks mehiseks asja toimetamiseks; wäga mehine küll, sest kolme tunni pärast, kui kaanid teda werest peaaegu puhas tühjaks olitwad imenud ja ta walgem kui tema kambri lubjatud sein wälja nägi, langes wana rüitel minestusse ja sai aga wae-walt weel enne seda appi hüida...

Rutuga seie kutsutud arst, kes oma haige wägimeheliikust tööst ehmatas, wihastas ja imestas, ei wõinud ka paremat teha, kui löi käed kokku ja hüidis: „Noh, nüid olete heas korras! Nüid saab Teile 14-neks päewaks küll! Kui inimene nii määratu rumalust teeb, siis ei jae karistus tulemata!“ — Ühel teisel korral ja ajal oleks wana härra Si—ld selle weikese linna arstiteadnikule karemat õpetust annud, aga nüid polnud tall jõuudu, wihaseksigi saada. Ta õhtas õige kurwalt ja mattis ennast walusal meelel tekkide alla. Arst aga jättis talle oma wana tüdrukutallitajaks ja laskis kõik teha, mis wana rüitli heaks wõis tehtud saada.

Nii kiireste, nagu Paul v. Si—ld arwas, ei läinud tema Tallinnast Peterburisse reisimine mitte. Üra minnes oli wana major pojale ühe tähekeste jätnud, et ta ühe weikese, aga tähtja raha asjade dienduse Paide kõrwal P. mõisas ühe sugulase juures jalamaid pidi ära toimetama. Noor-mees sülitas tuld — aga selle asjaliku toimetuse juurest ei peasenud ta milgi wiisil. Ta sõitis Paidesse ära, selle kindla lootusega, et ta wähemalt kolme nelja päewa lõpul omete Amalie juurde Peterburisse jõuab... Noh — jätame Pauli tema wastu meelselle Paide teele ja waatame ka wahel teisele poole ümber. — — — — —

Runa wana rüitel v. Si—ld Rakweres „Baltia-hoowis“ rahutumalt ennast parandas, mõtles Markus Lille Tallinnas ikka enam ja enam järele, kuidas ta proua Gallertille wõiks tasuda. See kõrgemeelne, ligimestega kannatamata, iseenesest lugupidaja naisterahwas, kes ennast kõige naabrikonna ja jäult ka kõige linna eluwiihise kohtu mõistjaks toppis, oli Markust ikka pahandanud. Aga Amalie ja Pauli wastu tehtud salaliku tempu Ülemiste mäel, mille läbi tema õde teutuse all ära reisima pidi, ei kärsinud noor wabameelne lau-

lit milgi wiisil kannatama. Iga hommi ku üles tõustes tõutas ja kinnitas ta iseeneses, et ta Tallinnast enne ära ei lähe, kui ta selle naise kõrget meelt pole alandanud. Et talle aga kõige paremine sõda kuulutada — hakkas ta tema tütre peale palawalt armu tormi jooksuma . . . Juba Gallerti balli ajast saadik, kus preili Klaara temalt üht tema iseäralikku armastuse-kiidu-laulu wastu oli wõtnud, polnud Markusel sugugi mitte tähele panemata jäenud, et see kena, weike, sala-häbelik, aga terwe ja armastuse ihaldaw neiu teda wäga hea meelega silmitses. Meie ei tea mitte, kas neiu neid tühisti, iseäraliku waimustusega luuletatud lauliku salmitest sell mõedul mõdistis, nagu nad oliwad kirjutatud — aga noor neiu wõtab laulust, mille waimustuse põhjuseks ta pealegi weel iseennast arwab, ikka suure rõdemuga wastu. Mõnda oli siis ka Klaaragi noore Lille härra laulukesi hoolega warjanud, ja luges neid salajalt ikka uueste, ilma et neist just palju aru oleks saanud . . . Rõdemus Markus oli aga just armastaja, kes selle süita neiule meele järele pidi olema. — Wäsimata tantsija, terwise-punal jumetawa näuga, paksu, tubli habeme, julge silma ja elawa kõnega tõusis ta pea Klaara waimu ees üheks iseäralikuks ärawõitjaks wägimeheks, kelle wastu asjata püüti panna. Preili Gallert tundis lauliku Lille armastust magusaks ja meelita-waks, nagu üht keeldud wilja. Tema juhtus sellepärast ka Markusele iga kord wastu, kui see kodust wälja läks, ja juba ammu ajast ei puudunud Markus milgi pühapäewal Olemiste kirikust, kus ta ikka Klaara istepaiga ligidal seisis ja neiule tuliseid armastuse pilkusi saatis. Oli küll üks kuri, karistuse wäärt mõtete-wangistus, aga see sünnitas siisgi Klaarale armast, kallist meelitust. Wahel siisgi tundis ta aga nooremehe julge peale tungimise katsetest üht pisikest hirmu — see aga kaswatas salajate armu tundmiste mõju weel enam neiu südames . . . Teatud lugust saadik Ülemiste mäel, mis Amalie põgenema ajas, polnud Markus jalgagi enam Gallerti majasse tõstnud, et terawate, nõelawate küsimiste eest hoida; kui aga Klaara kuuwälgetel õhtatel oma magamisetua akna pealt alla puiestikku waatas, nägi ta — Jumal teab kas unes wõi ilmsi — ikka Markust nende aia taga parkis ümber randa-

mas — ja neiu nägi teda juba waimus üle müiri ronawat ja üht kõisredelit tema akna simsi külge siduwat . . . Siis läks Klaara lapselikus hirmus woodisse, nägi omast auustajast õrna und ja tõusis ikka wahete wahel õõsel üles, akna pealt palja jalu filmitsema, kas noormees weel seal wiibib ja kusgi puiestiku tee peal üfsituses rahus oma armukese peale mõtel- des seisab . . . Aeg ajalt tundis Markus isegi magu sellest armastuse manguft, mis ta esite küll nagu pool nalja pärast oli hakanud ja ainult sellel lootusel tõsisemalt edasi ajanud, et proua Gallertit wihastada ja talle Amalie teutust ta- suda . . . Aga Tallinna kena, waga kaswandiku Klaara Gallerti armsad, kirsi punased paled, salalikul häbelusel maha löödawad filmad, täied roosi karwa uuled oliwad üks wägi, mis wiimaks Markust isegi kõige rammuga rabelemiselgi lahti ei tahtnud laske . . . See armastuse pillude waheldamine, mis ta esi- algu manguides oli hakanud, sai — ehk küll mitte üheks põle- waks leegiks — seks polnud Markus Lille mitte kindluseta küll — jüisgi omete üheks otsetõheseks armastuse tundmiseks, mis päew päewalt tõsisemaiks läks. Si olnudgi palju aega möödas — seal ütles Markus: „Minu tasumine ei pia mingi wahene ega filmapillik rõem olema, waid Klaara piab minule saama; see olgu ainus tee, kus peal ma Gallerti prouale lepi- tust pakun. Seega on ka minu õe teutus wiisilikku tasumist leidnud!“ — — — — —

Suwe lahtumise aeg oli tulnud. See on see aeg, kus meie Põhjamaa metsad kirjaks lööwad ja puude lehed kollakaiks ja paljudel punaseks lähewad, enne kui pudenewad. Metsas ja puiestikus lööwad wahtrad kolla-punaseks ehk kollaseks kir- jaks, papli-haawad saawad puna-pruuniks ja meie maa päris haawad jäult pruuniks, jäult weri punaseks. Üli ilusa Kadri- tali puiestiku oli suwe lõpp sarnase kirju tekiga katnud . . . Lin- nast lähewad ilusa, waike ilmaga rõemsad rahwa salgad w iimselle suwe käigile wälja, puude ja lehistikudega jumalaga jätma. Noored inimesed piawad wanade kaasas lahket nalja, naeru ja rõemu hüidel, ja alles päikese weetul rutatakse kodu poole tagasi . . . Markus Lille hoidis selle eest, et ta milgil päe- wal jalutamiste käikudest ja tuttawate falkadest eemalle ei

jäenud, ja seda enam, et ta preili Gallertiga lootis mõne nende rõemsa seltside keskel kokku saada. Armastuse jumal näitas talle helde olevat, ja ühel ilusal päeval pärast lõunat leidis ta teda ühe oma sõbraliku perekonna kaasas wäljas jalutamise käigul. Klaara oli üliõdemus, Markus nähes, ja üks sõber, kes ka asja pisut aimas, palus oma kaaslast naisterahwaid, et nad Markus aitakšiwad enese kaasas wälja-käigule kutsuda, mis käiku ka noor laulik pikema jututa wastu wõttis... Et aga Markus oma õnne täna õige täieks wõis pidada, tuli sellest, et proua Gallert, keda homikuft saadit raske peatwalu waewas, oma tütre ühe sõbraliku wana proua hoolets oli annud ja teda sellega ühes naabrusesse saatnud. See oli laulikule, nagu ju tähendatud, õnnelik juhtumine, ja sellepärast oli isegi arwata, et ta seda kasulikult tarwitas... Joosti kõrwustikku paarimängul, tehti weikesed tantšikesed lageda sõõbi peal puude all ja pigistati käsi... Kui õhtul linna tagasi mindi, palus sõbra kaasa Markus ja neiust õhtusõõmale; naisterahwaste auuks laskis Markuse sõber šhampanja wiina tuua. Klaara, kes wahutatawat, magusat wiina ka sugugi mitte ei põlganud, laskis ennast meelitada ja jõi terve jalg-klaasi korraga wälja. Laulik ei olnud ka häbelik, waid jõi selle auuks omalt poolt sõbraga wastastikku kolm klaasi, ja kui laualt üles tõusti, oliwad pead soojad, keeled lõbusad, meeled julged, ja silmad täis elu ja tuld... Klaarale tuli tua neitsi kodust järele ja sõitis woorimehega ukse ette... Klaara tõusis üles, läks wõeraste kambriisse, oma mantlit selga panema. Üleüldisest jutu ja naljatuse seltsist läks julge Markus korraga tuast wälja, ilma et palju mõtlesgi, mis ta teha tahtis. Ta pööris sõõma-saalist läbi ja sai just pool walgustatud koridori peale, kui ta korraga preili Gallerti enese poole nägi tulewat. Klaara astus rõemsalt sõõmasaali ukse poole edasi ja jumistas üht laulukest. Nialgi polnud ta Markusle weel nii ilus näitanud olevat, kui nüüd. Noormees waatas teda waimustawalt. Nagu üteldud — Markusel oli pisut pea soe, ja ka Klaaral oli meelete rõemsam, kui muudu ja peate pisut lihamas... Täname jalutuse käik, rõemus õhtu-sõõma-aeg ja weini klaasite oliwad mõjunud. Klaara nägi üliwäga priske ja südant

wõitew olewat, ja koridor oli nii waike, et kedagi muud inimese hinge nähtawal: pole siis imeks panna, et Markus ennast eksitada ei lastnud, esimest, julget armastuse tunnistust sõnata awaldamast; ta tundis enesest, nagu ajaks teda üks nägemata käsi taga; sõna lausumata wõttis ta Klaaral, kes talle wastu naeratas, mõlemad käed enese kätte, surus nende peale omad uuled, niisama ruttu suudles ta ka neiul õitsewaid roostiuulsi. . . . Esiteks oli neiul täieste ehmatuses — oli see nüüd häkitsest meele liikumisest, ehk hirmust ehk wast ka sellest, et kenafene selles suudlemises sarnast magusust leidis, mida ta weel iial polnud tundnud — sest olgu küll, kui ütleme, ta ei liikunud paigastgi eemalle, ja Markus arwas nägewat — laulikud on ju ikka liig iseenele lugu pidamist täis — et Klaara uuled tema suudlemise eest sugugi ei põgenenud. Häkitfelt kiljatas neiul; üks üks oli jellel wahel lahti liukatud, ja Tiina Kallas, kes ka siin õmblemas oli, Gallertite tuaneitsiga seie ilmunud. Preili Klaara tegi ennast wihasel näul nooremehe juurest wabaks, punastas kummi kõrwuni ja põgenes tubadesse. Markus aga oli rahul ja õnneline oma korda läinud armastuse awalbuse peale, ja et tall pea tubliste soe oli, põles tall Klaara südamlit suuandmine magusalt meeles. Siin oli selgeste näha, et tall Klaara poolest midagi wastu panemist karta polnud, kui ta oma kõrja jutuga proua Gallerti ette astub. . . . Ta jättis sõbra perekonna Sumalaga, astus hõiskawal meelel trepist alla ja ütles iseeneses: „Nüüd olete ninapidi weetud, proua Gallert! Wõit kadunud — minu kättemaskmine on lõpmata magus!“ — — — — —

Klaara läks segases hirmus ja armus Kadrintalisse tagasi. Temal oli üks iseäralik rahutu tundmine. Selles waheldasiwad hirm ja kartus, kui ka rõõm ja igatsus. . . . Kui Markuse uuled tema uuledega kokku puutusiwad, oli tall wahel tuli palawus, wahel jää külmus keha üle jooksnud, ja tema süda wärises küll, aga ta tundis seda omete just sell pilgul täis elu ja igatsust olewat, ja — ta pidi seda iseeneselle tunnistama, ehk ta küll ifegi sellest punastas — ta oleks heameelega soowinud, et see suudlemine iialgi ei lõpeks. Praegugi tundis ta weel Markuse julgete uulede surumist oma suu

peal... Aga warsti sai neiu süita, waga hing hirmu täis; see oli üks patt, mis ta täna õhtu oli teinud, ja wistist pidi see ka üks jäle patt olema, et ta nii rahutum, aga armast palawikku järele jättis!... Kui aga see põlastaw patt, nagu taewa karistus, temas neidsamasi, õnnetumaid järgesi sünnitas, nagu gümnaasiumi inspektori tütre!... Amalie Lille, kes nii halastamatalt karistatud ja hulkamõistetud oli saanud, polnud wast ka midagi kurjemat teinud!"... See imelik ahastus käis Klaaral kõigest ihust ja hingest läbi — tema ei saanud mingi muu asja peale enam mõelda...

Kuna neiu Gallert sarnaste mõtetega omas kambris ainuüksi wiibis, kaswis tema hirm kahewõrra... Ta heitis pilgufese peeglisse, pööris aga siis ruttu pea ära, sest tema filmade walus kaju kaswatas tema ahastust... Üks asi oli tema meelest selge — midagi uut, mis ta uialgi enne polnud tundnud, oli temas nüüd sündinud. Ta tundis palawikku, ta wärises, ilma et isegi teadis miks pärast. — „Oh Jumal, Jumal, mis piab minust saama!“ mõtles ta ja kattis oma peakese patjadesse — „ja see Tiina oma libeda keelega, ning meie oma neitsi oma libisewa kõnega, need on kõik näinud ja rääginud kõigile!... Homme räägib minust kõik ilm!“ Ta nuutsus ja ahastas tasakeste... Siis aga jäi ta rahulikumaks — filma pisarad kergitasiwad südant. Ta uinus magama ja nägi kõige öö Markus Lillest und. — — Nii pea kui ta hommiku ärkas, ruttas ta oma peegli juurde. Kui ta aga oma filmade ümber kanawarwaid, oma näu peal murekujutust ja uuledel kahwatanud karwa nägi, polnud tall enam kahklust, mis oli sündinud — ka tema oli rikutud — oli kadunud! Kuida tohtis ta weel oma ema walju, läbitungitwa filmadesse waadata? Ja omete pidi ta wälja ilmuma, — pruukosti ajaks läks ta wärisedes oma kambrist wälja... Õnneks oli proua Gallert pesunaisele üht suurt hulka pesu praegu wälja andmas ja ei pannud oma tütre segast olekut ja muustust tähelegi. Runni lõunani oli Klaara sõnalausumata ja kartuses. Kui ta kunagi peeglist mööda läks, nägi ta hirmul oma kahwatanud nägu ja tema kartus tulewate asjade eest kaswas. Tema rahutu olek ja kurbus ei jäenud õpetaja

J—ni eest iwarjule, kes pärast lõunat Gallertille tuli. See waimulik mees oli Klaarat lapsepõlwest saadik tunnud ja suurelt osalt tema kaswatusst tähele pannud, ta käis temaga sellepärast nüidgi nagu weikese koolineiuksesega ümber. Temal oli teraw film inimeste tundmises. Ta imetses selle muutuse üle, mis neiuga, kes alati ditsewal näul ilutses, nüid oli ette tulnud. Ta arwas, et Klaara Pauli kihluste nurjaminemise pärast kurb on ja et see lugu teda pikkamisi enam muresse surub, kui enne arwati, ja sellepärast wõttis ta nõuiks, noore neiuga sellest nelja filma all rääkida. Kui ta proua Gallerti juures Jumalaga jättis, ütles ta Klaarale: „Kuule, mull on Sinuga altari teki pärast rääkida, mis Tallinna neiud digeusu üles wõtmise pühaks wälja õmblewad ja tititawad. Tule homme enne lõunat minu juurde.“ . . . Preili Gallerti hirm ja kartus tõusis selle kutse läbi weel suuremaks. „Wistist teab õpetaja juba sellest asjast“, ja tema wärises, kui mõtles, et nüid temalt eneselt seda kõik weel järele saab kuulutama . . . Teisel hommikul, pärast rahutumad ööd, tõmbas ta wärisedes õpetaja ukse kella. Waimulik mees oli praegu kodu tulnud ja käis, noort neiut oodates, omas kirjutuse lambris edasi tagasi. Nii pea kui ta teda nägi, saatis ta omaksed kõik wälja, ja nüid lükkas õppinud kohtuhärrana oma leentooli pisut akna ette, et noore neiut pale otse wastu walget tema poole seisma pidi, siis wõttis ta Klaara käest kinni, laskis teda enese ette toolile istuda ja ütles: „Koh, mu armas laps, mis Teie pool uudist?“

„Mitte midagi, õpetaja härra. Mamma toimetab igapäewast toimetust, wanaisa sõitis täna maale wõersisse.“

„Ja Sina — mis teed Sina? Teraseste pealt waatja piaks arwama, et Sull igawus on — Sinu nägu läheb lahjemaks.“

Klaara wärises ja ta nägu kahwatas koguni . . . „Mina?“ wastas ta ehmatuses küsides ja lõi õpetaja waate ees filmad alla. „Mull pole midagi . . . seda wõin Teile ütelda.“

„Miks Sull siis nii mureline ja kahwatanud nägu on?“ — Õpetaja J—n filmitses teda oma prillide tagant ja märkas, et neiut segasiks sai. „Ma ütlen Sulle,“ rääkis

waimulik mees edasi, „Sina oled ennast väga muutnud — ilma põhjuseta ei tehta ka mitte sarnast nägu. Tule, laps, ära pia midagi saladuses, waid räägi mulle omad mured üles; Sina tead juba, et ma mitte wali pole, nagu Sinu ema. Sa wõid minu peale täielikku usaldust panna.“

„Oh — õpetaja härra!“ hüidis Klaara käsi ringutates, filmi maha hoides, „mina ei julge seda Teile ial ütelda!“ — „Kas see asi siis nii suur on?“ küsis õpetaja, lahkestes naeratates, et neiule selle läbi julgust anda. — „Null ei ole mitte wõimalik, seda Teile ütelda,“ sõnus Klaara tasekaste; siin kogeles ta wärisedes; aga hirmu ja südame häda pärast, mis tema healegi kinni surusiwad, ei wõinud ta omete wait olla, ütlemast: „Õpetaja härra, mina olen üht ekslikku sammu astunud!“

„Üht ekslikku sammu?“ kordas, pisut ehmatanud õpetaja. Ta silmitjes Klaara ahastawat nägu ja ütles tõsisemalt: „Kas soowid, et ma Sind pihtin?“ — „Oh,“ wastas Klaara kurwalt, „seda pole tarwisgi. . . Ma pian omete oma emale üles tunnistama, missuguse jala peal mina praegu seisan.“ — Õpetaja kargas üles ja liikkas oma tooli tagasi. „Mis asi see siis on, ütle, mis oled Sa siis teinud?“ — „Mina usun,“ õhkas waene tütarlaps. . . „Ma kardan, et ma nii-samasuguses olekus olen, nagu preili Lille!“ . . . Ta kattis käed filmade ette. Õpetaja ehmatas ja astus sammu kaks tagasi. „No noh,“ ütles ta tasakaste läbi uulede. „Mis Sa räägid? Oled Sa peast nõdraks läinud? . . . Tule, mu laps, seleta mulle selgemine ja täitsa tõega. . . Mis on siis sündinud? . . . Sarnast eksitust, nagu see on, millest Sina tähendad, ei wõi mitte paljalt mõtetega teha. . . Sarnasel wiisil ei patustata — mitte — mitte ainu üksi.“ — Waimulik mees pühkis otsa eest, sest see piinlik järele kuulamine surus talle higi näusse. „Ma ei olnudgi ka üksi,“ wastas Klaara; siis walas ta lõpmata pisaraid ja hakkas korruga awalikult kõik rääkima: „Oh, õpetaja härra, mina olen kadunud!“ — „Püha Jumal!“ hüidis õpetaja ja lõi käsi kokku. „Kes on see kõlbmata, nurjalainud mees, kes nii kurjusesse on langenud, et Sind? . . .“

„Markus Lille härra . . .“

„Markus! . . . Seda ka weel! . . . Selle perekonna peal on wist üks iseäraline wanne! . . . Tule, õnnetu laps, ütle mulle kõik; siin pole enam midagi salata. Kus see sündis siis omete? . . .“

„Trepil peal, härra W—neri juures,“ ütles Klaara muutsüdes.

„Trepil peal? . . . Häbemata julgus!“ hüüdis õpetaja segases wihas ja meele härmis. „Noh — ja mis siis? . . .“ Nõnda wiisi siis järk järgult awateles ta preili Gallertilt tema pahandufeta saladuse. Nagu haawa leht wärisedes teatas neiu kõik: kuida Markus, kellele Klaara ise igapäidi julgust oli annud, nii wäga teda oli auustanud, kuida ta temalt armastuse laulu oli wõtnud, temaga armastuse pilkusi wähetanud, palawalt käsi surunud; kuida ta tema atna all öösse jalutanud; kuida ta noorestmehest kõiksugusi unesi näinud; kuida nad wiimaks jalutuse käigil teiste seltsis kokku saanud, sõbra W—neri juures õhtust sõõnud, wiina joonud — pisut liiaste nippanud, kuida Markus talle wiimaks seda hirmu ja ahastuse sünnitawat filmapillu toonud, talle suud annud ja kuida see suudlemine talle rõemu ja armastundmist südamesse kalkanud . . .“

„Ja siis?“ küsis õpetaja wihaselt.

„See on kõik,“ ütles Klaara tasakeste, ja walas ikka palawamaid pisaraid. — Õpetaja tõmbas kergemine hinge.

„Sa ütled mulle omete täielikku tõtt?“

„Oh — jah, õpetaja härra!“

Õhmatusest hoolimata, mis ta praegu oli tunda saanud, sai aga õpetaja suure waewaga üht naeratusi tagasi pidada . . . See süüta olu pani teda imestama. Tema jäi wait ja silmitses oma käikse peale. Wiimaks pööris ta ennast jälle Klaara poole, kes häbis ja nuttes ootas, ja ütles tõsiselt: „Kuiwata oma pisarad ja järe rahule! Taewa heldus on armuline . . . Seda, mis Sinu kardab, ei sünni iialgi esimesel korral. Aga hoiu ennast — sest kui Sa seda weel teed, siis ei wõdi mina millegi eest seista.“ — Ta tõusis üles ja hakkas edasi tagasi käima, kuna Klaara oma filmad kuitwatas ja

natufe rahulikumaks sai. „See asi,“ rääkis õpetaja edasi, kui ta noore neiule tubli noomimise jutluse oli pidanud, „pole siiski mitte vähem kaebamise ja kahtsemise väärt — ma loodan, et see maailma eksitaja, Markus, vähemalt oma tempudest juud saab pidama; ma tahan ka temal kohe pead peseda, siis kaitseme omete sedagi, et see asi ilma kella külge ei saa süntud.“ — „Jah — aga kaks inimest juhtusiwad senna juurde, kes meid nägivad,“ wastas Klaara tasakeste. Ja siis rääkis Klaara, kuidas Tiina ja nende eneste tuaneitši häkitselt nende juurde trepile oliwad ilmunud. — „Sumal hoidku,“ hüidis õpetaja. „See ajab siis kõik murja! . . . Need inimesed on siis juba kõigil pool rääkinud . . . Nüüd olen ma sunnitud, Sinu emaga rääkima.“ — Seda kuuldes hakkas Klaara uueste nii hõrdaste nutma, et õpetajal süda haledaks läks. „Noh“ — ütles ta, kui neiu Sumalaga jättis — „ära kurwasta, mina mõtan kõik enese wastutamise peale ja saan muretsema, et Sind mitte ei tõrelda.“ — Ta pidas sõna. Veel sellisamal päewal läks ta Gallertille, kutsus Gallerti proua kõrwale ja rääkis temale kõige selle lugu. Juba esimesi sõnu kuuldes sai see wiisakas proua hirmus wihaseks Markuse peale ja tõttas, et ta ise just saab tema häbemata tegu kohtulle üles andma. — „Pidage aga suud!“ ütles õpetaja tasases meeles. „Klaara heaks ja auukaitsemiseks piame meie just hoidma, et see õnnetu lugu mitte inimeste sekk wälja ei pease; wäga kahju ongi, et ka seegi meil naljalt enam wõimalikuks ei saa, et sellest sõnakestigi ei laustaks, sest selle süita, aga sündmata korral sündinud teu juures on kaks nägijat olnud; Tiina Kallas ja Teie enese tuaneitši on kõik näinud.“

See teatus ärritas proua Gallerti wiha õige põlema. „Noh“ — hüidis ta. „See on siis ju iseäraline põhjus, et selle wägimõdulise inimese teutaw pealetungimine kohtu karistada tuleb anda, ja selleläbi Klaara süita olnu selgeks tehakse.“ — „Lubage, et Teile laiemalt tähendan,“ ütles õpetaja; „asju piab niiviisi mõistatama, nagu nad on! Härra Lille on wistist wäga süidlane, aga ka Klaaral on selle juures pisut pattu; tema tunnistab mulle, et ta midagi pole teinud, et seda mõtlemata noort meest eemalle hoida,

waid pealegi . . ." — „See pole mitte wõimalik," kinnitas proua Gallert — „minu tütar on nii wäga heaste kaswata tud" . . . — Õpetaja wäristas pead ja seletas nüüd sõnasõnalt kõik üles, mis talle Klaara oli rääkinud. — See pani proua Gallerti mässama . . . „Kui wäga õnnetu mina nüüd olen," rääkis ta pika waitimise järele. „Tütar — seda ma ainult hea elupõhjuste järele olen õpetanud! . . . Oh Sumal . . . Mina saan kõige linnale naeruks! . . . Mis pian ma selle wastu tegema, õpetaja härra?" — Üks abi on olemas, mis kõik jälle wõiks heaks teha," julges õpetaja ütelda — „Klaara armastab härra Lillet . . . Laske neid paari minna!" — Proua Gallert läks tuli wihaseks; kõik tema uhtus ja meel läks mässama; ta hakkas suure healega karjuma: „Dialgi, ei iialgi! . . . Mina piaksin siis oma tütre ühe sarnasesse perekonda mehele andma, ja pealegi weel nüüd, kus preili Lillega niisugune lugu on sündinud, kellest kõik ilm kära täis? Ma saaksin ennast furnuks hābenema." — „Koh, proua Gallert," wastas õpetaja. „Kes ütleb Teile, et Amalie tõeste eksinud on — kes teatab, et tall tõeste seesugune süi on, mis ilm temast rāagib! Seegi asi, mis praegu minu suust olete kuulda saanud, piaks Teid omete pisut ette waatlikumaks tegema selles süiandmises. Klaara on süita ja puhas tütarlaps ja siisgi wõiwad ju homme needsamad tühjad teutuse kõned tema peale wälja lautatud olla . . . Tehke minu nõuu järele — laske põle da, mis enam ei wõi kustuda, ja tehke kõik lorig sellega tühjaks, et noored inimesed paari panete."

„Ennem lasen ma oma tütre wanaks piigaks jāeda," wastas painumata naisterahwas. Kõik tema wiha hoog pööris nüüd Klaara peale. Ta karjus meelt ära heites: „Tema on üks nurja lāinud laps — ma saan — tahan teda karistada!" — „Tema on selle ahastuse ja hirmu läbi küllalt karistatud, mis ta oma liig lapseliku teadmatuse tõttu on kannatama pidanud," ütles õpetaja wāhele. „Kõige parem oleks, kui tühja juttude kārini keeldud ja lāmmatud saaks. Ja seda wõid aga selle läbi, et Teile kui tark ema teete, mis selles asjas Teile kohus on."

„Üht sarnast meest vastu võtta, kuna minu tütar juba hiilgavad ja kõrged kofilasjed tagasi on saanud! . . . Ei — see on võimata!“

„Noh“ — ütles õpetaja, kuna ta oma mütsi võttis ja Jumalaga jättes kummardas: „Mõtlege veel kord järele — kaaluge kõik, mis selle poole ja vastu on . . . Markus Lille pole sugugi põlatav mees. Ta on tubliste õpetatud, astub praegu Moskvasse tähtja kooli koha peale. See pisuke osa kergest meelt, mis talle ehk süüks võiks anda, saab abielu tõsidus tall piagi wälja ajama . . . Klaara armastab teda, nagu ma selgeste tähele panin ja näha on, — ka Markus Lille meeled on täieste Teie tütre poole pöördud — sealt ep ka pisut see kergelane tegu W—neri trepi peal . . . Kaaluge seda weel, ja weel kord kõik järele . . . Ma saan homme tagasi tulema ja vaatama, kuidas Teie käsi käib. Senniks kaitsgu ja juhatagu Teid Jumal.“

Kuna see, mis ülemal pool jutustasime, Tallinnas sündis, oli wana majori herra v. Si—ld oma mõtlemata teu läbi sünnitatud neljakümne werekraani haigusest toibunud. Nii pea, kui ta jälle täieste terweks oli saanud, sõitis ta lähema rongiga Peterburisse, kuhu ta õhtuks jõudis. Tema afus ühe wana moodi weikese wõderaste majassee korterisse, kus ta juba enne wahel olnud oli. — Teisel hommikul läks ta omas pikkas mantlis, oma walge kraega, laia äärtega kübar peas, pühalikul sammul selle tütarlaste kooli poole, kuhu Amalie Lille Tallinna tormide eest warjule oli põgenenud. See tütarlaste kool oli Siteinajas, Newski Prospekti ligidal. Wana gardemajor polnud enam kolmekümment sammu sellest kohast, kuhu ta läks, eemal, kui ta forraga imestates seisma jäi. Ta tõstis käe oma filmade kohta, sest päikese kiired pimestasiwad tema wana filmi — siis saajatas wanamees waljuste — umbes 10 sammu tema ees seisis Paul. Noormees filmitses, ühe müüri nurga najale tuetates, kurwalt üht suurt rohelist trepi koda, mille peal ülelweel suurte tähtedega seisis: „Tütarlaste g i m n a s i u m. Astatud 1861.“ Wärawa taga hooiwis lastwasiwad kaks

fuurt wahtrat, millede suurtesti harudest kollatanud lehed pudenemas olivad . . .

„Pagana päralt! Poiss!“ hüidis wana gardimajor ja raputas korraga noort meest sügawatest mõtetest üles. „Mina pian wist Sind itka seal eest leidma, kus Sind mitte tarwis ei ole ja kus Sa olema ei piaks!“

Paul ehmatas, nagu oleks pikne teba lõõnub, kui ta oma isat nägi. Aga — tema auuks piame ütleva, et ta ometi warsti jälle julgemaks sai. „Jsa“ . . . ütles ta. —

„Mis, pagana päralt, on Sull siin tegemist?“ küsis wana rüütel waljult.

„Oma ülekohut heaks teha!“

„Kas Sa seba preilit jälle nägid?“

„Ei,“ wastas Paul armetumalt, „esimestes päewades, kus ma siin olin, oli ta haige, ja mina ei wõinud temaga sellepärast kokku saada; nüüd aga, kus ta jälle terveks on saanud, ei anta mulle luba, tema juurde saada.“

„Sellega tehakse wäga õigeste; Sinu siin luurimine ei ole kohane . . . Nüüd on minu kord, preili Lillet waatama minna,“ wastas wana rüütel ja helistas ukse kella.

„Luba mulle, isa, Sinuga ühes sisse minna,“ ütles Paul paluwal healel tasakeste.

„Paigast mitte!“

Juba tuldi ust lahti tegema — nüüd wõttis Paul oma isa käewarrest kinni ja palus: „Sina saad Amaliet näha, isa, ole tema wastu hea, ära lütkka mind meeleärabeitmisesse!“

„Tuhat ja tuline! Poiss! Kas Sina mulle elu wiisi tahad õpetada? . . . Pia oma enese asjade eest muret ja mine kodu!“ — Wana rüütel rääkis otse nii, nagu poleksiwad nad kolme werstagi Tallinnast eemal. Aga kui ta filmapilgufese oli kahtlenud, ütles ta: „Eht oota parem siin, tunni ma tulen!“

Wana gardimajor astus uksest sisse ja raske uks langes jälle luku. Temal oli üks nime-kaart ühes, mille peale ta oma tugewa käega oli kirjutanud: „Gardimajor v. Si—ld footwib preili Lillega rääkida.“ Ta saatis selle teatuse noore neiule ukse hoidja läbi ja sai weerand tunni pärast peale

feda ühesele weikesse kambriisse wiidub, kus Amalie tööd tegi. Üks laud ja üks riul täis raamatuid, mõningad hõlepõh-
jaga toolid, weel üks laud, mille peal weelkaasid üks hiine
roos õitses — see oli kõik selle kambri ilu ja aau, kuhu
wana rüütel nüüd pühalikul kõrgusel ja püsti hoitud peaga,
walge kraega, fortsus kulmudega ja uhkete kottu hoitud
uuledega astus . . . Amalie oli weel puhas ehmatanud sellest
ette kuulutatud ootamata wõerustäigust, ja seisid laua kõrwal.
Tema ilusad lohkilised juuksed, mille lahti seismine Tallinnas
wana rüütli meelt nii wäga oli pahandanud, olivad nüüd
ühe finise lindiga üles kinni siutud ja katšiwad jäult aga
weel neiu kahwatanud palesti.

„Breili,“ algas wana rüütel ruttu juttu, „mina
olen gardimajor v. Si—ld.“ — Amalie kummardas. —
Wana major rääkis edasi: „Mina pole weel iialgi oma
kohusse täitmiseft kõrwale põgenenud, ja ehk küll esimene süi
selles õnnetumas asjas Teie pool on . . .“

„Majori härra v. Si—ld,“ ütles Amalie ruttu wähele,
„Teie olete halastamata! . . . Mina olen iseennast küllalt
juba karistanud, kui ma kõiki, feda ma armastan, maha
jätšin, ja Teie piaksite süi-andmisi, kui ma neid ka teeninud
oleksin, minust eemal hoidma.“

Gardimajor nihutas ennast imestates. Tahtmata tun-
dis ta ennast Amalie armsast healeft liigutatud, ja selle
wana rüütli wali, painumata meel ja süda sai sarnasel wiisil
pehmeks, kuidas ta feda enesest kõiges elus polnud tunnud.
Ta tõstis silmad üles, ja ei wõinud ennast mitte pidada,
et selle noore tütarlapse kõrge, auusa, lihtja meele ja sõnade
üle poleks imestanud. Tema oli arwanud, et ta siin ühe
kergemeelse inimesega, kes kõik süid teiste peale ajab ja
halatseb ja nutab, kottu saab, ja sellepärast pani teda Amalie
uhke, aga süisgi elusaatuse alla andew olu täieste imestama.
„Kuulge mind lõpuni,“ hakkas ta jälle rääkima. „Teie
olete mind waleste mõistnud. Teie enese tegemine ja elu-
wiis ei puutu minu sse sugugi, aga minul on kohusets, oma
poja eluwiisi ja tegemise eest muretsema ja tema rumalusi

heaks teha. „Mina olen rüütliisugust mees ja pian oma maja ja perekonna auu!“

„Kasun wabandada,“ ütles Amalie, „mina ei saa Teist aga weelgi aru.“

„Siis tahan ma selgemine seletada,“ wastas rüütel rahutumalt, sest tema arwas preili Lillal meeleterawusest pundus olewat, ja et ta drnade kõnekäämide poolest just meister polnud, lühas ta kurjaste: „Minu poeg on Teile üht kahju teinud, ja meil on Teile seega kahju tasumist wõlga.“ — „Kahju tasumist!“ kordas Amalie ja waatas talle imestates otša. — „Jah,“ rääkis wana rüütel edasi; „nii raske, kui selle kahju tasumise ohwer ta olgu — aga meie perekonnal on ikka see wiis olnud, oma wõlgasi maksta, ilma, et hinnast tagasi tingime, mis maksta on.“ — See kord kartis noor neiu, et ta wana rüütli sõnu oli mõistnud — tema arwas korraga, et wana rüütel eneselle nõuu pähe oli wõtnud, Amaliele rahaliku tasumist selle pärast anda, et ta Tallinnast ära oli reisinud. Tema paled hakkasiwad punetama ja kõige oma elawa waimuga ütles ta wihaselt: „Olen ma diete kuulnud? Mis Te selle sõnaga „wõlg“ ja „maksmine“ tahate tähendada? Kas olete wast seie tulnud, et mulle üht kasulikku kaupa pakkuda?“ . . . — „Kuida, kuida?“ pomises wana rüütel. Need neiu wiimsed sõnad olitwad kõik tema kahklust jälle üles ärgutanud. Tema kandis ju isegi kodanikusugust inimeste wastu ikka kahklust ja kartis, nagu püütaks teda petta. Rüütlikit uhkuse- ja kitsameeleline waim tuli jälle kõige jõuga tema hingesse. Tema arwas, et tall ühe sarnase kawala maisterahwaga tegemist on, kes aga mõningate juhtmiste juures kára sünnitawad, et siis nende wastupanekut kalliste ära ostetaks. Wana rüütel ja gardimajor wõttis sellepärast nõuks, Amaliet proowi peale panna. Tema püüdis oma weikeste halli filmadega Amalie otsekohesest näust tema mõtteid lugeda. — „Ja kui see nii oleks?“ ütles ta filmatirjaliku lahuse ja usalbusega.

„See oleks mulle kõige hirmsam karistus!“

„Siis tõukate Teie minu pakkumised tagasi, olgu need misfugused tahes?“

„Jah! Wistist!“ hüidis Amalie elawalt ja wihaselt. „Näha on, et mind wäga wõderiti mõistate! Mina pole mitte rüütliisugust taim — minu isa on Saaremaalt talupoja poeg — minu ema Tallinna kodaniku laps, aga minu südames ei põksu milgi wiisil alatum weri kui Teil! . . . Mitte üht sõnagi enam, majori härra v. Li—ld! Olge nii helded ja minge.“ Nende sõnadega astus neiu, kui nägi, et wana rüitel paigastgi ei liikunud, paar sammu ukse poole. Wana gardimajor, ehk küll wäga häbil, oli südamest rõemus ja silmitsest teda ifka suurema hea meelega. „Aga — taevas tule appi!“ ütles ta. „Teie ei wõi mind omete mitte teelda, seda walu ja haiget, mis minu poeg Teile on teinud, jälle heaks tegemast?“

„Sünnestele ei tehta selle läbi mitte haiget, kui neid armastatakse,“ wastas neiu kurwalt naeratates, „ja see ülekohus, millest Teie räägite, on ainult wõderite pähe wõdetud asi.“

„Wõderite pähe wõdetud asi? Omete mitte täieste wõderite, sest et see Teid sundis, Tallinnast ära reisima.“

„Minu ärareisimine oli ammu ette ära arwatud — ma saatsin teda aga mõne nädala warem täide.“

„Aga — kui Teie ära reisisite, olite Teie . . . teutatud?“

„Mõningate inimeste filmas, kes mind wihkawad, wõib see olla; aga minu enese ja minu sõbrade filmas mitte . . . Ja miks pärast siis? Wast selle, et mina üht inimest auustaste armastasin ja ainult sellepärast Tallinnast põgenesin, et mitte minu läbi selle perekonnas wiha ja lahkimist ei sünniks, keda ma armastasin — kas piaksin mina siis selle pärast teutatud olema? Ei, majori härra v. Li—ld, minu südametunnistus on rahul ja minu auu on rikkumata!“

„Ma palun andeks — Teie sõbrad Tallinnas mõtlewad teisite.“

„Ja mis wõib siis keegi teisite mõelda?“ hüidis Amalie imestates, suure healega.

„Tõendatakse“ . . . hakkas wana major kogeletes edasi rääkima — aga see asi polnud kerge seletada; ta jäi wait ja

filmitšes pilguks ajaks noore neiu ilusat nägu ja loogu, walla-
list, kõrget, tarka otsaesist, selgeid, auusaid silmi, waimukat
suud, mis tunnistas, nagu poleks iialgi üks wale sõna tema
puhta ja julge uulede üle tulnud. Waene rüütel sai ikka
arglikumaks. „Andke andeks,“ rääkis ta nii tasase, lahke hea-
lega edasi, kui aga wõis, „kui ma seda õrna asja puutun,
aga mina olen seie tulnud, et otselohke räägin. Tallinnas on
inimesi, kes selles mõttes kindlad on — ma punastan, seda
wälja üteldes — et Paul polla mitte häbenenud, Teid . . .
Teid — tõeste teutamast, ja et Teie ainult sellepärast linnast
olete ära läinud, et üht effekti-sammu warjata . . .“

Runa ta rääkis, läksiwad Amalie filmad nähtawalt suu-
rets; esiteks punastas ta, siis sai ta häkitselt kahwatuks, tema
hing jäi kinni, ja tema kahwatanud uuled wärisewad. Et
sõnagi suust wälja ei saanud, palus ta wana rüütli ühe kae-
näitamisega, et see wait jäeks; siis istus neiu segaselt ja walu-
sal murel laua äärde. — „Mina? . . . Mina?“ sosistas ta
tasakeste. Gardimajor filmitšes teda rahutumalt ja hakkas
kahetsema, et ta nii karedalt ja waljult neiuiga oli sarnastest
asjadest rääkinud. Sewastopoli kantside ees, Inglise suure-
tükkide wastas oli wana gardiohwitser tõeste julgem olnud,
kui nüüd ainuüksi selle murtud noore neiu ja tema sõnata
walu juures. Amalie ehmatawast hüüdmisest kostis nii tõsine,
otsekohene heal, kõigest tema näust paistis sarnane tõsidus ja
õiglane olu, et wana gardimajor häbenes, Tallinnas wälja-
lautatud tühje juttusi uskumast.

„Breili!“ julges ta arglikult ütelda.

Amalie kargas ehmatusest sirgeste istule. — „Ah —
isa — waene isa!“ hüüdis ta rääkimata waluga. — Selle
peale mõteldes, misugust rasket südame walu härra Lille,
tema armastatud isa, piab tundma, kui ta seda teutawat juttu
kuuleb, tõusis neiu süda rääkimata walu täis. Tema riind
tõusis, ta filmadest weeresiwad pisarad ja tema hakkas nii
haledaste muutsuma, et lõi ta leha nõksus. See oli üks
wägetw, lapselik walu — üks filmawee oja, millest näha oli,
nagu ei tahaksgi ta lõppeda. Härra v. Li—ld sai neiu meele-
ahastuse nähtusest sügawaste liigutatud. Temal tuli see juh-

tunine meelde, kus ta isa ja tütre õrnast armastusest pealt nägija oli olnud, ja mõtles nüüd ka selle peale, kui südantliigutatav talle see armastus olnud, ja selle läbi mõistis ta seda walusat ahastust, mis Amalie oma isa peale mõtelles tundis. „Tema esimene mõte oli tema isa peale,“ ütles wana rüütel iseeneses, „mina olin teda waleste mõistnud.“ Tema lähenes neiuile kahetsewal näul. Sellamal pilgul langes Amalie ilus, kollaste juustega pea suurest murest norku, ja wana major kartis, et neiu minestab. Ohmatuses ja nõuuta laskis ennast painumata wana rüütel noore neiu ette, ja häkitselt kumardas ta oma halli pead ning surus õrnal hoolitsusel, mis ainult üks isa oma lapse wastu wõib üles näidata, omad uuled suudletes preili Lille kae peale.

„Andke andeks!“ ütles neiu, kuna tall pisarad woola-siwad. „See teatus rõõhus mind nii wäga maha. Tema lõök oli nii häkine ja nii ootamata! . . . Mõtlesin kohe selle peale, kui rasket südame walu see kurjus minu isale saadab . . . Mina olen küll wist õige turgemeelne olnud, kui minust sedasarnast wõidi mõelda? Ma palun Teid, ärge uskuge, et ma iseennast ja oma ning oma perekonna auu nii wiisi olesin wõinud unustada! Teie poja armastus minu wastu oli ikka niisama õrn kui auupakkil — ma wannun seda Teile ja tema ise saab seda tõeks tunnistama . . . Miks pärast ei ole ta seda Teile mitte juba ütelnud?“

„Jah — miks?“ ümistas wana rüütel häbelikult. „Koh — just sellepärast, et mina teda mitte rääkida ei lastnud, waid kohe liig ägedaste pihta panin, teda kambrisse pöurutasin ja ise ära reisisin! . . . Aga“ — rääkis ta pühalikul tõsidusel edasi — „tema tõekstunnistust pole tarwis, ma usun Teid, preili, ja panen omalt poolt oma kõige alandlikuma andeks palumise Teile jalgade ette.“

Amalie kuitatas oma filmi ja nägi nüüd korraga, et wana major ühe põlwe peal tema ees põlwilli seisis, neiu sirutas talle oma kae, ja palus teda üles tõusta. — „Teil pole mitte tarwis, andeks paluda, härra v. Si — ld, mina pian Teilt andeks paluma, et ma nii ettewaatamata Teile rahu olen rikkunud ja Teie soowide täide minemist keelnud.“

Wana rüitel näitas wastu pannes käega.

„Minuga piab andeks andlik oldama,“ rääkis neiu edasi ja waatis oma suurte finiste filmadega wana rüitli otsa — „mina olen liig wabaste kaswatatud. Kui ma Tartust sugulaste juurest ja koolist Tallinnasse oma wanematele pärast kooli aega järele tulin, arwasin ma, et mulle kõik lubatud oleks — minu ema ei teinud minuga palju tegemist — ja minu isa,“ ütles neiu pisut naeratates, „ei olnud mitte walju, nagu palju teisi... Tema on mind hirmsaste ära hellitanud!“

„Ja Teie armastasite teda selle eest!“ õhtas wana rüitel.

„Di jah — ja see on minu kõige suurem mure ja kurbus iga päew, et ma teda mitte enam nagu enne ei wõi ümber hakata.“

„Rannatage! Tagasi minnes saate seda ära tasuma, mis nüid wõlgnete.“

Amalie wäristas kurbalt pead. „Mina ei saa iialgi enam Tallinnasse tagasi minema!“ ütles tema kindlal healel.

„Noh — eks näeme!“ hüidis gardimajor v. Li—ld. „Küll ma Teid seks sundima saan.“

„Teie — härra v. Li—ld?“ — Neiu waatas talle imestates otsa.

„Jah — mina wististe!... Arwate Teie siis, et mina emast selle pagana raudteel üle 12 tunni wäntsutada lastanud olen, et Teid ainult nutma panna? Kas Te siis aru ei saa, miks pärast mina siin olen?“

Amalie palel hakkas rõemu paistus, ja imestamine andis ühe teise tundmusele aset, millel midagi enam walu ega kurbustusega tegemist polnud. „Aga... Ma arwan...“ togeles ta rõemu ehmatuses... „Ma ei tea...“

„Kas Teie siis minu poega enam ei armasta?“

Neiu punastas ja tema uuled liikusiwad, ilma sõnagi suust wälja saamata. —

„Arge mulle wastategi!“ hüidis tuline gardimajor. „Ovake, kunni ma tagasi tulen!“ — Ta tormas kambrist wälja, largas neli tuhwit korruga trepist alla ja otsis Pauli üles, kes kõigesuguste piinliku mõtete waewas uulitsal edasi tagasi sammus ja meelt ära tahtis heita. „Tule minu järele!“

kästis wana major. — Noormees ja tema isa astusiwad pikkamisi trepist üles. Kui nad selle weikese kambri ukse juurde jõudiswad, mille warjul Amalie iseeneselt wärisedes küsis, kas ta mitte und pole näinud, koputas wana major tasakeste ukse peale. Sisse astudes kumardas ta auukartuses neiu ees ja ütles: „Preili Lille, muul on auu Teie kätt igaweseks ühenduseks oma pojale Paulile paluda.“ Siis pööris ta Pauli poole ja ütles: „Edasi, mu poeg, anna oma mõrvoja käele suud!“

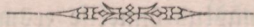
Kaheldorndne rõemu healtsemine kostis selles weikeses kambri. Paul oli tormil Amalie käe wõtnud ja suudles seda rääkimata õnnes. Päikenege rõemustas ennast nendega kaasa; tema oli oma sügisese udu-waiwa lahti löönud, saatis üht oma kõige heledamatest kiiredest läbi akna ja lastis seda noore neiu kollaste lokkide ümber kiirgada ja täieste lahti puhkenud roosi nupu ja Pauli pea peale paista, kes hellaste armastatud armukesse ette oma pead alla kumardas. Ühes nurgas kõrwal seisis wali wana rüütel ja waatas seda armastuse sünnimust ja kuulatas tasasi õrnasi kõnelemisi, kuni ta korruga üht iseäralikku südame liikumist tundis, mis tema healegi kinni püüdis panna. . . Tema nägi seda filmapilkku kätte tulemas olewat, kus tall pisarad filmadesse kipusiwad peasema, ja häbenes sellest liiast liigutust ja püüdis neid juba sajatamise abil tagasi tõrjuda. „Tuhat ja tuline!“ pomises ta.

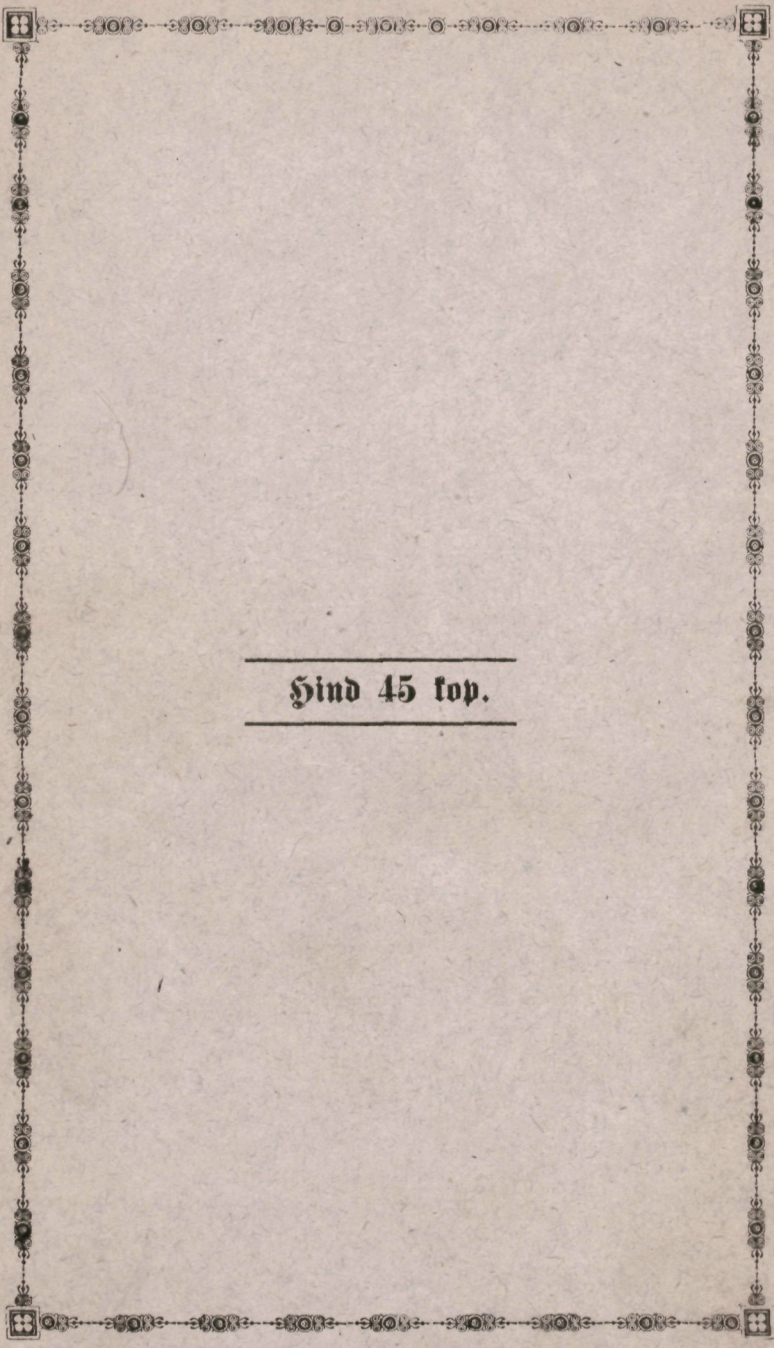
Selle heale juures tõstis Amalie pead, tõmbas omad käed Pauli suudlemiste eest ära ja tähendas talle ühe kiire filmapilguga tema isa poole. Noormees mõdistis teda, kargas wana rüütli juurde ja hakkas tema ümber. . . Esimest kord ühendas wana majorit v. Li—ldi ja tema poega tõeste soe ja õrn ümberhakkamine ja isaline ja lapseline südame armastus. . .

Tallinnas oli imestus suur, kui uudishimulised, kes raudtee wakkalis ja selle ees edasi tagasi käisiwad, korruga ühel hommikul Pauli ühes oma isa ja preili Lillega wagnist wälja astusiwad. . . Wana major v. Li—ld näitas kümme aastat nooremaks saanud olewat, ja ajas ennast

kõiges omas endises sõamehe kõrguses sirgeks, kui ta wagu-
 nist wälja astuwa Amalie oma kae kõrwale wõttis. Paul,
 kelle rõdemust hiilgaw nägu tema õnne tunnistas, pidas ennast
 noore neuu teisel poolel . . . Kuna nad nüüd kolmekeste tafa-
 sel sõidul woorimehe troška peal linna ja sealt läbi Kadrin-
 tali poole sõitsiwad, waatsiwad kõikide filmad, kes neid
 tundsiwad, nende peale ja neile järele. Wana gardimajori
 aini-tõsine, aga rahuline olu ja Pauli rõdemus nägu ei
 jätnud kedagi kahtlusesse, mis sugune tähendus sellel koos-
 sõidul oli ja mis sugust otsa nende endiste kae armastaja
 hädaohud oliwad saanud. Aga kui ta weel keegi kahewahel
 oleks olnud, siis oleks ta proua Lille wõiburdemulijest näust,
 mis see oma tütre tagasi tulemise päewal awaldas, wis-
 tist täitsa teistele mõtetelle saanud. See kooli-inspektori
 proua sai peaaegu pool meeletumaks uhtuse ja rõemu pä-
 rast; tema juturikkus ei tahtnud kuidagi lõppeda, waid ta
 rääkis ja seletas suure edewusega kõiksugusi juhtumisi — Ju-
 mal ise teab, mis ta kõik omast „puhta st Saksa hingest“
 arutas . . . Aga kõigest sellest hoolimata, pööris Tallinna
 linnas, kus, nagu igal pool, julget meelt ja õnne-eesmärkide
 kättesaamist heameelega auustataks, kõik see awalik laimudus,
 mis enne Amalie Lille peale oli tehtud, lausa kiituseks. Üks-
 teise wõidu seletati nüüd, et selle neuu peale sünnitatud jutud
 tühjad ja nurjatunud olnud — ja igamees kiitis pealegi, et
 tema juba esimesest päewast saadik kohe oli arwanud, et
 Amalie ja Pauli armastus õnnelise eesmärgile saab jõudma;
 ka Jowiangi kiitles, et tema selleks abiks olla olnud . . . Et
 aga üksigi õnni wana rahwa sõna järele mitte üksi ei tule
 — siis wõitis Pauli ja Amalie kihlus ka täieste proua
 Gallerti kahtlemise . . . Tema tegi wastumeelse asja kohta
 lahke näu ja andis Markus Lillele oma tütre kae, nõnda
 et wana tubli õpetaja S—nil see heameel osaks sai, mõle-
 maid paarisi ühekorraga laulatada . . . Selle püha toimetuse
 peale sai meie laulik, Markus Lille, elust alles magu tunda,
 sest Klaara oli hea südamega naisterahwas ja ehitab oma
 noore mehe elu tema raskete kooli tundide järele ikka armas-
 tusega . . . Niisama õnnelik oli ka lugu v. Li—ldide majas.

Sooja ja waimurikka armastuse kiirede ees, mis Amalie ja Pauli armastusest wälja woolasiwad, sai wana gardimajori elu ja olugi muudetud; wanad majad, kus armastajad südamed wiibiwad ja seisuslikka wihtamisi ja kõrkusi ümber muudawad, saawad jälle uueste ilma ja inimeste keskel elule nooreks, ja wana riitel oli oma laste õnnest õnneline, kummi waike, rahulise elu otsani. . . . Aga kahe ootamata, kiire kosjade mõjul oliwad ka weel kolmandamad sünnitatud, teda ju mõnedgi enne arwasiwad katki jäewat: Oskar Baller ja Tiina Kallas astusiwad altari ette. Otse meele hirm läbi sai kirjutaja Baller selle mõttelle, et ta selle neiule irääkimata ülekohut oli teinud. Ta läks Tiina juurde tagasi ja pakkus talle uueste kätt. See aga mõdistis teda enne ilusaste paluda laske, kui kadunud lammas jälle oma juhile wõttis. Oskar Ballerille oli see aga õnneks. Sest saadik läheb tall kõik korda. Ta on üli rõdemus mees, laskeb aga ennast ainult oma naisest juhutada ja walitseda. Nad elawad rahul teine teisega. Sellest siis ep wast tulebgi, et nende abielu mitmewõrra õnnistatud on: neil on palju lapsi. Kui aga õhtu hilja laste käre lambrist lõpeb ja woodisse minnakse — — ütleb Baller kaasale: „Ära murise, Tiina. Muid õnnistab Jumal muuga, Saksa rahwast aga rohke lastega. Ja minu isa tuli Saksamaalt.“

Kind 45 top.